

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMİ İLE STRESLE BAŞA
ÇIKMA TUTUMU İLİŞKİSİ: ÇANAKKALE ONSEKİZ MART
ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ**

Hazırlayan
Şeyma KODAKOĞLU

Tez Danışmanı
Dr. Öğretim Üyesi Fehmi Volkan AKYÖN

SAĞLIK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SAĞLIK YÖNETİMİ

ÇANAKKALE-2020

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMİ İLE STRESLE BAŞA
ÇIKMA TUTUMU İLİŞKİSİ: ÇANAKKALE ONSEKİZ MART
ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ**

Hazırlayan

Şeyma KODAKOĞLU

Tez Danışmanı

Dr. Öğretim Üyesi Fehmi Volkan AKYÖN

SAĞLIK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SAĞLIK YÖNETİMİ

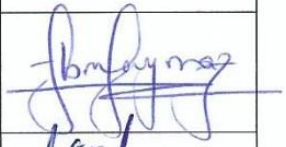
ÇANAKKALE-2020

TEZ ONAY FORMU

Kurum Adı : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Program Adı : Sağlık Yönetimi
Programın Seviyesi :Yüksek Lisans (X) Doktora ()
Anabilim Dalı : Sağlık Yönetimi
Tez Sahibi Adı ve Soyadı: Şeyma KODAKOĞLU
Tez Başlığı : Eleştirel Düşünme Eğilimi ile Stresle Başa Çıkma Tutumu İlişkisi:
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencileri Örneği
Sınav Yeri :Sağlık Bilimleri Fakültesi
Sınav Tarihi :15.10.2020

Yukarıda tanıtımı yapılan tez, Tez Sınav Jürisi tarafından okunmuş, kapsam ve kalite yönünden başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Sınav Jürisi

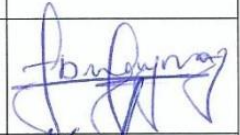
Danışman (Unvan ve Adı)	Kurumu	İmza
Dr. Öğr. Üyesi Fehmi Volkan AKYÖN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	
Sınav Jüri Üyeleri (Unvan ve Adları)		
Dr. Öğr. Üyesi Ebru CAYMAZ	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Ali GÜREL	Namık Kemal Üniversitesi	

Tez sınav jürisi tarafından başarılı olarak kabul edilen Yüksek Lisans Tezi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

THESIS APPROVAL FORM

Institute Name : Çanakkale Onsekiz Mart University Institute of Health Sciences
Programme Name : Health Management
Programme Level : Master of Science (X) Doctor of Philosophy ()
Department : Health Management
Student Name and Surname: Şeyma KODAKOĞLU
Title of the Thesis : The Relationship Between Critical Thinking Tendency and the
Attitude of Coping with Stress: Students of The Faculty of Health Sciences at Canakkale
Onsekiz Mart University Case
Examination Place : Faculty of Health Sciences
Examination Date : 15.10.2020

We have investigated the present thesis in regard to content and quality and have approved
as a Master of Science Thesis.

Supervisor (Title and Name)	Institution	Signature
Asst. Prof. Dr. Fehmi Volkan AKYÖN	Çanakkale Onsekiz Mart University	
Members of Examination Jury (Titles and Names)		
Asst. Prof. Dr. Ebru CAYMAZ	Çanakkale Onsekiz Mart University	
Asst. Prof. Dr. Üyesi Ali GÜREL	Namık Kemal University	

The above examination jury decision has been approved by Administrative Board of Health
Science Institute, Canakkale Onsekiz Mart University, with decision dated
and numbered

BEYAN FORMU

Bu tezin kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları kaynaklar listesine aldığımı, tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını, Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, Madde 8’de belirtilen ve ayrıntılı olarak tanımlanan etiğe aykırı eylemleri (intihal, sahtecilik, çarpıtma, tekrar yayım, dilimleme, haksız yazarlık ve diğer etik ihlali türleri) yapmadığımı onurumla beyan ederim.

Tarih:

Tez Sahibi Adı ve Soyadı: Şeyma KODAKOĞLU

İmza:

TEŞEKKÜR

Yüksek lisansımın ve araştırma sürecimin bütün aşamalarında tecrübelerini, bilgilerini ve zamanını esirgemeyip her fırsatta yardımcı olan değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Fehmi Volkan AKYÖN' e, araştırmam boyunca bütün zorluklarda bana destek ve yardımcı olan değerli eşim Şevket KODAKOĞLU' na ve hayatım boyunca her anımda yanımda ve destek olan canım aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY FORMU.....	II
THESIS APPROVAL FORM	III
BEYAN FORMU	IV
TEŞEKKÜR	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ.....	X
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ.....	XV
ÖZET.....	XVI
ABSTRACT.....	XVII
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problemin Tanımı	1
1.2. Araştırmanın Önemi	1
1.3. Araştırmanın Amacı	2
1.4. Araştırmanın Hipotezleri	3
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Eleştirel Düşünme Eğilimi.....	4
2.1.1. Düşünme	4
2.1.2. Eleştirel Düşünme.....	5
2.1.3. Eleştirel Düşünme Süreci	6
2.1.4. Eleştirel Düşünmeyi Etkileyen Faktörler.....	7
2.1.4.1. Kalıtsal Faktörler	8
2.1.4.2. Çevresel Faktörler	9
2.1.5. Eleştirel Düşünme Eğilimi	11
2.2. Stres ile Başa Çıkma Tutumları.....	13
2.2.1. Stres.....	13
2.2.2. Stresin Aşamaları.....	14
2.2.2.1. Alarm Aşaması	14
2.2.2.2. Direnme Aşaması	15
2.2.2.3. Tükenme Aşaması	15
2.2.3. Stresin Kaynakları	15
2.2.3.1. Kurum Dışı Stresin Kaynakları	15

2.2.3.2.Kurumsal Stresin Kaynakları	16
2.2.3.3.Grupsal Stresin Kaynakları	16
2.2.3.4.Bireysel Stresin Kaynakları	17
2.3. Stres ile Başa Çıkma Tutumları ve Önemli Kavramlar	17
2.3.1. Stres ile Başa Çıkma	17
2.3.2. Stres ile Başa Çıkma Yöntemleri	18
2.3.2.1. Stres ile Başa Çıkma Bireysel Yöntemler	18
2.3.2.2.Stres ile Başa Çıkma Kurumsal Yöntemler.....	19
3. GEREÇ VE YÖNTEM	21
3.1. Araştırmanın Türü.....	21
3.2. Araştırma Evreni ve Örneklemi	21
3.3. Verilerin Toplanması	24
3.4. Etik.....	26
3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	27
3.6. Verilerin Analizi	27
3.6.1. Geçerlik Çalışması.....	27
3.6.1.1. Faktör Analizi	27
4. BULGULAR	34
4.1. Araştırmaya Katılan Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği ile Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	34
4.1.1. Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği ile Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri Arasındaki İlişki.....	34
4.2. Sağlık Öğrencilerinin Demografik Özellikleri Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklara İlişkin Bulgular	40
4.2.1. Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar	40
4.2.2. Öğrencilerin Medeni Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar.....	41
4.2.3. Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar.....	43

4.2.4. Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar.....	44
4.2.5. Öğrencilerin Okuduğu Bölüm ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar.....	45
4.2.6. Öğrencilerin Seyahat Etme Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar	48
4.2.7. Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olması ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar	51
4.2.8. Öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olması ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar	56
4.2.9. Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar	58
4.2.10. Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Ne Yaptığı ile İlgili Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar.....	66
4.2.11. Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Ne Yapacağı ile İlgili Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar	69
4.3. Sağlık Öğrencilerinin Demografik Özellikleri Göre Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Bulgular	70
4.3.1. Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar	71
4.3.2. Öğrencilerin Medeni Durumu ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar	72
4.3.3. Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumu ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar	73
4.3.4. Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumu ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar	74
4.3.5. Öğrencilerin Okuduğu Bölüm ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar	76
4.3.6. Öğrencilerin Seyahat Etme Durumu ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar	81
4.3.7. Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olması ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar	83

4.3.8. Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar	88
4.3.9. Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Yaptıkları ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar	92
4.3.10. Öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar	95
4.3.11. Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Ne Yapacağı ile İlgili Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar	97
5. TARTIŞMA.....	99
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	104
6.1. Öneriler	106
7. KAYNAKLAR.....	107
8. EKLER	114
Ek 1: Öğrenci Sosyo-Demografik ve Mesleki Özellikleri İçeren Bilgi Formu	114
Ek 2: Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri.....	116
Ek 3: Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği.....	118
Ek 4: Etik Kurul Onayı	120
Ek 5: Kurum İzni.....	121
9. ÖZGEÇMİŞ	122

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	21
Tablo 2 Ölçeklere Uygulanan Güvenirlik Skalası	26
Tablo 3 Eleştirel Düşünme Eğilimi ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Ölçeği Arasındaki Güvenirlik Skalası	26
Tablo 4 Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği' ne Ait Faktör Analizi Bulguları.....	28
Tablo 5 MEDEÖ Toplam Varyans Açıklama Oranı.....	28
Tablo 6 MEDEÖ Maddelerinin Faktör Yük Değerleri	29
Tablo 7 Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri' ne Ait Faktör Analizi Bulguları.....	31
Tablo 8 SBÇTE Toplam Varyans Açıklama Oranı	31
Tablo 9 SBÇTE Maddelerinin Faktör Yük Değerleri	32
Tablo 10 Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Birbirleri ile İlişisine Yönelik Korelasyon Analizi.....	35
Tablo 11 Öğrencilerin Seçtikleri Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerinin Birbirleri ile İlişisine Yönelik Korelasyon Analizi	36
Tablo 12 Öğrencilerin Kendi Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Kullandıkları Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Korelasyon Analizleri	37
Tablo 13 Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Cinsiyet Değişkeni Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları	40
Tablo 14 Öğrencilerin Eleştirel Düşünmeye Eğilimlerini Medeni Durum Değişkeni Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları	42
Tablo 15 Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Annelerin Çalışma Durumu Değişkeni Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları	43
Tablo 16 Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Babalarının Çalışma Durumu Değişkeni Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları	44
Tablo 17 Öğrencilerin Okudukları Bölüme Göre Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi.....	45

Tablo 18 Okudukları Bölüme Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	46
Tablo 19 Öğrencilerin Okudukları Bölümlerinin Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	47
Tablo 20 Öğrencilerin Okudukları Bölüm ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analiz Sonuçları.....	48
Tablo 21 Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Seyahat Etme Değişkeni Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları	50
Tablo 22 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmasına ile Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi.....	51
Tablo 23 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmasına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Homojenliği için Welch Testi	51
Tablo 24 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olması ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma....	52
Tablo 25 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmalarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	53
Tablo 26 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmalarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analizi Sonuçları....	54
Tablo 27 Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Değişkeni Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları	57
Tablo 28 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu İle Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi.....	58
Tablo 29 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörleri İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	59
Tablo 30 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumlarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları	60

Tablo 31 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analiz Sonuçları.....	62
Tablo 32 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Ne Yaptığı ile Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi.....	66
Tablo 33 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Ne Yaptığı ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	66
Tablo 34 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Yaptıklarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörleri Açısından Farklılıkların Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları.....	69
Tablo 35 Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Ne Yapacağı ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Açısından Farklılıkları Belirlemeye Yönelik Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları	70
Tablo 36 Öğrencilerin Cinsiyet Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları	71
Tablo 37 Öğrencilerin Medeni Durum Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları	72
Tablo 38 Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumu Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları	73
Tablo 39 Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumu Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları	75
Tablo 40 Öğrencilerin Okudukları Bölüme Göre Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi.....	76
Tablo 41 Öğrencilerin Okudukları Bölüme Göre Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Varyansların Homojenliği için Welch Testi	76
Tablo 42 Öğrencilerin Okudukları Bölüme Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	77

Tablo 43 Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörleri Açısından Farklılıkların Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları	78
Tablo 44 Öğrencilerin Okudukları Bölüm ile Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analizi.....	79
Tablo 45 Öğrencilerin Seyahat etme Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörleri Açısından Farklılıkları Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları	82
Tablo 46 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olması ile Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Varyansların Homojenliği İçin Levene Testi	83
Tablo 47 Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmasına Göre Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Varyansların Homojenliği için Welch Testi	83
Tablo 48 Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	84
Tablo 49 Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmasına Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları.....	85
Tablo 50 Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olması ile Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analiz Sonuçları.....	87
Tablo 51 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu ile Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi.....	88
Tablo 52 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumuna Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Varyansların Homojenliği için Welch Testi	88
Tablo 53 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumuna Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	89
Tablo 54 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçmelerine Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları.....	91
Tablo 55 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Yaptıkları ile Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi	92

Tablo 56 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Yaptıklarına Göre Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Varyansların Homojenliği için Welch Testi.....	92
Tablo 57 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Yaptıklarına Göre Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	93
Tablo 58 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Yaptıklarına Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları	95
Tablo 59 Öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörleri Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları.....	96
Tablo 60 Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Ne Yapacağı ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları	97

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

MEDEÖ: Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği

ŞBÇTE: Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri

ÖHDER: Öğrenci Hemşireler Derneği

KMO: Kaiser Meyer Olkin

CEDEÖ: California Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği

ÇOMÜ: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

TDK: Türk Dil Kurumu

ÖZET

Stresle başa çıkma; kişinin strese neden olan faktörleri bilmesi, bu faktörleri ortadan kaldırmaya çalışması ve bunları uygulamasını içeren bir durumdur. Sağlık öğrencilerini bu durumda düşünürsek, sağlık sektörü olması dolayısı ile stres yoğun bir sektör ve bilgi çokluğu ve karmaşası dolayısı ile eleştirel düşünmeyi etkin ve zor kılıyor. Buna bağlı olarak, eleştirel düşünme eğilimine sahip sağlık öğrencisinin stresle başa çıkmada daha etkin olduğu ve stresi yönetebilme, stresle neden olan kaynakları azaltma durumunun olduğunu söylenebilir.

Araştırma; öğrencilerin eleştirel düşünme eğiliminin stresle başa çıkma tutumları arasındaki ilişkiyi tespit etmek üzere yapılmıştır. Araştırma evrenini; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'ndeki Hemşirelik, Acil Yardım ve Afet Yönetimi ve Ebelik bölümü son sınıf 175 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmaya katılmayı kabul eden ve devamsızlık vb. durumlardan dolayı ulaşılan 142 öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında; Öğrenci Sosyo-Demografik ve Mesleki Özellikleri İçeren Bilgi Formu, Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği ve Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri Ölçeği kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemiyle sınıfta uygulanmıştır. Verilerin analizinde; Bağımsız Örnekler T – Testi, ANOVA, Korelasyon Analizi, Welch, Levene ve Tukey Testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucuna göre; öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri ile stresle başa çıkma eğilimleri arasında pozitif yönde, düşük düzeyde ve kısmen anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme eğilimleri tercihlerinde; sadece okudukları bölümlere göre farklılaşma tespit edilmiştir. Stresle başa çıkma tutumlarında ise; cinsiyet, medeni durum, okuduğu bölüm, herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olmada farklılaşmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel düşünme, Sağlık alanı, Stres

ABSTRACT

The Relationship Between Critical Thinking Tendency and the Attitude of Coping with Stress: Students of The Faculty of Health Sciences at Canakkale Onsekiz Mart University Case

Coping with stress; involves knowing the factors that cause stress, trying to eliminate these factors and applying them. If we evaluate health students in this situation, it is a stress-intensive sector due to being a health sector, and critical thinking due to the multitude and complexity of information which makes it effective and difficult. Accordingly, it can be said that the health student, who has a critical thinking disposition, is more effective in dealing with stress and has the ability to manage stress and reduce stress-causing resources.

This research was designed to determine the relationship between the critical thinking disposition of students and their attitudes to cope with stress. The research universe consists of 175 senior undergraduate students from Nursing, Emergency and Disaster Management and Midwifery Department at Canakkale Onsekiz Mart University School of Health Sciences. The study was completed with 142 students who agreed to participate in the study and reached due to absenteeism. In the collection of research data; The Student Information Form, which includes Socio-Demographic and Professional Features, was applied in the classroom using face-to-face interview method using the Marmara Critical Thinking Disposition Scale and Coping with Stress Attitude Inventory Scale. In the analysis of the data; Independent Samples T - Test, ANOVA, Correlation Analysis, Welch, Levene and Tukey Test were used.

According to the result of the research; It has been determined that there is a positive, low level and partially significant relationship between students' critical thinking tendencies and their tendency to cope with stress. In the preferences of critical thinking trends; differentiation was found only according to the sections they have been read. In their attitudes to cope with stress; gender, marital status, the department she studies, differ in being a member of any student community.

Keywords: Critical thinking, Health area, stress.

1. GİRİŞ

1.1. Problemin Tanımı

Yaşadığımız çağın teknoloji çağı olması ve bireylerin her geçen gün kendini geliştirebilmesi için belli başlı ihtiyaçları karşılaması gerekmektedir. Bu ihtiyaçları karşılarken doğal olarak ortaya çıkan stres ile karşılaşmaktadır. Stres bireyde ortaya çıktığı için çevresine de yansımaktadır. Bu da çevredeki kişilerin eleştirisine maruz bırakılmasına neden olacaktır.

Bireyler bu problemler ile baş edebilmek için hızlı ve kalıcı çözüm yolu arayışına girmektedir. Problem çözüm yolları her bireyde probleme bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Problem çözümünde ilk yol; problemin ne olduğu belirlenerek ve problem çözme süreci başlatılarak zaman yönünden kazanç sağlanması, sağlık çalışanlarında mesleki doyumun artması, kanıta dayalı sağlık hizmeti anlayışında gelişme sağlanması ve hasta/bireylerin profesyonel ve kaliteli sağlık hizmeti almasını sağlamaktır (Burhan, 2019).

Hızla gelişen ve değişen sağlık sistemi içerisinde bulunan sağlık çalışanlarında değişime uyum sağlayabilmesi için belli temel yeterliliklere sahip olması gerekiyor. Bunlardan biri de eleştirel düşünmedir. Eleştirel düşünme, hemşirelerin hem bağımlı hem bağımsız karar verebilme, etkili hizmet sunma, karşılaştığı problemlerle ilgili analiz-sentez yapabilme, neden sonuç ilişkileri kurabilme, tümevarım tümdengelim yöntemiyle düşünme sürecini ve gerçekleşen durumları yorumlayabilme gibi yeteneklerin geliştirmesine yardımcı olur (Atalay ve Tel, 1999).

Kişinin stresle başa çıkmaya çalışmasındaki asıl amacı stres uyaranlarının neden olduğu duygusal gerilimi azaltmak, ortadan kaldırmak ya da bu gerilime dayanabilmektir (Aydın, 2003). Kişilerarası anlaşmazlık sağlık öğrencileri için zorluk oluşturabilir. Agresif davranışlar, nezaketsizlik ya da saygısızlık bir insanın strese karşı direncini azaltabilir. (Gökalp, 2013).

1.2. Araştırmanın Önemi

Sağlık çalışanlarında mesleki otonomi, hemşirelerin profesyonel uygulamalarını, mesleki uygulama standartlarına, ahlaki açı, meslek ile ilgili kurallara uygun bir şekilde gerçekleştirebilmesidir. Hemşirenin hasta bakımına ilişkin aldığı kararların sorumluluğunu yerine getirebilmesidir (Şahinoğlu ve Baykara, 2013). Eleştirel düşünme; hemşirelerin ve diğer sağlık çalışanlarının problem çözmede, tedavi

sürecinde, karar vermesinde ve günlük hayatımızda kullanıp geliştirebileceğimiz bir zihinsel bir aktivitedir (Taşçı, 2005).

Stresin ortaya çıkmasında birden fazla etken rol oynamaktadır. Bunlar; sağlık çalışanlarının omuzlarındaki iş yükünün artırılması, yeterli personel olmaması, fazla mesai saatleri ile çalışma, hasta ve yakınları ile gerçekleşen iletişim sorunlarıdır. Bu stres etkenlerini en alt seviyeye indirebilmek için; gerekli sayıda personelle, gerekli eğitim verilerek ve mesai saatlerini ayarlayarak sağlıktaki stres ortadan kaldırılabilir (Aytaç, 2009). Sağlık okuyan öğrenciler arasında stresle birlikte sahada çalışmanın avantaj ve dezavantajları ortaya çıkmaktadır. Diğer bir bakış açısıyla stresin her kişi için aynı düzeyde olmayacağıdır. Bu yüzden eleştirel düşünmedeki 5 alt boyutun her kişide aynı sonucu ortaya çıkarmayacağını göstermektedir.

Sağlık öğrencilerinin stresle başa çıkabilmek için kendinde oluşan stres faktörlerini bilmesini, bu konuda bilgi sahibi olmasını ve gerektiğinde bu stresi doğru kullanabilmesinde etkili olmaktadır. Sağlık çalışanına böylece başarısızlıklarını, eksiklerini fırsata dönüştürüp ileriye dönük hareket edebilmesini, cesaretini artırmasını da sağlayabilecektir. Bunlar değerlendirildiğinde eleştirel düşünme ve stresle başa çıkmanın bir arada ele alındığı, birbirlerine etkisinin ne yönde olduğu ve bu iki ana konunun negatif yönlerinin en aza indirilebilmesi için var olan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca çalışmanın son sınıf sağlık öğrencileri bu süreci hem teorik hem de uygulamalı bir şekilde alan gruptan oluşmaktadır. Bu yüzden böyle bir çalışmanın sağlık eğitimine ve ilerleyen yıllarda da hasta tedavisine olumlu katkıları olacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; sağlık öğrencilerinde eleştirel düşünme eğilimi ile stresle başa çıkma tutumları arasında ilişkiyi belirlemektir. Bu amaçla, sağlık sektöründe çalışacak olan lisans son sınıf hemşirelik, acil yardım ve afet yönetimi ve ebelik bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile stresle başa çıkma tutumları arasındaki farklılaşmalar incelenecektir. Böylece sağlık öğrencilerinin hangi eleştirel düşünme eğilimi alt boyutunu, hangi stresle başa çıkma alt boyutunu kullanmakta olduğu ve birbirleriyle bağdaşan faktörlerin hangileri olduğunun tespiti yapılacaktır.

1.4. Araştırmanın Hipotezleri

1. Sağlık öğrencilerinin eleştirel dūřünme eğilimleri alt boyutları sosyo-demografik ve mesleki özelliklere göre farklılaşmaktadır.
2. Sağlık öğrencilerinin stresle başa çıkma tutumları alt boyutları sosyo-demografik ve mesleki özelliklere göre farklılaşmaktadır.
3. Sağlık öğrencilerinin eleştirel dūřünme eğilimi ile stresle başa çıkma tutumları arasında pozitif yönde ilişki vardır.

2. GENEL BİLGİLER

Burada araştırmanın kapsamını oluşturan eleştirel düşünme eğilimi ve stresle başa çıkma tutumları kavramsal çerçevede incelenecek, eleştirel düşünme ve stresle başa çıkma alt boyutları, bu konulara neden olan faktörler açıklanacak ve bu konularda yapılan ilgili çalışmalara yer verilecektir.

2.1. Eleştirel Düşünme Eğilimi

2.1.1. Düşünme

Düşünme ve düşünme yeteneği insanları diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerdendir. Düşünme, kişinin içinde bulunduğu durumda ne yapacağını, fikir üretmesini ve eylemde bulunmasını sağlar. Ayrıca, kişinin algılayabilme, sentezleyebilme ve farklı kişilerin düşünceleriyle bağ kurabilme ve bunları çözüme kavuşturma gibi bir süreci de oluşturmaktadır.

Düşünme, bireyin uyanık kaldığı her durumda, her anda gerçekleşen bir durumdur. İnsanın içinde bulunduğu şartları ve çevreyi anlamak üzere aktif olarak ve planlı olarak gerçekleştirdiği zihinsel bir süreçtir (Cüceloğlu, 2008) . Kişi bu süreçte ne yapıyor olursa olsun, aslında çevresini anlamaya, doğru kararın hangisi olduğuna, bireyin bu ilişkileri anlamlandırmasına yardımcı olur. Burada ana tema 3 maddede toplanmaktadır. Hayatımızdaki olaylara anlam yüklemek, bu olayları gruplara bölerek sınıflandırmak ve kişinin bu düşünme yetisini benimseyebilmesini sağlamaktır (Şengül, 2010).

Düşünme kavramının, herkes tarafından kabul edilen bir tanımı olmamakla birlikte düşünme yeteneğinin, bireylerin sahip oldukları en önemli kaynak olarak görülmektedir (Bono, 2002). Bono yine de bu en önemli yetenekten hiçbir zaman tam olarak tatmin olunmaması gerektiği savunmakta ve düşünme yeteneklerinden tam olarak tatmin olanların, düşünmenin tek amacının kendi haklılıklarını kanıtlamak olduğu yanılgısına kapılan insanlar olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda düşünme yeteneği açısından kendilerinin eksiksiz olduğunu düşünen insanların, düşünmenin yapabilecekleri konusunda kısıtlı bir görüşe sahip kimseler olduğu ifade edilmektedir.

Bir toplumun bağımsızlığı, öğrendiklerini olduğu gibi kabul eden bireylerle değil, araştıran, inceleyen, okuyan, verilen hükümleri eleştirebilen, kendi kararlarını bunlardan sonra verebilen bireylerin varlığı ile uzun ömürlü olacaktır. Bu da

düşünme becerilerinin gelişmesi ile mümkündür. İnsanın yaşamında önemli bir yeri olan ve eğitim için öneminin bilindiği düşünmenin bir yönü de eleştirel düşünmedir. Düşünmenin bir boyutu olan eleştirel düşünme, öğrencilerin eğitim ve öğretiminde oldukça önemlidir (Erüs, 2007).

2.1.2. Eleştirel Düşünme

Eleştirel düşünme ile ilgili literatür incelendiğinde birçok çalışma yapıldığı ve farklı farklı tanımlandığı görülmektedir. Eleştirel düşünme; ölçülü bir kuşku rehberliğinde bir düşünce ya da bir görüşün gerçekliğine dair bağımsız ve özgür bir zihinle yapılan arayış eylemi olarak tanımlamak mümkündür (Çelik, 2017).

Eleştirel düşünme, felsefe ve psikoloji gibi iki ana disiplinin inceleme alanındadır. Felsefi yaklaşım daha çok düşünmenin normları, insan düşüncesi ve tarafsız bir dünya görüşü için gerekli olan bilişsel niteliklerle ilgilenmektedir. Psikolojik yaklaşım ise düşünmenin ne olduğuyla, nasıl geliştirilebileceğiyle ve eleştirel düşünme merkezli problem çözme becerileriyle daha fazla ilgilenmektedir (Akınoğlu, 2001) .

Bireyin kendi düşünce sürecinin farkında olarak başkalarının zihinsel süreçlerini değerlendirmesi, öğrendiklerinden yola çıkarak kendisini ve çevresini anlamlandırmasını içeren aktif süreç eleştirel düşünme sürecini içerir. Bu sürece ulaşması için bireyin üç aşamadan geçmesi gerekmektedir (Çelik, 2017):

1. Bireyin düşünce sürecinin farkında olması: Bireyin, düşünceyi insanın kontrolünün dışında ve kendi başına olan bir aktivite değil de bizzat ona yön verebileceği bir süreç olarak bilmesi gerekir.

2. Başkalarının düşünce süreçlerini incelemesi: Birey, başkalarının düşünce süreçlerini inceleyebilmelidir. Bu sayede kendi düşünce süreci ile başkalarının süreçleri arasında kıyas yapabilir. Kendisinininkinden başka düşünce stratejilerini, başkalarını sonuca götüren aşamaları bilen birey, kendi düşünce sürecindeki eksikleri fark eder ve daha etkili düşünebilmek için daha fazla imkâna sahip olur. Bu sayede birey kendi düşünce kalıplarının farkına varıp bunların dışına çıkar ve yeni düşüncelere açık ve ılımlı hale gelir.

3. Öğrendiklerini günlük yaşantısında uygulayabilmesi: Kendi düşünce sürecinin bilincinde olan, başkalarının düşünce süreçlerini inceleyerek kendini zihinsel açıdan geliştiren bireyin öğrendiklerini uygulaması aşaması eleştirel düşünme sürecinin son

aşamasıdır. Uygulama söz konusu değilse eleştirel düşünmeden bahsedilemez. Öğrendiklerini hayatına uygulayan kişi aynı zamanda eleştirel düşünmeyi bir alışkanlık ya da hayatının bir rutini haline getirir. Bu şekilde eleştirel düşünme süreci tamamlanmış ve sürekli hale gelmiş olur.

Sağlık alanında eleştirel düşünme de şunları içerir; sonuç-odaklı olma, kendi iş sürecinin farkında olma, doğru ve çok yönlü düşünme olarak sıralanabilir (Bahmanpour ve ark., 2018).

2.1.3. Eleştirel Düşünme Süreci

“Eleştirel düşünme, kendi düşünce süreçlerimizin farkında olarak ve başkalarının düşünce süreçlerini de göz önünde bulundurarak, kendimizi ve çevremizde yer alan olayları anlamayı amaç edinen aktif, organize, zihinsel bir süreçtir” (Şen ve ark., 2007). Diğer bir tanımla eleştirel düşünme süreci; öğrencilerin hayatlarını analitik olarak yansıtmaya yetenekleri hakkında düşünmenin bir yolu olup sınıftaki diyalogu düzenleyen her bir kişinin düşünmesinden hareket ederek genel bir düşünmeye ulaşabilmek için izlenen bir sorgulama sürecidir (Gür ve Korkmaz, 2003). Eleştirel düşünme, normal düşünme süreçleri üzerine kurulur (Cüceloğlu, 2008).

Gürkaynak ve ark. (2003)’na göre eleştirel düşünme, bir dizi zihinsel işlemlerden oluşmaktadır. Bunlara bakacak olursak:

1. Değişkenlerin ayırt edilmesi ve denetlenmesi,
2. Bilgideki eksikleri fark etmek,
3. Açık ve net tanımların anlamlandırarak,
4. Sonuca giden sebeplerin ne derece etkili olduklarını tespit edebilmek,
5. Verilerden ve bulgulardan çıkarımlar yapmak,
6. Karar verirken akılcı ölçütler kullanmak,
7. Anlamak için okumak,
8. Problem çözmeye planlı yaklaşmak.

Eleştirel düşünme sisteminin net ve belli aşamalardan geçerek meydana geldiğini ileri süren Aydın (2000), eleştirel düşünmenin evrelerini kazanımlar bakımından ele alarak, eleştirel düşünmenin bazı aşamalardan geçtiğini belirtmiştir. Bu aşamalar:

1. Problem durumuyla karşılaşan bireyin, kültürel değerleri ve doğrulanabilir olguları birbirinden ayrılması ve probleme ilişkin kaynakların güvenilirliğini test edilmesi.
2. Probleme dayalı olarak ortaya çıkan yorumun olgusal doğrulanabilirliğinin irdelenmesi ve bilgi, görüş, yorum ve olgusal nedenlere dayalı olarak oluşan karmaşık örüntünün çözümlenmesi.
3. Ortaya konan bakış açısının geliştirilmesinde karşısına çıkabilecek her türlü önyargı ve kalıp yargıların etkilerinin ayırt edilmesi ve problemin çözümüne ilişkin kanıtlanabilir varsayımlar geliştirerek, doğrulanan sonuçların örgütlenmesi ve bütünleştirilmesi.
4. Akıl yürütme stratejilerinde bulunabilecek mantıksal tutarsızlıkları kavrayarak yeni, özgün ve mantıklı sentezler üreterek sonuca ulaşılması ve sonucu oluşturan doğrudan ve dolaylı değişkenlerin sınıflanması.
5. Problemin çözümüne katkı sağlayacak hipotezler geliştirme ve geliştirilen hipotezlerin sistematik olarak test edilmesi ve bu sonuçlara göre soruna en uygun çözüm yoluna ulaşılması.
6. Tüm bu sürecin sonunda elde edilen deneyim ve gözlem sonuçları ile özgün çözüm önerilerinin çeşitli problem durumlarına transfer edilmesi.

2.1.4. Eleştirel Düşünmeyi Etkileyen Faktörler

Bireyin eleştirel düşünmesini etkileyen, karşıt düşünceleri sorgulayan, mantıklı cevaplar vermesini sağlayan ana iki faktör bulunmaktadır. Bunlardan ilki bireyin eleştirel düşünmesinin ortaya çıkmasında ve şekillenmesinde büyük rolü olan kalıtsal yani bilişsel etkenlerdir. Bu bilişsel etkenlerin başında gelen zekâ, ani kavrama gücünün yükseltilmesinde belirleyici olduğu için, eleştirel düşünme gücünün gelişmesinde rol oynar (Şenşekerci ve Bilgin, 2008). İkinci faktör ise çevresel faktördür. Burada asıl doğru olan içinde bulunulan durumlara göre eleştirel düşünmede her iki faktöründe fazlaca etkili olduğudur. Örneğin, birçok çalışmalar sonucunda zekanın çoğunlukla kalıttan etkilendiğini ortadayken, dışadönüklük, sebat, kaygı gibi diğer kişilik özelliklerinin ise zeka baz alındığında daha az kalıtsal olduğunu ortaya çıkmıştır (Bacanlı, 1999).

Yapılan araştırmalar sonucu eleştirel dūřünmeyi etkileyen ve oluşumunu sağlayan kalıtımsal ve çevresel faktörler aşağıda anlatılacaktır. İlk olarak ana etkili olan kalıtımsal faktörlerden bahsedeceğiz.

2.1.4.1. Kalıtımsal Faktörler

Eleřtirel dūřünme eğilimini etkileyen ana etmen kalıtımsal faktörlerdir. Eleřtirel dūřünme, zihinsel yeterlilik gerektiren bir kavram olduęu için kalıtımın bireye yeter düzeyde zihinsel etkinlik taşıması gerekmektedir (Çelik, 2017).

Aynı řartlar gözetildięi durumda, kiřinin eleřtirel dūřünme becerisi, zekâ ve zihinsel esneklik seviyesi yüksek olduęunda daha hızlı gelişmektedir. Bir başka açıyla farklı dūřüncelere kapalı olması, kendi dūřüncesinin doęru olduęu konusunda ısrar etmesi eleřtirel dūřünmeyi engellemektedir (Kazancı, 1989).

Kalıtımsal faktörler bireyi oluşturduğu için bireysel faktörlerde eleştirel dūřünmede etkili olmaktadır. Çünkü bireysel faktörler bireyi duygusal yönden etkilemekte ve duygusal etmenlerde bireyin eleştirel dūřünmesine olumsuz olarak etki etmektedir. Bu bireysel faktörler kişinin savunma mekanizmasının sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bunları da birden fazla maddede sıralayabiliriz; bireyin kendine güvenmemesi, karşısına çıkan sorunlarla bař edememesi, sabır seviyesinin düşük olması ve mükemmeliyetçi olmaya çalışmasıdır (Sungur, 1997).

Yukarıda bahsedildięi üzere bireyin eleřtirel dūřünmesinde olumsuzluęa neden olan bazı duygusal özellikler řunlardır (Kazancı, 1989):

1. Bireyin duygusal yönünün yüksek oluşu,
2. Bireyin aşırı bir şekilde katı duygusal olması,
3. Bireyin kompleksli olup, aşağılık duygusuna kapılmış olması,
4. Bireyin aşırı heyecanlı olması ve heyecanını kontrol edememesi,
5. Bireyin kendine güveninin az olması.

Bu sayılan olumsuz özellikler bireyin eleştirel dūřünmesini engellemektedir. Dolayısıyla özgüveni düşük olan bir birey, çevresiyle iletişime geçip kendi dūřüncesini söyleyemeyecektir ya da heyecanını kontrol altına alamaması ile mantıklı bir cümle bile kuramayacaktır. Heyecanının yüksek olması nedeni ile doğru cevaplar veremeyecektir. Duygusal yönden bağımlılığın yüksek olması da bireyin, çevresinde gördüğü herhangi bir eksiği karşı tarafı üzmemek adına eleştirisini bile ifade edememesine neden olacaktır.

Bu duygusal etkenler eleştirel düşünmeyi zorlaştırdığı ortada olup, bireyin bu duygusal etkenleri kontrol altına alması için gerekli önlemleri sağlaması gerekmektedir.

2.1.4.2. Çevresel Faktörler

Bireyin eleştirel düşünme eğilimini etkileyen diğer faktörde çevresel faktörlerdir. Bu faktörler bireyin kendisi dışında çevresiyle olan ilişkilerinde düşüncelerini ifade edebilip kendisiyle farklı düşüncede olan kişilerin düşüncelerini yorumlayabilme, yeri geldiğinde bu düşünceleri sorgulayabilme durumlarını içerir. Bireyin çevresel faktörleri bulunduğu aile, toplum, içinde bulunduğu toplum kültürü, okul ve önyargıdan oluşmaktadır.

1. Aile

Ailede baskının rol oynaması bireyin kendine olan güvenini yitirmesine ve kişiliğinin yok olmasına neden olduğu için bireyin hür davranabilmesi ancak ailedeki baskının, otoriter tutumun ortadan kaldırılarak yine aile içerisinde rahat bir ortamda yetiştirilmesi ile mümkün olduğu görülmektedir. (Tümekaya ve Aybek, 2008).

Yapılan araştırmalar sonucu ülkemizde ailede çocuktan beklenen durum itaat ve bağımlılıktır. Çocuk, anne-babanın ve özellikle babanın mutlak otoritesi altında büyür. Çoğunlukla ailenin istediği çocuğun anne-babaya boyun eğmesi ve anne-babanın sözünü dinlemesi olup çocuğun kendi başına hareket etmeyip, hür davranma ya da karar verebilme yetkisini kullanmaması istenmektedir (Kağıtçıbaşı, 1996).

2. Toplum

Eleştirel düşünmede toplum aileden sonra bireyin üzerinde büyük etkiye sahiptir. Bireyin büyüdüğü ortam, kişiliğin şekillenmesinde etkili olan, kendini bir yere ait hissedip orada nasıl kendini var edebileceğini sağlamasında önemli rol oynamaktadır.

“Her toplumun kendine ait gelenek, görenek ve toplumsal norm anlayışı diğer ifadeyle kültürü vardır. Bireyler toplumsallaşma sürecinde içinde yaşadığı toplumun kültürünü öğrenir ve onu diğer kuşaklara aktararak toplumun varlığını sürdürmeye çalışırlar” (Tümekaya ve Aybek, 2008).

Ancak eleştirel düşünebilen ve yaratıcı olan bir birey topluma adapte olabilmış, uyum sağlayabilmiş bir birey sayılmamaktadır. Bu bireyler yaşadığı toplumda

varolan kültürü benimsemek istememekle birlikte kültürün oluşturduğu herhangi bir değeri de doğru ve gerçekçi bulmamaktadır (Balcı, 2015).

Bireyin içinde bulunduğu toplumdan kaynaklı, bireyin eleştirel düşünebilmesini etkileyen diğer faktör de önyargıdır. Eğer birey, önyargıyla yaklaşan bir toplumda büyüdüyse bu bireyde çevresinde ki olaylara önyargılı bir yaklaşım sergileyecektir.

Birey yaşadığı toplumla birlikte değer ve katkı elde eder. Bu katkılar sonucunda birey çevresindekilere anlam yüklemeye başlar. Ancak bu değerler katı kurallar temelli ise bireyin eleştirel bakış açısı belli bir süre sonra önyargılı ve tek taraflı bakış açısına dönüşerek çevresindekilere bu şekilde anlam yükleyemeye başlayacaktır. Önyargılar tabular üzerine kurulu aslın, gerçek olanın dönüştürülmesi ile ortaya çıkan bir sistemdir. Önyargılı davranışlarını ortadan kaldırmayan bireyler eleştirel düşünme tutumunu kısıtlayarak bunu yaşam biçimi haline dönüştürmüş olacaktır (McCann ve ark., 1985).

Yukarıda da açıkladığımız üzere bireyin yaşadığı toplum, toplumun kültürü, inançları, olaylara bakış açıları bireyin eleştirel düşünmesinde büyük rol oynamakta ve bireyin bu topluma uyum sağlamaması ile eleştirel düşünmeyi bir kenara bırakıp toplumun değerlerini baz alacaktır.

3. Okul (Eğitim)

Çocuğun aile ve yaş grubu çocuğun sosyal ve toplumsal çevreye ayak uydurmasında etkili ilk faktörlerdir. Bu faktörler farkında olarak ve kontrollü bir şekilde toplumsallaşma sürecini kapsamayabilir. Farkındalık ve kontrolü sağlama ailenin ve çocuğun yaş grubunun eğitim seviyesi ile ilişkilidir. Çünkü, sadece okul çevresi farkında ve kontrollü bir eğitim çevresi içerir. Bu sebeple çocuğun okul öncesinde yaşamış olduğu toplumsallaşma evresinin olumsuzluklarını okul ile birlikte ortadan kaldırılmaya ve en aza indirmeye çalışılır (Balcı, 2015).

Okul bireye sadece bilgi verme, zekasını geliştirme, bir meslek uzmanı olmasını sağlamaz. Aynı zamanda bireyin sosyalleşmesini, yaratıcı düşünceler ortaya çıkarabilmesini de sağlar. Öğrencilerin farklı bölümlerde okuyor olmasında eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Demirel ve ark., 2015).

Günümüz toplumunda, eğitimin temel amacı, bireylere kendilerini yönetebilme yeteneğini geliştirme yolunda yardımcı olmak, dolayısıyla gerek toplumun, gerekse

bireylerin ödüllendirilmelerini sağlamaktır. Okul, öğrenciye kendi gereksinim ve amaçlarıyla sosyal dünyasını bütünleştirerek doyum sağlayabilme olanağını hazırlar. Bugünkü eğitim sistemlerinde çağdaş okulun amacı, topluma yapıcı, yaratıcı ve eleştirel düşünebilen bireyler yetiştirmektir. Okulların bu tür bireyler yetiştirebilmesi için, öğrencilere bağımsız düşünebilme yeteneklerini geliştirme konusunda yardımcı olması gerekir (Yavuzer, 1993).

Eleştirel düşünme, Rath's ve arkadaşlarına göre aşağıda belirtilen maddelerde olumsuz etki göstermektedir (Akınoğlu, 2003):

1. Öğrencinin kendisine düşünme imkanı ve karar verme yetisinin verilmemesi
2. Bireyin aile ve sosyal çevresindeki baskı nedeniyle kavram dağarcığının az olması
3. Bireyin atak olması ve sürekli aceleci davranışlar gösteriyor olması
4. Bireyin başkaları tarafından kalıplaşmış düşünce sistemine inandırılmış olması
5. Öğrencinin içinde bulunduğundan çevreden çeşitli nedenler sebebiyle sabit ve sert davranışlı birey olarak büyütülmüş olması
6. Öğrencinin ailede görmüş ve öğrenmiş olduğu itaat etmeyi öğretmenine de göstermesi ve bağlı olması
7. Öğrencinin yeterli zihin yetisine sahip olmadığını düşünerek içine kapanık, pasif bir birey olması.

Sağlık alanında ise eleştirel düşünme faktörünü üçe ayırabiliriz (Bahmanpour ve ark., 2018).

1. Hasta becerilerinin değerlendirilmesi
2. Sağlık çalışanı tanımının belirlenmesi
3. Sağlık çalışanının bakım planının tasarlanması ve değerlendirilmesi.

Sağlık çalışanı kendi alanında bilişsel ve eleştirel düşünme becerilerini kullanarak hastaya doğru teşhis koymasında etkili olacaktır.

2.1.5. Eleştirel Düşünme Eğilimi

Türk Dil Kurumu'na göre eğilim: "Bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelme, meyil olarak tanımlanmaktadır." (TDK, 2019).

Bireyin belli yeteneğe sahip olması, bu yeteneği uygun durumlarda kullanacağı anlamına gelmemektedir. Bireyi iyi düşünebilen bir birey yapan sahip olduğu bilişsel

beceriler ya da yeteneklerden çok, araştırmaya, netliği aramaya, bilimsel ve kültürel risk almaya ve eleştirel düşünmeye olan eğilimidir. Bu mantıksal izlemde, iyi bir eleştirel düşünürün hem eleştirel düşünme becerisine hem de eleştirel düşünme eğilimine sahip olması gerekmektedir. Eleştirel düşünme eğiliminde özellikle içsel motivasyon çok önemlidir. Buna göre düşünme eğilimi; tercih, tutum, amaç birleşimi, özellikle bir yönde gerçekleştirmeye başlayan tercihleri sağlayan kapasitenin en üst derecesi olarak tanımlanmaktadır (Erzincanlı, 2010). Bazı görüşler, her bir bilişsel çaba içinde sadece motivasyon kavramı olarak eleştirel düşünme eğilimini tanımlar. Ancak bazı görüşlere göre motivasyon kavramı olarak düşünce eğilimi dar bir görüşlülük olarak ele alınmıştır. Motivasyon; eğilim ve duyarlılık özellikleri olarak sadece düşünme içine alınamaz. Her ikisi eleştirel düşünme eğilimi için önemlidir (Dirilmeşe, 2006).

Bireyin düşünme eylemi beyinde yüz binlerce bağlantı oluşturmaktadır. Hızlı, yavaş, çok boyutlu gibi düşünme tarzlarında bireyin yaşına göre değişiklik gösterebilir. 20'li yaşlarına kadar çok yoğun bir şekilde düşünen birey bu yaşından sonra yeni düşünceler üretmeyi bırakarak ve o zamana kadar edinmiş olduğu birikimden faydalanarak davranış ve tutum geliştirme eğiliminde olur. Yaş ilerledikçe zihinsel aktivitesi azalan birey, tecrübe ve bilgi birikimini harcamaya başlar. Bu noktada bir görüş birliği olmakla birlikte; bir birey özellikle erken yaşlarda eleştirel düşünme konusunda ne kadar teşvik edilirse, ne kadar yönlendirilirse ve onun egzersiz yapılması sağlanıyorsa o bireyin zihinsel aktivitesinin yaşa bağlı olarak azalması söz konusu olmayacaktır (Alder, 2004).

Enis' e göre, bireylerin eleştirel düşünme eğilimlerini aşağıdaki şekilde açıklamaktadır (Güven ve Kürüm, 2006). Eleştirel düşünen bireyler:

1. İnançlarının doğruluğuna ve kararlarının kanıtlanmasına dikkat ederler. Bu eğilimler şunları kapsamaktadır: Farklı bakış açısındaki varsayımları, açıklamaları, sonuçları, kaynakları vb. araştırmaya eğilimli ve açık olma. Bir durumu, ulaşılabilen bilgiler doğrultusunda doğrulama. Bilgilendirilmeye açık olma. Farklı görüşlere de gereken önemi verme.

2. Diğer bireyleri de düşünerek bir durumu doğru, açık ve anlaşılır bir biçimde sunmaya dikkat ederler. Bu eğilim şunları kapsamaktadır: Bir durumun gerektirdiği netliği araştırarak, söylenilenlerin, yazılanların ya da ilişkilendirilenlerin kastedilen

anlamları konusunda gerçeği söyleme. Soruyu ya da sonucu belirleme ve destekleme. Sonuçları araştırma ve sunma. Durumu bir bütün olarak göz önüne alma. Temel inançlarının farkında olma.

3. Her bireyin önemli ve değerli olduğuna inanır ve buna dikkat ederler. Bu eğilim şunları kapsamaktadır: Diğer bireylerin düşüncelerini dinleme ve bakış açılarını merak etme. Eleştirel düşünme becerileri ile diğer bireylerin anlama düzeylerini ve duygularını dikkate alarak, onları küçük duruma düşürmekten, kafalarını karıştırmaktan sakınma. Diğer bireylerin mutluluğuyla ilgilenme.

2.2. Stres ile Başa Çıkma Tutumları

2.2.1. Stres

Stres, hayatımızın büyük bir bölümünde olumlu ve olumsuz durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Stres kelimesi, Latince kökenli olup “estrectia” kelimesinden gelmektedir. Basit bir tanımla stres, karşılaşılan tehlikeler sonucunda verilen tepkidir.

Yapılan literatür taramaları sonucunda stresle ilgili birçok farklı tanıma rastlanılmıştır. Bunlara bakacak olursak stres, insanların sağlığı ve huzuru için bir tehlike unsuru olarak görülen, yetersiz bir şekilde ele alınan olaylara karşı gösterilen ve belli bir ifadesi olmayan fizyolojik ve psikolojik tepkiler olarak tanımlanabilir (Erdoğan ve ark., 2009). Stresörler, organizma üzerinde bozulmalara neden olabilir. Fiziksel olarak sıcak, gürültü, aydınlatma, soğuk travma vb. psikolojik olarak çatışmalar, duygusal gerilimler veya sosyal - kültürel, çevresel değişim ve daha birçok değişimler yaratabilir. Fiziksel, psikolojik ve sosyal stresörler karşısında vücudun vermiş olduğu tepki strestir (Baltaş ve Baltaş, 2015). Cüceloğlu’na (2009) göre ise stres, “bireyin fiziki ve sosyal çevreden var olan uyumsuz şartlar nedeniyle, bedensel, ruhsal ve psikolojik sınırlarının ötesinde sarf ettiği gayrettir”. Bu tanımları incelediğimizde stresin kişisel nedenli olabileceği gibi çevresel de olduğu ve hem kişide hem de çevrede çeşitli sonuçlara yol açacağını göstermektedir.

Fontana (1989) için stres, vücut ve zihnin kapasitelerinin önemli etkinliğinde olduğunu düşünmektir. Bu yüzden stresi zihin ve vücut kapasitesinin herhangi bir duruma karşı yaklaşma, benimseme şeklinde tanımlamaktadır. Eğer bir insan yeterli donanıma sahipse, stres hayat kurtarıcı, aksi takdirde hayat yok edicisi olarak hayatımızda yer aldığını belirtmektedir. Diğer bir bakış açısında motivasyon olarak

kullanılan stres, yaratıcılık ve tatmin etkenlerini ortaya çıkarırken kişinin iç dünyası iyileştirmiş olacaktır. Eğer olumsuz açıdan değerlendirilirse stres, mutsuz bir yaşam, hayattan zevk alamama ve en sonunda kişinin agresifleşmesine kadar kötü sonuçlar doğurabilir (Hoboubi, 2014).

Çoğunlukla stres kelimesi söylenince insanın aklına negatif anlamlar gelmektedir. Fakat bazı zamanlar pozitif anlamlarla da karşılaşılabilir. Negatif anlamlar olduğunda bireyin kendisini mutsuz hissetmesine, herhangi bir işe ya da olaya odaklanamamasına ayrıca sinirliliğe ve huzursuzluğa neden olan bir olgudur. Gerçekleşen negatif durumlar sonucu bireyde tansiyon, şeker, depresyon ve kalp rahatsızlıkları görülebilir. Aynı zamanda bireyin kendi hayatı için düşündüğü standartları, yaşam tarzını yerine getirememekten endişe duymakta bu da kurumsal strese neden olabilmektedir. Fakat pozitif durumlar gerçekleştiğinde ise bireyin çevresindeki kişilerde olumlu olarak etkilemekte ve bireyin kendisini mutlu hissetmesine neden olacaktır (Senemoğlu, 2017). Olumlu streste ise, hedefe ulaşırken sahip olduğumuz potansiyeli yeterince kullanmamızı ve bu doyumunu hissetmemizi sağlar. Bu yüzden kendimiz için yoğun ve uzun olmamak koşulu ile bir miktar strese ihtiyacımız vardır (Altun, 2017).

Olumlu stresi, eğer kişi doğru bir şekilde kullanabiliyorsa kişinin yeteneklerinin gelişmesine, hayattaki amaçlarına ve isteklerine ulaşmada istekli ve hevesli olmasına, iş yerindeki çalışma arkadaşları ile iletişiminin pozitif olmasına, iş verimliliğinde artışa ve kişinin kendine olan güveninin artmasına, hedefine ulaşmada hızlı yol almasına etki etmektedir. Çalışan bireyin motivasyonundaki ve yeteneğindeki artış kurumda üst düzey tarafından fark edilip bireye ücret artışı, terfi verilmesi ile bireyin yaşam standartlarında yükselme sağlayabilmektedir (Senemoğlu, 2017).

2.2.2. Stresin Aşamaları

2.2.2.1. Alarm Aşaması

Kişinin strese neden olan etkeni fark ettiği ve bireyin uyarıcıyı stres olarak algıladığı durumdur (Balcı, 2014). Strese maruz kalındığında, sinir sistemi uyarılır ve aktif hale getirilir. Kişinin o anda stresle mücadele etmek veya stres kaynağından uzaklaşmak üzere iki farklı seçeneği vardır. Her iki seçenekte de verilecek tepkilerin bedensel oluşu, bedensel ya da zihinsel değişimlerinin tepkimeye dönüşmesine neden olacaktır. Mücadele edilmesi ya da kaçılması durumunda kalp atışları hızlanır,

tansiyon yükselir, solunum hızlanır ve adrenal hormonu salgılanmasında yükselme gözlenir. Bu değişimlerdeki amaç, bedensel dengenin sağlanmasıdır (Altun, 2017).

2.2.2.2. Direnme Aşaması

Alarm aşamasını uyum, dayanma, direnme olarak tabir edilebilen aşama takip eder. Bu aşamada kişi eğer mesleki bağımlılığı var ise ve kendine özgüveni sağlarsa bu aşamayı fizyolojik olarak yıpranmadan atlatabilir. Çünkü bu aşamada strese karşı bir tepki verilme söz konusudur. Strese neden olan faktörlere tepki gösterilmiyorsa ve adapte olunuyorsa, kaybedilen enerji yeniden kazanılmaya başlar, alarm aşamasında oluşan zararlar onarılır ve vücut normale döner. Bu aşamada hala stresin ortadan kalkmadığı ve etkisi hala gösterdiği durumlarda beden tükenme aşamasına girer (Balcı, 2014).

2.2.2.3. Tükenme Aşaması

Bu evrede birey gayretini kaybeder, davranışlarında sapmalar olur ve hayal kırıklığına uğrar. Birey stresin üstünden gelmeyi başaramazsa fiziksel kaynakları kullanamaz hale gelir ve tükenme aşamasını başlatmış olur. Tükenme aşamasında, parasempatik sinir sistemi etkilenir. Stres kaynağı halen mevcuttur ve birey bu yüzden tükenmiştir. Tükenme aşamasında birey diğer stres kaynaklarında da etkilenir hale gelir (Toygar, 2016). Kişi böylece hem çevresine hem de kendisine düzeltilmesi zor olan zararlar vermiş olur.

2.2.3. Stresin Kaynakları

Strese yol açan birden fazla faktör bulunmaktadır. Bireyin çevresi, ailesi, işi ve daha birçok içinde bulunduğu ortam stres kaynağı oluşturabilir. Stresin kaynakları 4 gruba şu şekilde ayrılmıştır (Altun, 2017):

2.2.3.1. Kurum Dışı Stresin Kaynakları

Bireylerin günlük hayatta karşılaştığı birçok sorun çevresel stres kaynağına neden olmaktadır. Bu stres kaynakları; çevre sorunları, sosyal, kültürel, teknolojik değişimler, gelir düzeyi, işsizlik, ekonomik koşullar olarak daha da çeşitlendirilebilir (Balcı, 2014). Kişilerin örgüt dışında sosyal yaşamın da bir parçası olmaları, örgüt için söz konusu olumsuz hususlara her ne kadar dikkat edilse de, örgüt dışında çalışanların bunlara maruz kalmaları engellenememektedir. Sosyal yaşamında herhangi bir olumsuzluk yaşayan bir kişi, çalışma ortamına da bu durumu yansıtacağı için iş veriminde düşüşe sebep olabilmektedir (Altun, 2017).

2.2.3.2. Kurumsal Stresin Kaynakları

İş hayatını etkileyen stres kaynakları, kurumsal stres kaynakları ile bağdaşmakta ve etkilemektedir. Bunları birden fazla şekilde sınıflandırmak ve çeşitlendirmek mümkündür. Rol çatışması, iş tatminsizliği, kurum politikaları, zaman sorunları, iş ortamındaki fiziki şartlar, kurumdaki kişilerarası ilişkiler, işin yapısı başlıkları altında genel bir şekilde toplanabilir. Kapsamlı bir şekilde açıklayacak olursak kurumsal stresin kaynaklarını dört başlık altında toplayabiliriz:

1. Görevin yapısına ilişkin stres kaynakları; çalışanın aldığı maaşın yetersiz olması, iş rotasyonunun olması, terfi durumunun olmaması, mesai saatleri dışında çalışma, çalışana gerekli çalışma koşullarının sağlanmaması gibi sorunlar
2. Örgütsel yönetim tarzına ilişkin stres kaynakları; yönetici ve çalışan arasında ast-üst ilişkisinin katı olması, fazla iş yükünün verdiği sorumluluğun ağırlığı, yöneticilerin adil davranmaması gibi sorunlar
3. Üretim sürecine ilişkin stres kaynakları; çalışanların çalışma koşullarının iyileştirilmemesi, gerekli donanım yetersizliği, zaman kısıtı, işin o konuda uzman olan kişiye verilmemesi gibi sorunlar
4. Örgütün kültürel yapısına ilişkin stres kaynakları; İş ortamındaki kurallara uyma, çalışanlar arası anlaşamamazlık, moral ve motivasyon çalışmalarının yapılmaması gibi sorunlar, yöneticilerin üst baskısı (Koçyiğit ve ark., 2010).

2.2.3.3. Grupsal Stresin Kaynakları

İşletmelerde tüm çalışanlar örgütün belirlemiş olduğu amaç ve hedefler doğrultusunda çalıştıklarından, farkında olmadan da olsa grup halinde hareket edebilirler. Söz konusu gruplar, bir lider, yönetici ya da bir sorumlu tarafından yönlendirilmektedir. Grubu yöneten kişi, grubun amaç ve hedeflerine uygun olarak ve grupta bulunan kişilerin arasındaki ilişkileri de gözönünde bulundurarak çalışmalarını sağlamak maksadıyla farklı yöntemler geliştirip uygulayabilir. Ödüller, kariyer imkânları, maddi ya da manevi teşvikler grubun hedefe gitmesi için kullanılabilecek bazı araçlardır (Altun, 2017).

Grupsal stres kaynaklarında grup yöneticine veya liderine önemli görev düşmektedir. Çünkü kişileri iyi tanıyıp grubu bir arada tutma, gerektiğinde yanlışları kendi düzeltme ve adaleti sağlama gibi özelliklere sahip olması gerekmektedir. Eğer

grup lideri bu vasıfları yerine getiremiyorsa grupsal stres kaynakları ortaya çıkmaya devam edecektir.

2.2.3.4. Bireysel Stresin Kaynakları

Bireyin içinde bulunduğu psikolojik durum, aile, zihinsel kapasite, karakter gibi faktörler etkili olabileceği gibi her kişinin aynı olmadığı ve her kişinin strese ve stres kaynaklarına aynı tepkiyi vermediğini de gözönünde tutmamız gerekmektedir.

Akgündüz'e (2006) göre bireysel stresin kaynakları; kişilik özellikleri, zihinsel etkinlik, bireyin fiziksel durumu olmak üzere 3'e ayrılmaktadır.

Kişilik özelliklerine bağlı stres kaynaklarında; kişinin birey olarak taşıdığı özellikleri örgüte taşımaması düşünülemez. Stresi algılamada ve yaşamada kişilik özelliklerinin önemi bilinmektedir. Bu yüzden kişilikler araştırma sonuçlarına göre 2 çeşittir. Bunlar A ve B tipi kişilikleridir. Bireylerin bu kişilik özelliklerinden hangisine sahip olduğu belirlenip o duruma göre stres kaynaklarının belirlenmesi gerekmektedir.

Zihinsel etkinlik düzeyine bağlı stres kaynaklarında; bireyin zihinsel gücünü mümkün olan en üst seviyede kullanabilme ve bireyin olaylara, durumlara karşı doğru ve özgürce kararlarını verebilmesini engellemektedir. Yapılan birçok araştırma sonucunda; bireyin zihinsel gücünü etkilemede psikolojik ve sosyal streslerin büyük rol oynadığı ortaya çıkmıştır.

Bireylerin fiziksel durumu; bireyin kendisi ile ilgili stres kaynakları, onun fizyolojik ve biyolojik özellikleri ile ilgili olabilmektedir. Bunlar bireyde çeşitli sistem bozuklukları, fizyolojik bozukluklar, salgı bezleri ve hormonal denge sorunlarına bağlı olarak ortaya çıkan biyolojik stres kaynakları olabilmektedir.

2.3. Stres ile Başa Çıkma Tutumları ve Önemli Kavramlar

2.3.1. Stres ile Başa Çıkma

Stresle başa çıkmanın amacı, stresi tamamen yok etmek değildir. Asıl amaç, insanın yaşamını ve verimliliğini olumsuz açıdan etkileyen stres miktarını azaltmaktır. Kısaca stresle başa çıkma, stres faktörlerinin oluşturduğu duygusal gerilimi düşürme, yok etme ya da bu gerilime dayanma amacıyla gösterilen davranış veya duygusal tepkileri güçlendirmektir (Şatırer, 2011). Stresle başa çıkma konusunda hem yöneticilerin hem de çalışanların kişisel yöntemleri önem göstermektedir. Kişilerin edindikleri alışkanlıklar, kişilik özellikleri gibi bireysel

konular bu süreci yönetir. Kişilerin alışkanlıkları ve kişilik özellikleri, bireylerin tüm yaşamlarını etkilemekte ve kişiyi kontrol altına almaktadır. Kişiler zararlı alışkanlıklarından kurtulmadığı sürece sürekli aynı tür strese maruz kalmaya mecburdurlar (Altun, 2017). Öğrencilerin ise stresle başa çıkmak için, ders dışı etkinliklere katılmak, arkadaş ve öğretim üyelerinin desteğini almak, kullandıkları mekanizmalar arasındadır (Bland ve ark., 2012).

Stresle başa çıkmada aslında üç temel nokta vardır: zaman yönelimli olup olmadığı, iyi ya da kötü bir şekilde başa çıkma olduğunu belirleme ve ilişkisel olup olmadığını önceden tahmin etmenin mümkün olmadığıdır (Okutan ve Tengilimoğlu, 2002).

2.3.2. Stres ile Başa Çıkma Yöntemleri

Stres ile başa çıkma yöntemleri iki başlık altında toplayabiliriz. Birincisi stres ile başa çıkmada bireysel yöntemler, ikincisi ise stres ile başa çıkmada kurumsal yöntemlerdir.

2.3.2.1. Stres ile Başa Çıkmada Bireysel Yöntemler

Bireylerin stresle başa çıkabilmelerinde dört farklı yöntem mevcuttur. Bu yöntemler; bedene yönelik başa çıkma yolları, zihinle başa çıkma yolları, davranışsal başa çıkma yolları ve inançla başa çıkma yollarıdır.

Bedene yönelik başa çıkma yollarında; gevşeme teknikleri, değişik beden egzersizleri ve beslenme biçimleri etkili olmaktadır. Zihinle başa çıkma yollarında, uyumsuzluğa ve gerilime neden olan faaliyetlerden uzak kalma, zihinsel düzenleme ve dönüşüm teknikleri gibi faktörleri içermektedir. Davranışsal başa çıkma yollarında en etkili yol “A tipi” kişilik özelliklerinin sebep olduğu davranış biçimlerini değiştirilmesidir. İnançla başa çıkma yollarında ise, insanın kendisini manevi olarak geliştirmesi, iç zenginlik kazandıran ve evrensel normlara uygun etik ve normatif kurallarla uyumlu bir yaşam tarzını seçmesi etkili olmaktadır (Okutan ve Tengilimoğlu, 2002). Bu yöntemler hepsi birarada kullanılabileceği gibi ayrı ayrıda kullanılabilmektedir. Stres kaynaklarını azaltmak için birey bu maddelerden yararlandığında ortaya çıkabilecek kızgınlık ve öfke durumlarından böylece uzaklaşmış olacaktır. Başa çıkma yöntemlerinde, çözüm yolları duygu merkezli yaklaşımların önemli bir kısmını göstermektedir (Palaz, 2015).

2.3.2.2. Stres ile Başa Çıkmada Kurumsal Yöntemler

Kurum içinde yaşanan herhangi bir stres çalışanları olumsuz etkilemekte ve bu da işe yansımaktadır. Kurum içinde yaşanan her türlü stresi ortadan kaldırmak ve azaltmak yöneticinin yani üstün elindedir. Üst kademedeki yöneticilerin çalışanları için gerekli ve doğru, rahat bir düzen çalışma ortamı ve olanağı sağlarsa stres seviyesi de böylece düşecektir. Yönetici çalışanlarına terfi, maaşta yükselme, çalışma saatlerinde esneklik gibi olanaklar sunarak çalışanlarına hem destek olmalı hem de verimliliği artırarak stresi de azaltabilmelidir (Senemoğlu, 2017). Yine burada önemli durum yöneticide bitmektedir. Yönetici bireyin bu stres kaynağını çözüp örgüte yansımadan ya da yansımaları olsa bile en az etkiyle durumu düzeltebilir.

Torun, stresle başa çıkmada kurumsal yöntemlerinin bazıları aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (Torun, 2009):

1. İşe alma ve iş yerleştirmeleri aşamalarında kişilik testleri yapıp, personelin kişilik özellikleri tespit edilerek çalışabileceği birimlerde istihdam edilmelidir.
2. Çalışma şartlarında iyileştirilmeye gidilmelidir.
3. Örgüt iyi bir yönetim ve organizasyon sağlamalıdır. Kötü bir yönetim, yöneticilerin çalışanlara karşı tutum ve davranışları, uyguladıkları liderlik biçimleri strese sebep olmaktadır. Yöneticiler hangi davranış ve uygulamaların çalışanlarda stres oluşturduğunu bilmelidirler. Örgüt, daha az merkeziyetçi, kararlara katılımı sağlayan, yukarıya doğru iletişime izin veren, iş görenleri destekleyici bir organizasyon yapısına sahip olmalıdır.
4. Aşırı iş yükü personel üzerine yıkılmamalı, programlı ve etik bir şekilde seviyede tutulmalı, işbirliğine dayalı ve iş paylaşımı yapılacak bir çalışma ortamı oluşturulmalıdır.
5. Rol belirsizlikleri ve rol çatışmaları giderilmelidir. Yetki ve sorumluluklar arasındaki denge gözetilmeli, yetki ve görevler açık, anlaşılır ve net olmalıdır, personeli çelişkiye düşürmemelidir.

Bakan'a göre duygusal tepkiler ve yöntemler ve stres yönetim teknikleri stresin olumsuz etkilerini azaltmak için kullanılmaktadır. Stres yönetimi bireyin sahip olduğu ruh ve beden dengesini sağlamak ve kalitesini artırmak açısından önemlidir. Bireyin iş yaşamındaki üretkenliğini ve verimliliğini en üst düzeye çıkarmak için gereklidir. Bu sebeple yöneticiler stres yönetimi hakkında çalışanları bilgilendirmeli

ve stres altında yönetim tarzları konularında da çalışanlarına eğitim vermelidirler. Örgütün yapısı ve iklimi başlı başına bir stres kaynağı olabilir. Karar verme mekanizmalarına paylaşımcı bir yaklaşım, insan odaklı bir yönetim tarzı ve çalışanların örgüt iklimini algılama biçimlerinin araştırılması ve en uygun koşulların sağlanması stresin derecesini azaltmaya ya da stresi yok etmeye yarar sağlayabilir (Altun, 2017).

Stres yönetimi konusunda diğer uygulanabilecek yöntem ise, örgütsel programlar oluşturmaktadır. Bu programlar; iyileştirme programları, çalışanlara yardım programları, stres danışmanlığı ve stres yönetim asistanlığı olarak dörde ayrılır. Programları şu şekilde açıklayabiliriz:

1. Stres danışmanlığı; karşılıklı iletişim ile çalışanların duygusal sorunlarıyla ilgilenmek, bu sorunları anlamak ve azaltmak amacıyla oluşturulmuş bir sistemdir.
2. Çalışanlara sağlık desteği veren iyileştirme programları; bireylerin zihinsel ve fiziksel durumlarını geliştirme üzerine yoğunlaşmıştır. Stresi ortadan kaldırmada rolü fazladır.
3. Çalışanlara yardım programları; daha çok gevşeme çeşitleri, biyolojik geri besleme, algı yeteneklerinin geliştirilmesi gibi yöntemlerden oluşmaktadır. Bireyi kendi gücüyle stresin üstesinden gelmesini sağlamaktadır.
4. Stres yönetim asistanlığı; herhangi bir sebeple oluşabilen iş yerinde hem yönetici sınıfı hem de çalışan sınıfını tehdit eden ve onların giderek tükenmelerine neden olan stresle başa çıkmak için işletmelerin geliştirdiği bir yöntemdir (Akgündüz, 2006).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Türü

Öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimi ile stresle başa çıkma tutumları arasındaki ilişkinin ölçüldüğü bu araştırma, kesitsel tipte bir araştırmadır.

3.2. Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören 127 Acil Yardım ve Afet Yönetimi öğrencisi, 74 Ebelik öğrencisi, 148 Hemşirelik öğrencisi olmak üzere toplamda 349 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini “amaçlı örneklem yöntemi” ile seçilmiş ve %5 hata payı, %95 güven düzeyi dikkate alınarak hesaplanmıştır. Örneklem sayısı 175 olarak belirlenmiştir. Örneklem büyüklüğünü saptamak için; $n = (N \times p \times q \times Z^2) / [(N-1) \times t^2] + (p \times q \times Z^2)$ formülü kullanılmıştır.

N: Evren

n: Örneklem alınacak birey sayısı

p: İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q: İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t: Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

Z: Güven düzeyine göre standart değerdir (normal dağılım tablolarından bulunur %95 için 1,96).

Devamsızlık vb. gibi nedenlerden dolayı araştırmaya katılamayan öğrenciler araştırma kapsamından çıkarılmış ve ankete katılmak isteyen öğrenci sayısı 142 olarak netleşmiştir.

Tablo 1 Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Gruplar	Frekans(f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Bayan	117	82,4
	Bay	25	17,6
Medeni durumu	Evli	4	2,8
	Bekar	138	97,2
Eğitim düzeyi	Lisans	131	92,3
	Yüksek Lisans	11	7,7

Tablo 1 Katılımcıların Demografik Özellikleri (Devam)

Anne ve baba sağ mı?	Evet	137	96,5
	Hayır	5	3,5
Anne ve baba birlikte mi?	Evet	135	95,1
	Hayır	6	4,2
Anne çalışıyor mu?	Kamu	7	4,9
	Özel	23	16,2
	Diğer	13	9,2
Baba çalışıyor mu?	Hayır	99	69,7
	Kamu	31	21,8
	Özel	51	35,9
	Diğer	34	23,9
Şu an okuduğunuz bölüm	Hayır	26	18,3
	Ebelik	37	26,1
	Hemşirelik	74	52,1
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	31	21,8
Seyahat ediyor musunuz?	Evet	125	88,0
	Hayır	17	12,0
Herhangi bir öğrenci topluluğuna üye misiniz?	Hayır	102	71,8
	İlk Nefes Topluluğu	10	7,0
	Avicenna		
	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	30	21,1
Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye misiniz?	Evet	12	8,5
	Hayır	130	91,5
Eğer üye iseniz hangi sivil toplum kuruluşuna üyesiniz?	Hayır	131	92,3
	Kızılay	6	4,2

Tablo 1 Katılımcıların Demografik Özellikleri (Devam)

	ÇAFAD	1	,7
	LÖSEV	1	,7
	AFAD	2	1,4
	TEMA	1	,7
Okuduğunuz bölümü seçme	İsteyerek	64	45,1
durumunuz:	Ataması fazla olduğu için	41	28,9
	Ailem istediği için	12	8,5
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	25	17,6
Kitap okuyor musunuz? Cevabınız	1	35	24,6
evet ise ayda kaç kitap okuyorsunuz?	2	59	41,5
	5	22	15,5
	7	5	3,5
	Hayır	21	14,8
Kültürel aktivite olarak ne	Yok	26	18,3
yapmaktasınız?	Sinema	17	12,0
	Gezi	40	28,2
	Tiyatro	20	14,1
	Spor	19	13,4
	Diğer (halk oyunları, el sanatları, belgesel)	20	14,1
Mezun olduktan sonra ne yapmayı	Atama	112	78,9
düşünüyorsunuz?	Özel sektör	23	16,2
	Kendi işyerimi açmak	7	4,9
Yabancı dil sınavına girdiniz mi?	Evet	9	6,3
	Hayır	133	93,7

Tablo 1' e göre araştırmaya katılanların %82,4 kadınlar iken %17,6'sı erkektir. Medeni duruma göre katılımcıların fazla olduğu grup %97,2 ile bekar olan gruptur. Eğitim düzeyine göre sayısı en fazla olan grup %92,3'lük oranla lisans, %7,7'si ise yüksek lisanstır. Katılımcıların anne ve baba sağ olanları %96,5 ile çoğunlukta iken anne ve babanın birlikte olma oranı da %95,1 ile çoğunluktadır. Katılımcıların

annelerinin çalışma durumu %69,72 çoğunluğu ile çalışmazken, %30,28 ile çalışan annelerden %16,2 yüksek oranla özel sektörde çalışmaktadır. Katılımcıların babalarının %81,7 'si çalışırken, %35,9 çoğunluk ile özel sektörde, %18,3 ile çalışmayan babalardan oluşmaktadır. Okuduğunuz bölüm sorusuna katılımcılardan en fazla %52,1 oran ile hemşirelik, en az %21,8 oran ile acil yardım ve afet yönetimi öğrencileri olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %88' i seyahat etmektedir. %71,8 yüksek cevap ile katılımcılar herhangi bir öğrenci topluluğuna üye değilken, herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olanlardan en fazla %21,1'i ise Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER) topluluğu olmuştur. Katılımcılardan "Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye misiniz?" sorusuna %91,5 ile en yüksek hayır cevabı verilmiş, herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olan öğrenciler ise en yüksek %4,2 oran ile Kızılay'dır. Katılımcıların okudukları bölümü seçmesi en yüksek %45,1 ile kendi istekleri doğrultusunda, en düşük %8,5 ile ailem istediği için cevabı verilmiştir. "Kitap okuyor musunuz? Cevabınız evet ise ayda kaç kitap okuyorsunuz?" sorusuna katılımcılar en yüksek evet cevabı ile %41,5'i ayda 2 kitap okumakta, en düşük %3,5' i ise ayda 7 kitap okumaktadır. Katılımcılar "Kültürel aktivite olarak ne yapmaktasınız? " sorusunda en yüksek %28,22' si gezi cevabını verirken, en az %12,0 ile sinema olmuştur. "Mezun olduktan sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz?" sorusuna katılımcılar en yüksek %78,9 ile atama, en düşük %4,9 ile kendi işyerine açmak cevabı verilmiştir. Katılımcılar en yüksek %93,7 oran ile yabancı dil sınavına girmemiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması 15.02.2019 - 15.04.2019 tarihleri arasında iki aylık süre içerisinde tamamlanmıştır. Araştırma verilerinin niteliğini artırmak, sonuçların geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla katılımcılar ile yüz yüze görüşülerek anket yolu ile veriler toplanmıştır. Araştırma verileri Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde lisans eğitimi gören son sınıf öğrencilerinden toplanmıştır. Araştırmada 2 ölçek, 1 demografik bilgi formu kullanılmıştır. Bunlar; anketin ilk bölümünde öğrenci sosyo-demografik ve mesleki özellikleri içeren bilgi formu (Ek 1), ikinci bölümde Stresle Başa Çıkma Tutum

Envanteri (Ek 2), üçüncü bölümde ise Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği (Ek 3) ilişkin ölçeklere yer verilmiştir.

Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği; Özgenel ve Çetin tarafından 2018 yılında geliştirilmiştir. Ölçek 28 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Maddeler incelenerek eğilimleri kapsayan birinci faktöre “akıl yürütme”, ikinci faktöre “yargıya ulaşma”, üçüncü faktöre “kanıt arama”, dördüncü faktöre “gerçeği arama”, beşinci faktöre “açık fikirlilik” ve altıncı faktöre “sistematiiklik” isimleri verilmiştir. Ölçekte; araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerine uyan maddeleri 1- Hiçbir zaman, 2- Nadiren, 3- Ara sıra, 4- Genellikle, 5- Her zaman seçeneklerinden birilerini seçmeleri istenmektedir. Ölçek Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği olarak adlandırılmıştır. Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği’ nin faktörleri $r=.35$ ile $r=.62$ arasında pozitif ve anlamlı ilişkili olduğu görülmektedir ($p<.001$). Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği’ nin genel güvenilirlik katsayısı 0.91 iken alt boyut katsayıları akıl yürütme=0.85, yargıya ulaşma=0.75, kanıt arama=0.78, gerçeği arama=0.74, açık fikirlilik=0.72, sistematiiklik=0.64’tür (Özgenel ve Çetin, 2018).

Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri Ölçeği; ölçeğin asılı Özbay (1993), tarafından Amerika Birleşik Devletlerinde, üniversitede eğitim alan yabancı uyruklu öğrenciler için kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe’ ye çevirilmesi, Özbay ve Şahin (1997), tarafından gerçekleştirilmiş olup Türkçe uyarlanan bu ölçekte, faktör analizi sonucunda 56 maddelik stresle başa çıkma envanteri 43 madde olarak düzenlenmiştir. Envanter, 5’li likert tipi derecelendirme ile düzenlenmiş olup araştırmaya katılan öğrencilerin 0- Hiçbir zaman, 1- Ara sıra, 2- Bazen, 3- Sık sık, 4- Her zaman seçeneklerinden kendilerine uygun olanlarını belirlemeleri istenmektedir. Faktör analizi tekniği ile belirlenen 6 faktör; aktif planlama, dış yardım arama, dine sığınma, kaçma-soyutlama, kaçma soyutlanma ve kabul-bilişsel yeniden yapılanma olarak isimlendirilmiştir. Şahin ve Durak (1995), tarafından Türkçe’ ye uyarlanan Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği ölçüt olarak alınmıştır. Testin genel güvenilirlik katsayısı 0.81 olarak bulunmuştur (Avşaroğlu, 2007).

Tablo 2 Ölçeklere Uygulanan Güvenirlilik Skalası

Cronbach's Alpha	Güvenirlilik
0 ile 0,40 arası	Güvenilir değil
0,40 ile 0,60 arası	Düşük güvenirlilik
0,60 ile 0,80 arası	Oldukça güvenilir
0,80 ile 1,00 arası	Yüksek derecede güvenilir

Cronbach alfa katsayısı 0-1 arası dağılım göstermektedir. Çıkan değer negatif olması ölçeğin benzer özellikleri ölçmediğini göstermektedir. Alfa değerinin düşük çıkması testin homojen olmadığını göstermektedir. Tablo 2' de görüldüğü gibi, değerlendirme 0 ile 0,40 arasında ise ölçek güvenilir değil, 0,40 ile 0,60 arasında ise düşük güvenirlilikte, 0,60 ile 0,80 arasında ise oldukça güvenilir, 0,80 ile 1 arasında ise ölçek yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 3 Eleştirel Düşünme Eğilimi ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Ölçeği Arasındaki Güvenirlilik Skalası

Cronbach's Alpha	N of Items
,900	71

Cronbach's Alfa katsayısı 0-1 arası dağılım göstermektedir. Çıkan değer 0,80 ile 1 arasında 0,90 olduğu görülmekte ölçeklerin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.4. Etik

Araştırmaya başlanabilmesi ve yürütülebilmesi için ilgili kurumlardan yasal izinler alındı. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü 02.01.2019 tarihli, 18920478-050.01.04-E.1900001711 sayılı resmi izin etik kurul kararı üzerine çalışmaya başlandı (EK-4). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi ve 01.03.2019 tarihli, 78179085-773.03-E.1900034444 sayılı resmi izin (EK-5) alınarak belirtilen 15.02.2019 - 15.04.2019 tarihler arasında çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan tüm katılımcılara araştırmanın amacı ve yönetimi detaylı bir şekilde anlatıldı. Katılımcılara çalışmanın amacı, süresi ve sonuçlarının ne şekilde katkı sağlayacağı açıklandı. Araştırmaya dahil olan

katılımcılara, araştırmaya katılıp katılmamakta özgür oldukları ve istemezlerse ayrılacakları hakkında bilgi verildi. Araştırmaya katılan katılımcılarla ilgili bilgilerin başkalarına verilmeyeceği ve paylaşılmayacağı konusunda açıklama yapıldı.

3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimi ile stresle başa çıkma tutumları ilişkisinin ölçüldüğü bu araştırma; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde bulunan hemşirelik, ebelik, acil yardım ve afet yönetimi bölümlerine uygulanmıştır. Sağlık Bilimleri Fakültesi'ndeki öğrencilerden belirlenen örneklem sayısında veri toplanamaması, ölçeklerin eksik doldurulması nedeniyle veri toplanma süresinde uzamaya neden olmuştur. Bu nedenle araştırmanın sonucu, araştırmaya katılan öğrenci grubu için genellenebilir.

3.6. Verilerin Analizi

Veriler, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 20, eleştirel düşünme eğilimlerine yönelik 28, stresle başa çıkma tutumlarına yönelik ise 43 ve toplamda 91 maddeden oluşan ölçek ile elde edilmiştir. Elde edilen verileri analiz etmek için "Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 16 Windows programı ve Excel 2007 versiyonu kullanılmıştır.

Tüm değişkenlerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Ölçeklerin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Ölçeklerin iç tutarlılığı Cronbach Alpha katsayısı ile değerlendirilmiştir. Araştırmada eleştirel düşünme eğilimi ile stresle başa çıkma tutumları ölçek maddelerine ayrı ayrı faktör analizi uygulanarak varyansı temsil eden faktörler tespit edilmiştir. Elde edilen faktörler, Bağımsız Gruplarda T-Testi, Levene Testi, Welch Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Tukey Testi, Pearson Correlation Korelasyon Analizi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçların tamamı tablolar ve analizleri ile birlikte değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

3.6.1. Geçerlik Çalışması

3.6.1.1. Faktör Analizi

Aralarında ilişki bulunduğu düşünülen birden çok değişkenin aralarındaki ilişkinin anlamlandırılması ve yorumlanmasını kolaylaştırmak için mümkün

olduğınca az sayıda temel boyuta indirgemek, özetlemek ve yeni yapılar ortaya çıkarmaktır (Çakır, 2014).

1. Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeğine ait faktör analizi

Marmara eleştirel düşünme eğilimleri ölçeğine ait faktör analizi sonuçları Tablo 4' de verilmiştir.

Tablo 4 Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği' ne Ait Faktör Analizi Bulguları

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0,876
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1,366E3
	df	253
	P	,000

Tablomuza baktığımızda uygulanan KMO testi sonucunda, veri yapımızın faktör analizi için uygun olduğu tespit edilmiştir (KMO=0,876). Bartlett Küresellik testi sonucunda ise değişkenlerimiz arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu, faktör analizi sonucunda anlamlı faktörleşmeler elde edilebileceği görülmüştür.

Tablo 5 MEDEÖ Toplam Varyans Açıklama Oranı

Dönüştürülmüş Sonuçlar			
Faktörler	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Toplam Açıklanan Varyans (%)
1	3,555	15,455	15,455
2	2,734	11,886	27,341
3	2,638	11,471	38,812
4	2,557	11,118	49,931
5	2,250	9,783	59,713

Özdeğeri 1'den büyük 5 önemli faktör bulunmakta ve uygulanan faktör analizi sonucunda ölçek 5 boyutta açıklanabilmektedir.

MEDEÖ 6 değer boyutunu içermektedir. Faktör analizi sonucu çalışmaya yönelik 5 faktör belirlenmiştir. Buna göre; 1. boyutta akıl yürütme değeri (AY) varyansın %15,455'ini; 2. boyutta yargıya ulaşma ve açık fikirlilik faktörleri birleşerek açıklıkla yargıya ulaşma değeri (AYU) varyansın %11,886'sını; 3. boyutta kanıt arama ile gerçeği arama faktörleri birleşerek kanıt arama ile gerçeği arama değeri (KAGA) varyansın %11,471'ini; 4. boyutta açık fikirlilik değeri (AF) varyansın %11,118'ini; 5. boyutta sistematiklik ve gerçeği arama faktörü birleşerek sistematiklik yoluyla gerçeği arama (SYGA) değeri de varyansın %9,783'ünü oluşturmaktadır. Tüm faktörlerin araştırma varyansını açıklama gücü %59,713'tür.

Tablo 6 MEDEÖ Maddelerinin Faktör Yük Değerleri

	Faktörlerin Yük Değerleri				
	1	2	3	4	5
Akıl Yürütme					
B1	,748				
B	,679				
B3	,666				
B6	,634				
B5	,629				
B4	,584				
Açıklıkla Yargıya Ulaşma					
B7		,716			
B8		,597			
B13		,584			
B9		,553			
B11		,467			
B24		,460			
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama					
B15			,792		
B14			,741		
B19			,582		
B16			,510		

Tablo 6 MEDEÖ Maddelerinin Faktör Yük Değerleri (Devam)

Açık Fikirlilik	
B22	,786
B23	,696
B21	,634
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	
B26	,767
B27	,547
B20	,538
B25	,509

0.40 altında olan değerler gösterilmemiştir.

Bu çalışmada bu ölçeğe ait iç tutarlılığı sağlamak için 10, 12, 17, 18 ve 28. maddeler çıkartılarak yapılan faktör analizi sonucunda beş adet alt boyut belirlenmiştir. Faktör analizi sonucunda Tablo 3’ de maddelerin sahip oldukları faktörlere ilişkin yük değerleri 0,40’ın üzerinde olanlar gösterilmiştir. Buna göre ölçek 23 madde ve 5 boyuttan oluşmaktadır.

Faktör analizi sonucuna göre ölçeğin bu çalışma grubunda özdeğeri 1’den büyük beş faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür (Tablo 6). Faktörlere ait maddeler ve varyansı açıklama güçleri ise Tablo 5 ve Tablo 6’ ya göre şu şekildedir: Birinci faktör; 1, 2, 3, 6, 5, 4. maddeler ile akıl yürütme değeri %15,455, ikinci faktör; 7, 8, 13, 9, 11, 24. maddeler ile açıklıkla yargıya ulaşma değeri %11,886, üçüncü faktör 15, 14, 19, 16. maddeler ile kanıt arama ile gerçeği arama değeri %11,471, dördüncü faktör; 22, 23, 21.maddeler ile açık fikirlilik değeri %11,118, beşinci faktör 26, 27, 20, 25. maddeler ile sistematiklik yoluyla gerçeği arama değeri %9,873’ tür.

2. Stresle Başa Çıkma Tutum Envanterine ait faktör analizi

Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri’ ne ait faktör analizi sonuçları Tablo 7 ‘de verilmiştir.

Tablo 7 Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri' ne Ait Faktör Analizi Bulguları

KMO and Bartlett's Küresellik Testi		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0,780
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1,881E3
	df	435
	P	,000

Öncelikli olarak uygulanan KMO testi ile veri yapımızın faktör analizi için uygun olduğu tespit edilmiştir (KMO=0780). Bartlett Küresellik Testi sonucunda ise değişkenlerimiz arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu, faktör analizi sonucunda anlamlı faktörleşmeler elde edilebileceği görülmüştür.

Tablo 8 SBÇTE Toplam Varyans Açıklama Oranı

Dönüştürülmüş Sonuçlar			
Faktörler	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Toplam Açıklanan Varyans (%)
1	4,845	16,149	16,149
2	3,706	12,353	28,502
3	2,527	8,422	36,925
4	2,383	7,945	44,869
5	2,133	7,109	51,979
6	1,988	6,626	58,605

Özdeğeri 1'den büyük 6 önemli faktör bulunmakta ve uygulanan faktör analizi sonucunda ölçek 6 boyutta açıklanabilmektedir.

Birinci boyut dine sığınma olarak belirlenmiş ve varyansın %16,149'unu açıklamıştır. İkinci boyut aktif planlama ve dış yardım arama faktörleri birleşerek dış yardım ile aktif planlama olarak belirlenmiş ve varyansın %12,353'ünü açıklamıştır. Üçüncü boyut kaçma soyutlama ve kaçma soyutlanma faktörleri birleşerek kaçma soyutlama – soyutlanma olarak belirlenmiş ve varyansın %8,422'sini açıklamıştır. Dördüncü boyut kabullenerek soyutlama olarak tanımlanmıştır ve varyansın %7,945'ini açıklamıştır. Beşinci boyut duygusal destek arama olarak tanımlanmıştır

ve varyansın %7,109'ını açıklamıştır. Altıncı boyut aktif planlama ve kabul – bilişsel yeniden yapılanma faktörleri birleşerek yaşayarak aktif planlanma olarak tanımlanmıştır ve varyansın %6,626'sını açıklamıştır. Tüm faktörlerin araştırma varyansını açıklama gücü ise %58,605'tir.

Tablo 9 SBÇTE Maddelerinin Faktör Yük Değerleri

Faktörler	Faktörlerin Yük Değerleri					
	1	2	3	4	5	6
Dine sığınma						
C22	,894					
C31	,853					
C14	,850					
C26	,843					
C9	,834					
Dış yardım ile aktif planlama						
C37	,820					
C19		,734				
C40		,699				
C42		,660				
C41		,651				
C36		,610				
C39		,582				
C35		,578				
C12		,464				
Kaçma soyutlama - soyutlanma						
C27			,709			
C23			,685			
C21			,631			
C28			,621			
C15			,617			
Kabullenerek soyutlama						
C32				,763		

Tablo 9 SBÇTE Maddelerinin Faktör Yük Değerleri (Devam)

C17	,729
C11	,688
C5	,563
Duygusal destek arama	
C6	,760
C1	,725
C13	,716
Yaşayarak aktif planlama	
C29	,631
C24	,627
C3	,605
C7	,591

0.40 altında kalan değerler gösterilmemiştir.

Faktör analizi sonucunda Tablo 9’ da maddelerin sahip oldukları faktörlere ilişkin yük değerleri 0,40’ın üzerinde olanlar gösterilmiştir. Buna göre ölçek 30 madde ve 6 boyuttan oluşmaktadır.

Faktör analizi sonucuna göre ölçeğin bu çalışma grubunda özdeğeri 1’den büyük altı faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür (Tablo 7). Faktörlere ait maddeler ve varyansı açıklama güçleri ise Tablo 8 ve Tablo 9’ a göre şu şekildedir: Birinci faktör; 22, 31, 14, 26, 9, 37. maddeler ile dine sığınma boyutu %16,149, ikinci faktör; 19, 40, 42, 36, 39, 12, 35, 41. maddeler ile dış yardım ile aktif planlama %12,353, üçüncü faktör; 27, 23, 21, 15, 28. maddeler ile kaçma soyutlama – soyutlanma %8,422, dördüncü faktör; 32, 17, 11, 5. maddeler ile kabullenerek soyutlama %7,945, beşinci faktör 6, 1, 13. madde ile duygusal destek arama %7,109, altıncı faktör; 29, 24, 3, 7. madde ile yaşayarak aktif planlama %6,626’ dır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmada kullanılan ölçekler ve anket neticesinde elde edilen bulgular sunulmuştur. Analizler araştırmada kullanılan ölçeklere ve alt hipotezlere göre sırası ile ele alınmış ve yorumlanmıştır.

Elde edilen analiz sonuçları neticesinde, ilk olarak; öğrencilerinin stresle başa çıkma tutum envanteri ile tercih ettikleri Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği' ne ait bulgular ve bunların birbirleri ile olan ilişkilerine yönelik veriler sunulmuştur. Devamında; öğrencilerin sahip oldukları demografik özellikleri ile ilişkisinden elde edilen bulgulara; sonrasında Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri ve demografik özellikleri ile olan ilişkisinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Araştırmaya Katılan Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği ile Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Araştırmanın ilk amacı, Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile stresle başa çıkma tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmak için yapılmıştır.

4.1.1. Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği ile Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri Arasındaki İlişki

Kullandığımız ölçeklerden Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği' nin 5 ve Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri Ölçeği' nin 6 alt değişkeni arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz neticesinde elde edilen korelasyon katsayıları göz önünde bulundurularak anlamlı olanlar yorumlanmıştır. Buna göre aralarında anlamlı ilişki bulunduğu tespit edilen değişkenler ortaya konulmuştur.

İlk olarak, eleştirel düşünme eğilimlerinin tespiti için MEDEÖ' ye göre sağlık öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerinin kendi iç korelasyonu gerçekleştirilmiştir (Tablo 10).

Tablo 10 Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Birbirleri ile İlişkisine Yönelik Korelasyon Analizi

		Akıl Yürütme	Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Açık Fikirlilik	Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama
Akıl Yürütme	Pearson Correlation	1				
	Sig. (2-tailed)					
	N	142				
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Pearson Correlation	,635**	1			
	Sig. (2-tailed)	,000				
	N	142	142			
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Pearson Correlation	,533**	,584**	1		
	Sig. (2-tailed)	,000	,000			
	N	142	142	142		
Açık Fikirlilik	Pearson Correlation	,459**	,477**	,348**	1	
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000		
	N	142	142	142	142	
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	Pearson Correlation	,601**	,567**	,498**	,546**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	
	N	142	142	142	142	142

Tablo 10’ da değerlerin birbirleri ile olan ilişkisi tanımlanmaktadır. Buna göre sağlık öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerinin tümünün birbiri ile pozitif yönde, orta düzeyde, anlamlı ilişkisi vardır.

Sağlık öğrencilerinin stresle başa çıkma tutumlarının tespiti için SBÇTE’ ne göre öğrencilerin seçtikleri stresle başa çıkma tutumların iç korelasyonu gerçekleştirilmiştir (Tablo 11) .

Tablo 11 Öğrencilerin Seçtikleri Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerinin Birbirleri ile İlişkisine Yönelik Korelasyon Analizi

		Kaçma					
		Dine Sığınma	Dış Yardım ile Aktif Planlama	Soyutlama	Kabullene rek Soyutlama	Duygusal Destek Arama	Yaşayarak Aktif Planlama
Dine Sığınma	Pearson						
	Correlation	1					
	Sig. (2-tailed)						
	N	142					
Dış Yardım ile Aktif Planlama	Pearson						
	Correlation	,376**	1				
	Sig. (2-tailed)	,000					
	N	142	142				
Kaçma-Soyutlama-Soyutlanma	Pearson						
	Correlation	-,020	,022	1			
	Sig. (2-tailed)	,815	,797				
	N	142	142	142			
Kabullenerek Soyutlama	Pearson						
	Correlation	,228**	,220**	,303**	1		
	Sig. (2-tailed)	,006	,008	,000			
	N	142	142	142	142		
Duygusal Destek Arama	Pearson						
	Correlation	,250**	,289**	-,078	,153	1	
	Sig. (2-tailed)	,003	,000	,354	,069		
	N	142	142	142	142	142	

Yaşayarak Aktif Planlama	Pearson Correlation	,161	,404**	,056	,225**	,122	1
	Sig. (2-tailed)	,055	,000	,508	,007	,148	
	N	142	142	142	142	142	142

Tablo 11’ de öğrencilerin stresle başa çıkma tutumlarının birbirleriyle ilişkisi gösterilmiştir. Buna göre öğrencilerin seçtikleri stresle başa çıkma tutumlarından kaçma soyutlama – soyutlanma faktörünün; dine sığınma faktörü ile arasında ve duygusal destek arama faktörünün; kaçma soyutlama – soyutlanma faktörü ile arasında anlamlı olmayan negatif yönde, çok düşük düzeyde ilişki vardır. Bunun dışında faktörlerin tümünün birbiri ile pozitif yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişkisi vardır.

Son olarak Tablo 12’ de; öğrencilerin kendi eleştirel düşünme eğilimleri ile karşılaştıkları stres karşısında o stresle nasıl başa çıkma tutumu sergilediklerini öğrenmek amacıyla arasındaki ilişkiler gösterilmiştir.

Tablo 12 Öğrencilerin Kendi Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Kullandıkları Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Korelasyon Analizleri

		Dine Sığınma	Dış Yardım ile Aktif Planlama	Kaçma Soyutlama	Kabullene- rek Soyutlama	Duygusal Destek Arama	Yaşayarak Aktif Planlama
Akıl Yürütme	Pearson Correlation	-,019	,237**	,047	,142	-,067	,324**
	Sig. (2-tailed)	,820	,005	,576	,092	,431	,000
	N	142	142	142	142	142	142
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Pearson Correlation	,088	,231**	,086	,193*	-,115	,320**
	Sig. (2-tailed)	,298	,006	,306	,021	,175	,000
	N	142	142	142	142	142	142
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Pearson Correlation	,054	,180*	-,009	,123	-,064	,287**

Tablo 12 Öğrencilerin Kendi Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Kullandıkları Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Korelasyon Analizleri (Devam)

	Sig. (2-tailed)	,521	,032	,916	,145	,449	,001
	N	142	142	142	142	142	142
Açık Fikirlilik	Pearson Correlation	,063	,056	-,229**	,150	,046	,175*
	Sig. (2-tailed)	,459	,509	,006	,074	,583	,037
	N	142	142	142	142	142	142
Sistematiiklik	Pearson Correlation	,162	,226**	-,128	,183*	,020	,397**
Yoluyla Gerçeği	Sig. (2-tailed)	,054	,007	,129	,029	,810	,000
Arama	N	142	142	142	142	142	142

Analiz sonuçları; değerlerin alt boyutlarını oluşturan değişkenler ile stresle başa çıkma tutumları arasında anlamlı ilişkilerin var olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda negatif yönde de ilişkilerin var olduğunu göstermektedir.

Korelasyon değerleri, “akıl yürütme eleştirel düşünme eğilimi” ile dış yardım ile aktif planlama, yaşayarak aktif planlama faktörleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki var olduğunu göstermektedir (Korelasyon değerleri sırasıyla; ,237** - ,324**). Bu bulgular neticesinde; sağlık öğrencisi problemin farkında, bu problemi çözmek için uygun yollar aramakta ve bunu uygulayabilmektedir. Bunun için öğrenci gerek duyduğunda dışarıdan sosyal destek alabileceğini ama sonuçta öğrencinin bu süreçte ağırlıklı olarak kendi hakimiyetinde yani aktif rol alarak çözme yoluna başvurduğu sonucuna ulaşabilmektedir.

İkinci eleştirel düşünme eğilimi olarak; “açıklıkla yargıya ulaşma” ile dış yardım ile aktif planlama, kabullenerek soyutlama ve yaşayarak aktif planlama faktörleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir (Korelasyon değerleri sırasıyla; ,231** - ,193** - ,320**). Bu bulgulara bakarak; öğrencinin sorunu çözmek için kendisinin bu süreçten başarılı bir şekilde stresten uzak kalarak çıkması için hem dışarıdan destek alma bu ailesi ya da herhangi bir psikolojik destekte olabilir hem de kendisinin aktif rol oynayarak yani eğer öğrenci özgüveni yüksek ise ya da heyecanını kontrol edebiliyorsa öğrenci herhangi bir karışıklık yaşamadan kolay bir şekilde sonuca, çözüme kavuşacaktır, bu nedenle

açıklıkla yargıya ulaşma eleştirel düşünme eğilimini benimsemiş olabileceği düşünülmektedir. Kabullenerek soyutlama faktörü ise, öğrencinin problemi çözmek için yeteri kadar özgüvene sahip olmadığını ama bunu da destek alarak problemin çözümüne ulaşabileceğini bu yüzden bu eleştirel düşünme eğilimi faktörünü tercih etmiş olabileceğini söyleyebiliriz.

Üçüncü eleştirel düşünme eğilimi olarak; “kanıt arama ile gerçeği arama“ ve dış yardım ile aktif planlama, yaşayarak aktif planlama arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki vardır (Korelasyon değerleri sırasıyla; ,180* - ,287**). Öğrencinin problemini, başka bir kişiden destek alması ile ya da kişinin kendi fikirleriyle eleştirel düşünmesini destekleyerek strese düşmeden gerçeği bulacağı yolu tercih edeceğini göstermektedir.

Dördüncü eleştirel düşünme eğilimi, “açık fikirlilik” ile kaçma soyutlama – soyutlanma arasında negatif yönde çok düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmaktadır ama yaşayarak aktif planlama faktörü arasında çok düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki vardır (Korelasyon değerleri sırasıyla; -,229** - ,175*). Öğrencilerin sorunları çözümünde kaçma soyutlama – soyutlanmayı kullanarak stresle başa çıkamadıkça bu durumdan kaçarak, pasif kalarak eleştirel düşünme eğiliminden açık fikirlilikle yani sorunları çözmek için diğer insanlarla iletişim kurma, kendi becerilerini geliştirme özellikleri tam tersi olarak uygulandığı söylenebilir. Diğer stresle başa çıkma tutum faktörü yaşayarak aktif planlama, eylem planı oluşturma, aktif çabaları artırma ve diğer bireylerin düşüncelerine açık olma, onların düşüncelerini de uygulama açık fikirlilikle de etkili olabileceğini göstermektedir.

Son olarak beşinci eleştirel düşünme eğilimi; “sistematiklik yoluyla gerçeği arama” ile dış yardım ile aktif planlama, kabullenerek soyutlama, yaşayarak aktif planlama faktörleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki var olduğunu göstermektedir (Korelasyon değerleri sırasıyla; ,226** - ,183* - ,397**). Bu bulgulara göre, öğrenci problemi çözmek için en başından itibaren planlı bir şekilde hareket ederek ve çözüme odaklanarak nihai sonuca ulaşacaktır. Buna bağlı olarak öğrenci strese kapılmadan bu durumun üstesinden gelmeye çalışacaktır.

Gerçekleştirilen analizler sonucunda; “H3: Sağlık öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile stresle başa çıkma tutumları arasında pozitif yönde ilişki vardır.” ana hipotezi kabul edilmiştir.

4.2. Öğrencilerin Demografik Özellikleri Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklara İlişkin Bulgular

Araştırmanın alt amaçları; öğrenciler yaş, cinsiyet, medeni durum, mesleki grup, eğitim düzeyi göre gruplandırıldığında değer tercihleri bakımından aralarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymaya yönelik olarak geliştirilmiştir. Bu amaçla elde edilen bulguları aşağıdaki gibi ifade etmek ve yorumlamak mümkündür.

4.2.1. Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar

Bay ve bayan öğrenciler hayatlarını yönlendiren ve anlam katan değerlerine ilişkin aritmetik ortalamalar arasında cinsiyet açısından bir farklılık olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular Tablo 13’ te verilmiştir.

Tablo 13 Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Cinsiyet Değişkeni Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd.	t	p
Akıl Yürütme	BAYAN	117	4,0471	,53465	,04943	-,533	,595
	BAY	25	4,1064	,32556	,06511	-,725	,471
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	BAYAN	117	3,8862	,54488	,05037	-,456	,649
	BAY	25	3,9400	,49000	,09800	-,489	,628
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	BAYAN	117	3,9936	,58119	,05373	-1,294	,198
	BAY	25	4,1600	,59459	,11892	-1,275	,211

Tablo 13 Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Cinsiyet Değişkeni Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları (Devam)

Açık Fikirlilik	BAYAN	117	4,0999	,61831	,05716	,250	,803
	BAY	25	4,0660	,60912	,12182	,252	,802
Sistematiklik	BAYAN						
Yoluyla		117	4,1474	,58460	,05405	,299	,765
Gerçeği Arama							
	BAY	25	4,1100	,47915	,09583	,340	,735

*p<0.05

Tablo 13’ te aritmetik ortalama değerlerine baktığımızda akıl yürütme, açıklıkla yargıya ulaşma, kanıt arama ile gerçeği arama faktörlerinde bayların bayanlardan daha yüksek değer aldığı görülmektedir. Açık fikirlilik, sistematiklik yoluyla gerçeği arama faktörlerinde ise bayanların baylardan daha yüksek değer aldığı görülmektedir. Ancak tabloda görüleceği üzere cinsiyet değişkenine ilişkin aritmetik ortalamalar arasında akıl yürütme, açıklıkla yargıya ulaşma, kanıt arama ile gerçeği arama, açık fikirlilik, sistematiklik yoluyla gerçeği arama faktörleri ile $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Bu sonucu aritmetik ortalama büyüklüğü açısından değerlendirdiğimizde; tablo da görüleceği üzere, bay ve bayan sağlık öğrencileri için faktörlerin ayrı ayrı bir anlam ifade etmediği ortaya çıkmıştır. Hem bay hem bayan sağlık öğrencileri problemi kabul etmede, plan yapmada, başkalarının düşüncelerine saygı duymada ve sorunu çözmede hemen hemen aynı faktörü kullandıkları ortaya çıkmıştır.

4.2.2. Öğrencilerin Medeni Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar

Sağlık öğrencilerinin medeni durumu açısından eleştirel düşünme eğilimlerinde bir farklılık olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular Tablo 14’ te verilmiştir.

Tablo 14 Öğrencilerin Eleştirel Düşünmeye Eğilimlerini Medeni Durum Değişkeni Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

Faktörler	Medeni durumu	N	$\bar{X}$	SS	Sd.	t	p
Akıl Yürütme	Evli	4	4,2500	,32031	,16016	,774	,440
	Bekar	138	4,0520	,50771	,04322	1,194	,308
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Evli	4	4,2075	,59846	,29923	1,186	,238
	Bekar	138	3,8866	,53209	,04529	1,060	,364
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Evli	4	4,1875	,59073	,29536	,570	,570
	Bekar	138	4,0181	,58621	,04990	,565	,609
Açık Fikirlilik	Evli	4	4,5000	,43120	,21560	1,344	,181
	Bekar	138	4,0822	,61632	,05246	1,883	,146
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	Evli	4	4,3750	,43301	,21651	,838	,403
	Bekar	138	4,1341	,56925	,04846	1,086	,350

*p<0.05

Tablo 14’ te yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında; AY ($\bar{X}$ =4,25) , AYU ($\bar{X}$ =4,20), KAGA ($\bar{X}$ =4,18), AF ($\bar{X}$ =4,50) ve SYGA ($\bar{X}$ =4,35) faktörlerinin hepsinin aritmetik ortalamaları evli öğrencilerde bekar öğrencilerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Medeni hal değişkeni açısından değer gruplarına ilişkin aritmetik ortalamaların istatistiksel bakımdan 0.05 düzeyinde anlamlı olup olmadığı, bağımsız örneklemeler için t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan t-testi sonucunda tabloda da

görülebileceği gibi, hiçbir değer grubuna ilişkin aritmetik ortalamaların medeni hal değişkeni bakımından $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

Bu sonucu aritmetik ortalama büyüklüğü açısından değerlendirdiğimizde; tablo da görüleceği üzere, medeni duruma göre faktörlerin ayrı ayrı bir anlam ifade etmediği ortaya çıkmıştır.

4.2.3. Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar

Sağlık öğrencilerinin annelerinin çalışması açısından eleştirel düşünme eğilimlerinde bir farklılık olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular Tablo 15’ te verilmiştir.

Tablo 15 Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Annelerin Çalışma Durumu Değişkeni Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

	Anne çalışıyor mu?	N	$\bar{X}$	SS	Sd.	t	P
Akıl Yürütme	EVET	43	4,1360	,54943	,08379	1,226	,222
	HAYIR	99	4,0234	,48145	,04839	1,164	,248
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	EVET	43	3,8835	,53114	,08100	-,178	,859
	HAYIR	99	3,9009	,53837	,05411	-,179	,859
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	EVET	43	4,0058	,64200	,09790	-,228	,820
	HAYIR	99	4,0303	,56160	,05644	-,217	,829
Açık Fikirlilik	EVET	43	4,0623	,62729	,09566	-,403	,688
	HAYIR	99	4,1077	,61186	,06149	-,399	,691
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	EVET	43	4,1628	,63594	,09698	,303	,762
	HAYIR	99	4,1313	,53612	,05388	,284	,777

* $p < 0.05$

Tablo 15’ te yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında; AYU ($\bar{X} = 3,90$), KAGA ($\bar{X} = 4,03$), AF ($\bar{X} = 4,10$) faktörlerinin hepsinin aritmetik ortalamalarının

sonuçlarına göre; annesi çalışmayan öğrencilerin annesi çalışan öğrencilerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Annelerin çalışması açısından değer gruplarına ilişkin aritmetik ortalamaların istatistiksel bakımdan 0.05 düzeyinde anlamlı olup olmadığı, bağımsız örneklemeler için t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan t-testi sonucunda tabloda da görüleceği üzere, hiçbir değer grubuna ilişkin aritmetik ortalamasının annelerin çalışma değişkeni bakımından $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

4.2.4. Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar

Sağlık öğrencilerinin babalarının çalışması açısından eleştirel düşünme eğilimlerinde bir farklılık olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular Tablo 16’ da verilmiştir.

Tablo 16 Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Babalarının Çalışma Durumu Değişkeni Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

	Baba çalışıyor mu?	N	$\bar{X}$	SS	Sd.	t	p
Akıl Yürütme	EVET	116	4,0447	,52167	,04844	-,642	,522
	HAYIR	26	4,1150	,41828	,08203	-,738	,464
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	EVET	116	3,8982	,54456	,05056	,120	,905
	HAYIR	26	3,8842	,49619	,09731	,127	,899
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	EVET	116	4,0345	,61405	,05701	,498	,620
	HAYIR	26	3,9712	,43776	,08585	,614	,542
Açık Fikirlilik	EVET	116	4,0747	,62841	,05835	-,785	,434
	HAYIR	26	4,1796	,55246	,10835	-,852	,399
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	EVET	116	4,1401	,58355	,05418	-,034	,973
	HAYIR	26	4,1442	,49078	,09625	-,038	,970

* $p < 0.05$

Tablo 16’ da yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında; AY ($\bar{x}=4,11$), AF ($\bar{x}=4,17$) ve SYGA ($\bar{x}=4,144$) faktörlerinde babaları çalışmayan öğrencilerin aritmetik ortalamaları daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Babaların çalışması açısından değer gruplarına ilişkin aritmetik ortalamaların istatistiksel bakımdan 0.05 düzeyinde anlamlı olup olmadığı, bağımsız örneklemeler için t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan t-testi sonucunda tabloda da görüleceği üzere, hiçbir değer grubuna ilişkin aritmetik ortalamaların babaların çalışması değişkeni bakımından $p<0.05$ düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

4.2.5. Öğrencilerin Okuduğu Bölüm ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar

Öğrencilerin, okudukları bölüme göre eleştirel düşünme eğilimleri ile ilgili bulgular Tablo 17’ de verilmiştir.

Tablo 17 Öğrencilerin Okudukları Bölüme Göre Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi

Faktörler	Levene	P
Akıl Yürütme	2,870	,060*
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	1,110	,332*
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	,259	,772*
Açık Fikirlilik	,286	,751*
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	,512	,601*

* $p>.05$

Levene sonuçlarına göre; tablo 17’ de AY, AYU, KAGA, AF, SYGA faktörlerine ilişkin varyansların homojen ($p>0.05$) olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin okudukları bölüme göre benimsedikleri eleştirel düşünme eğilimleri ölçeğine ait bulgular aşağıdaki Tablo 18’ de gösterilmiştir.

Tablo 18 Okudukları Bölüme Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Faktörler	Bölümler	N	$\bar{X}$	SS
Akıl Yürütme	Ebelik	37	4,1400	,58469
	Hemşirelik	74	3,9864	,46403
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	31	4,1290	,48180
	Toplam	142	4,0575	,50371
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Ebelik	37	4,1084	,58047
	Hemşirelik	74	3,7973	,50500
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	31	3,8765	,48695
	Toplam	142	3,8956	,53437
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Ebelik	37	4,1284	,60272
	Hemşirelik	74	3,9257	,59353
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	31	4,1290	,51588
	Toplam	142	4,0229	,58491
Açık Fikirlilik	Ebelik	37	4,1354	,61080
	Hemşirelik	74	4,0497	,62910
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	31	4,1500	,59580
	Toplam	142	4,0939	,61469
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	Ebelik	37	4,3243	,59180
	Hemşirelik	74	4,0507	,57036
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	31	4,1371	,48235
	Toplam	142	4,1408	,56608

Tablo 18’ de belirtildiği gibi eleştirel düşünme eğilimleri faktörleri tercihlerinde, ebelik bölümü öğrencilerinin; AY ($\bar{x}$ =4,14), AYU ($\bar{x}$ =4,10), SYGU ($\bar{x}$ =4,32), eleştirel düşünme eğilim faktörleri aritmetik ortalamaları diğer bölümlere göre

yüksek iken, acil yardım ve afet yönetimi bölümü öğrencileri KAGA ($\bar{x}=4,129$) ve AF ($\bar{x}=4,15$) eleştirel düşünme eğilim faktörleri aritmetik ortalamaları diğer bölümlere göre yüksek olduğu bulunmuştur.

Bölüme göre faktörlerin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 19’ da yer almaktadır.

Tablo 19 Öğrencilerin Okudukları Bölümlerinin Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Faktörler	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Ortalama Kareler	F	P
Akıl Yürütme	Gruplar Arası	,785	2	,393	1,559	,214
	Gruplar İçi	34,990	139	,252		
	Toplam	35,775	141			
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Gruplar Arası	2,402	2	1,201	4,409	,014*
	Gruplar İçi	37,860	139	,272		
	Toplam	40,262	141			
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Gruplar Arası	1,460	2	,730	2,170	,118
	Gruplar İçi	46,778	139	,337		
	Toplam	48,238	141			
Açık Fikirlilik	Gruplar Arası	,306	2	,153	,401	,670
	Gruplar İçi	52,971	139	,381		
	Toplam	53,277	141			
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	Gruplar Arası	1,848	2	,924	2,963	,055
	Gruplar İçi	43,335	139	,312		
	Toplam	45,183	141			

*p<.05

Tablo 19’ da görüleceği üzere öğrencilerin okudukları bölüme göre, öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri faktörlerinden; AYU (0,014) faktörleri istatistiksel bakımdan $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir etkiye sahip iken, diğer hiçbir faktör

istatistiksel bakımdan $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Bu değer gruplarına ilişkin Tukey Testi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 20 Öğrencilerin Okudukları Bölüm ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analiz Sonuçları

Faktörler	(I) Şu an okuduğunuz bölüm	(J) Şu an okuduğunuz bölüm	Mean		
			Difference (I-J)	SS	P
Akıl Yürütme	Ebelik	Hemşirelik	,15365	,10102	,284
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	,01097	,12216	,996
	Hemşirelik	Ebelik	-,15365	,10102	,284
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	-,14268	,10734	,381
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	Ebelik	-,01097	,12216	,996
		Hemşirelik	,14268	,10734	,381
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Ebelik	Hemşirelik	,31108*	,10508	,010
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	,23193	,12707	,165
	Hemşirelik	Ebelik	-,31108*	,10508	,010
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	-,07915	,11166	,759
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	Ebelik	-,23193	,12707	,165
		Hemşirelik	,07915	,11166	,759
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Ebelik	Hemşirelik	,20270	,11680	,196
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	-,00065	,14125	1,000
	Hemşirelik	Ebelik	-,20270	,11680	,196
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	-,20336	,12411	,233
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	Ebelik	,00065	,14125	1,000
		Hemşirelik	,20336	,12411	,233

Tablo 20 Öğrencilerin Okudukları Bölüm ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analiz Sonuçları (Devam)

Açık Fikirlilik	Ebelik	Hemşirelik	,08568	,12430	,770
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	-,01459	,15031	,995
	Hemşirelik	Ebelik	-,08568	,12430	,770
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	-,10027	,13207	,729
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	Ebelik	,01459	,15031	,995
		Hemşirelik	,10027	,13207	,729
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	Ebelik	Hemşirelik	,27365*	,11242	,043
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	,18723	,13595	,356
	Hemşirelik	Ebelik	-,27365*	,11242	,043
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	-,08642	,11946	,750
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	Ebelik	-,18723	,13595	,356
		Hemşirelik	,08642	,11946	,750

*p<.05

Tukey testini incelediğimizde eleştirel düşünme eğilimleri faktörlerinden; AYU ve SYGA öğrencilerin okudukları bazı bölüm grupları arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunduğu belirlenmiştir. Açıklıkla yargıya ulaşma eleştirel düşünme eğilimi faktöründe ebelik öğrencilerinin ($0,31108^*$) hemşirelik öğrencilerine göre pozitif yönde anlamlı bir ilişki varken, aynı faktörde hemşirelik öğrencilerinin ($-0,31108^*$) ebelik öğrencilerine göre negatif yönde anlamlı bir ilişkisi vardır. Sistematiklik yoluyla yargıya ulaşma faktöründe ise faktöründe ebelik öğrencilerinin ($0,27365^*$) hemşirelik öğrencilerine göre pozitif yönde anlamlı bir ilişki varken, aynı faktörde hemşirelik öğrencilerinin ($-0,27365^*$) ebelik öğrencilerine göre negatif yönde anlamlı bir ilişkisi vardır.

Bu bulgulara göre, öğrencilerin açıklıkla yargıya ulaşma faktöründe ebelik öğrencileri, hemşirelik öğrencilerine göre tanıyı belirlemede, başka ebelerle fikir danışmaya açık olduğu, uygun tedaviye ulaşmak için yorum yapma, analiz etme ve değerlendirmeyi daha çok uyguladığını söyleyebiliriz. Diğer yandan sistematiklik

yoluyla yargıya ulaşma faktöründe ise yine ebellek öğrencileri, hemşirelik öğrencilerine göre daha önceki yaşadığı hasta, tedavi vb. ile ilgili durumlardan çıkarımlarda bulunarak ve planlı hareket ederek asıl sonuca ulaşmaya çalıştıklarını söyleyebiliriz.

4.2.6. Öğrencilerin Seyahat Etme Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar

Sağlık öğrencilerinin seyahat etme durumlarının eleştirel düşünme eğilimleri üstünde bir farklılık olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular Tablo 21’ de verilmiştir.

Tablo 21 Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Seyahat Etme Değişkeni Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

Faktörler	Seyahat ediyor musunuz?	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Akıl Yürütme	Evet	125	4,0654	,49725	,04448	,501	,617
	Hayır	17	4,0000	,56187	,13627	,456	,653
Açıklıkla	Evet	125	3,9029	,51774	,04631	,437	,663
Yargıya Ulaşma	Hayır	17	3,8424	,65996	,16006	,363	,720
Kantı Arama ile Gerçeği Arama	Evet	125	4,0260	,57661	,05157	,171	,864
	Hayır	17	4,0000	,66144	,16042	,154	,879
Açık Fikirlilik	Evet	125	4,0854	,63106	,05644	-,450	,653
	Hayır	17	4,1571	,48853	,11849	-,546	,590
Sistematiiklik						,521	,603
Yoluyla Gerçeği Arama	Evet	125	4,1500	,56351	,05040		
	Hayır	17	4,0735	,59794	,14502	,498	,624

*p<.05

Tablo 21’ de yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında; AY ($\bar{X}$ =4,06) , AYU ($\bar{X}$ =3,90), KAGA ($\bar{X}$ =4,02), ve SYGA ($\bar{X}$ =4,15) faktörlerinin aritmetik ortalamaları seyahat edenlerde daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. AF ($\bar{X}$ =4,15) faktöründe ise seyahat etmeyen öğrencilerin aritmetik ortalaması yüksek çıkmıştır.

Yapılan t-testi sonucunda tabloda da görüleceği gibi, herhangi bir faktöre ilişkin aritmetik ortalamanın seyahat etme değişkeni bakımından $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

4.2.7. Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olması ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar

Öğrencilerin, herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olmasına göre eleştirel düşünme eğilimleri ile ilgili bulgular Tablo 22’ de verilmiştir.

Tablo 22 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmasına ile Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi

Faktörler	Levene	P
Akıl Yürütme	2,318	,102*
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	1,529	,220*
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	,923	,400*
Açık Fikirlilik	,162	,850*
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	3,134	,047

* $p > .05$

Levene sonuçlarına göre; Tablo 22’ de AY, AYU, KAGA, AF faktörlerine ilişkin varyansların homojen ($p > 0.05$) olduğu anlaşılmaktadır. SYGA faktörü ise homojen olmadığı görülmektedir. Bu değerlere ilişkin homojenlik için yapılan Welch Testi ilişkin varyansların sonuçları ise Tablo 23’ de verilmiştir.

Tablo 23 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmasına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Homojenliği için Welch Testi

Faktör	Welch	P
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	,860	,438

* $p < .05$

Tablo 23’de homojenliğe yönelik yapılan Welch testi analiz sonuçlarına göre Levene testinde homojenliği sağlamayan SYGA faktörü $p < 0.05$ düzeyinde Welch testine göre de homojenliği sağlamamaktadır. Bu yüzden SYGA faktörü analiz dışı

bırakılmıştır.Öğrencilerin herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olmasına göre benimsedikleri eleştirel düşünme eğilimleri ölçeğine ait bulgular aşağıdaki Tablo 24’te gösterilmiştir.

Tablo 24 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olması ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma

Faktörler	Topluluklar	N	$\bar{X}$	SS
Akıl Yürütme	Hayır	102	4,0130	,48509
	İlk Nefes Topluluğu Avicenna	10	4,1180	,60315
	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	30	4,1887	,52457
	Toplam	142	4,0575	,50371
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Hayır	102	3,8414	,52370
	İlk Nefes Topluluğu Avicenna	10	4,0500	,71618
	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	30	4,0287	,48692
	Toplam	142	3,8956	,53437
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Hayır	102	3,9779	,57924
	İlk Nefes Topluluğu Avicenna	10	4,1250	,76603
	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	30	4,1417	,53612
	Toplam	142	4,0229	,58491

Açık Fikirlilik	Hayır	102	4,0361	,62966
	İlk Nefes Topluluğu	10	4,1330	,65233
	Avicenna			
	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	30	4,2777	,52634
	Toplam	142	4,0939	,61469

Tablo 24’ te belirtildiği gibi eleştirel düşünme eğilimleri faktörleri tercihlerinde, diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, izcilik, Kızılay, ÖHDER) öğrenci topluluklarına üye olan; AY ($\bar{x}=4,18$), KAGA ($\bar{x}=4,14$), AF ($\bar{x}=4,27$) eleştirel düşünme eğilim faktörleri aritmetik ortalamaları İlk Nefes Topluluğuna ve hiçbir topluluğa üye olmayan öğrencilere göre yüksek iken İlk Nefes Topluluğu Avicenna topluluğuna üye olan öğrenciler AYU ($\bar{x}=4,05$) eleştirel düşünme eğilim faktörleri aritmetik ortalamaları diğer topluluklara üye olanlara ve hiçbir topluluğa üye olmayan öğrencilere göre yüksek olduğu bulunmuştur.

Herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olan öğrencilere göre faktörlerin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkıp çıkmadığını belirlemek için ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 25’ te yer almaktadır.

Tablo 25 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmalarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Faktörler	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Ortalama Kareler	F	P
Akıl Yürütme	Gruplar Arası	,754	2	,377	1,497	,227
	Gruplar İçi	35,021	139	,252		
	Toplam	35,775	141			

Tablo 25 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmalarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (Devam)

Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Gruplar Arası	1,070	2	,535	1,897	,154
	Gruplar İçi	39,193	139	,282		
	Toplam	40,262	141			
Kanııt Arama ile Gerçeği Arama	Gruplar Arası	,734	2	,367	1,073	,345
	Gruplar İçi	47,505	139	,342		
	Toplam	48,238	141			
Açık Fikirlilik	Gruplar Arası	1,369	2	,685	1,834	,164
	Gruplar İçi	51,907	139	,373		
	Toplam	53,277	141			

*p<.05

Tablo 25’ te görüleceği üzere öğrencilerin okudukları bölüme göre, öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri faktörlerinden, hiçbir faktör istatistiksel bakımdan $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Bu değer gruplarına ilişkin Tukey Testi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 26 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmalarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analizi Sonuçları

Faktörler	(I) Herhangi bir öğrenci topluluğuna üye misiniz?	(J) Herhangi bir öğrenci topluluğuna üye misiniz?	Mean Difference (I-J)	Sd.	p
Akıl Yürütme	Hayır	İlk Nefes Topluluğu Avicenna	-,10496	,16633	,803
		Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	-,17563	,10425	,215
	İlk Nefes Topluluğu Avicenna	Hayır	,10496	,16633	,803

Tablo 26 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmalarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analizi Sonuçları (Devam)

		Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	-,07067	,18328	,921
	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	Hayır	,17563	,10425	,215
		İlk Nefes Topluluğu Avicenna	,07067	,18328	,921
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Hayır	İlk Nefes Topluluğu Avicenna	-,20863	,17596	,464
		Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	-,18729	,11029	,209
	İlk Nefes Topluluğu Avicenna	Hayır	,20863	,17596	,464
		Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	,02133	,19389	,993
	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	Hayır	,18729	,11029	,209
		İlk Nefes Topluluğu Avicenna	-,02133	,19389	,993
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Hayır	İlk Nefes Topluluğu Avicenna	-,14706	,19372	,729

Tablo 26 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmalarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analizi Sonuçları (Devam)

Açık Fikirlilik	İlk Nefes Topluluğu Avicenna	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	-,16373	,12142	,371
		Hayır	,14706	,19372	,729
		Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	-,01667	,21347	,997
		Hayır	,16373	,12142	,371
		İlk Nefes Topluluğu Avicenna	,01667	,21347	,997
		Hayır	-,09692	,20250	,882
	İlk Nefes Topluluğu Avicenna	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	-,24159	,12692	,142
		Hayır	,09692	,20250	,882
		Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	-,14467	,22314	,794
		Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	,24159	,12692	,142
		Hayır	,14467	,22314	,794
		İlk Nefes Topluluğu Avicenna			

Tukey testini incelediğimizde eleştirel düşünme eğilimleri faktörlerinden; AY, AYU, KAGA ve AF faktörleri öğrencilerin herhangi bir topluluğa üye oldukları veya üye olmadıkları arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Bu bulgulara göre, öğrencilerin herhangi bir topluluğa üye olmaları onların hastayı muayene etmesinde, hangi ilacı ne zaman yapacağını planlamasında, doğru tedaviyi seçmesinde, hasta ile doğru iletişim kurarak sorunun ne olduğunu öğrenmeye çalışmasında, hastayı iyileştirmeye yönelik durumda sağlık öğrencisine bir katkıda bulunmadığını söyleyebiliriz.

4.2.8. Öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olması ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar

Sağlık öğrencilerinin sivil toplum kuruluşuna üye olma durumunun eleştirel düşünme eğilimleri üstünde bir farklılık olup olmadığı t-Testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular Tablo 27’ de verilmiştir.

Tablo 27 Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Değişkeni Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

Faktörler	Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye misiniz?	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Akıl Yürütme	Evet	12	3,8892	,48942	,14128	-1,212	,227
	Hayır	130	4,0731	,50401	,04420	-1,242	,236
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Evet	12	3,8058	,42934	,12394	-,607	,545
	Hayır	130	3,9039	,54366	,04768	-,739	,472
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Evet	12	4,0833	,56742	,16380	,373	,710
	Hayır	130	4,0173	,58831	,05160	,384	,707
Açık Fikirlilik	Evet	12	3,9450	,64787	,18702	-,877	,382
	Hayır	130	4,1077	,61233	,05371	-,836	,418

Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	Evet	12	3,9792	,63477	,18324	-1,034	,303
	Hayır	130	4,1558	,55968	,04909	-,931	,369

*p<.05

Tablo 27’ de yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında; AY ($\bar{x}$ =4,07) , AYU ($\bar{x}$ =3,90), AF ($\bar{x}$ =4,10) ve SYGA ($\bar{x}$ =4,15) faktörlerinin aritmetik ortalamaları herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olmayanlara göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. KAGA ($\bar{x}$ =4,08), faktöründe ise herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olanlarda aritmetik ortalaması yüksek çıkmıştır.

Yukarıda ki analiz sonuçlarına göre, sivil toplum kuruluşuna üye olma durumu sağlık öğrencisinin eleştirel düşünmesinde herhangi bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Sağlık öğrencisi katıldığı sivil toplum kuruluşunda sadece kanıt arama ile gerçeği aramada etkili olduğu görülmektedir. Bu da öğrencinin aktif rol almasını sağlar.

Yapılan t-testi sonucunda tabloda da görüleceği gibi, herhangi bir faktöre ilişkin aritmetik ortalamasının herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma değişkeni bakımından p<0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

4.2.9. Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar

Öğrencilerin, okudukları bölümü seçme durumuna göre eleştirel düşünme eğilimleri ile ilgili bulgular Tablo 28’ de verilmiştir.

Tablo 28 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu İle Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi

Faktörler	Levene	p
Akıl Yürütme	,887	,449*
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	,646	,586*
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	1,008	,391*
Açık Fikirlilik	,577	,631*
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	,105	,957*

*p>.05

Levene sonuçlarına göre; tablo 20’ de AY, AYU, KAGA, AF, SYGA faktörlerine ilişkin varyansların homojen ($p>0.05$) olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin okudukları bölümü seçme durumuna göre benimsedikleri eleştirel düşünme eğilimleri ölçeğine ait bulgular aşağıdaki Tablo 29’ da gösterilmiştir.

Tablo 29 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörleri İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Faktörler	Bölümü seçme nedeni	N	$\bar{X}$	SS
Akıl Yürütme	İsteyerek	64	4,0314	,44237
	Ataması fazla olduğu için	41	4,0893	,53565
	Ailem istediği için	12	4,2225	,53752
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	25	3,9932	,58725
	Toplam	142	4,0575	,50371
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	İsteyerek	64	3,9008	,47094
	Ataması fazla olduğu için	41	3,9434	,57576
	Ailem istediği için	12	4,0708	,64962
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	25	3,7200	,54591
	Toplam	142	3,8956	,53437
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	İsteyerek	64	4,0469	,53243
	Ataması fazla olduğu için	41	4,0793	,64817
	Ailem istediği için	12	4,0208	,72659
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	25	3,8700	,54064
	Toplam	142	4,0229	,58491
Açık Fikirlilik	İsteyerek	64	4,1512	,63436
	Ataması fazla olduğu için	41	4,0732	,63080
	Ailem istediği için	12	4,3900	,37273

Tablo 29 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörleri İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (Devam)

	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	25	3,8392	,56192
	Toplam	142	4,0939	,61469
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	İsteyerek	64	4,1289	,56166
	Ataması fazla olduğu için	41	4,1341	,57036
	Ailem istediği için	12	4,4375	,47822
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	25	4,0400	,59372
	Toplam	142	4,1408	,56608

Yukarıda ki tabloda yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında; AY ($\bar{x}=4,22$), AYU ($\bar{x}=4,07$), AF ($\bar{x}=4,39$) ve SYGA ($\bar{x}=4,156$) faktörlerinin aritmetik ortalamaları okudukları bölümü seçme nedeni aileleri istediği için olan oran yüksek iken; KAGA ($\bar{x}=4,43$) faktörünün aritmetik ortalamasının da okudukları bölümü seçme nedeni ataması fazla olduğu seçeneği yüksek çıkmıştır.

Öğrencilerin okudukları bölümü seçme durumlarına göre faktörlerin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları tablo 30’ da yer almaktadır.

Tablo 30 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumlarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları

Faktörler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
Akıl Yürütme	Gruplar Arası	,515	3	,172	,672	,571
	Gruplar İçi	35,260	138	,256		

Tablo 30 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumlarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları (Devam)

	Toplam	35,775	141			
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Gruplar Arası	1,235	3	,412	1,455	,229
	Gruplar İçi	39,027	138	,283		
	Toplam	40,262	141			
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Gruplar Arası	,752	3	,251	,728	,537
	Gruplar İçi	47,487	138	,344		
	Toplam	48,238	141			
Açık Fikirlilik	Gruplar Arası	2,902	3	,967	2,650	,051
	Gruplar İçi	50,375	138	,365		
	Toplam	53,277	141			
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	Gruplar Arası	1,321	3	,440	1,386	,250
	Gruplar İçi	43,862	138	,318		
	Toplam	45,183	141			

*p<.05

Tablo 30’ da görüleceği üzere öğrencilerin okudukları bölümü seçme durumuna göre, öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri faktörlerinden, hiçbir faktör istatistiksel bakımdan $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Bu değer gruplarına ilişkin Tukey Testi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 31 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analiz Sonuçları

Faktörler	(I) Okuduğunuz bölümü seçme durumunuz:	(J) Okuduğunuz bölümü seçme durumunuz:	Mean Difference (I-J)	Sd.	p
Akıl Yürütme	İsteyerek	Ataması fazla olduğu için	-,05786	,10112	,940
		Ailem istediği için	-,19109	,15901	,627
		Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,03821	,11922	,989
	Ataması fazla olduğu için	İsteyerek	,05786	,10112	,940
		Ailem istediği için	-,13323	,16590	,853
		Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,09607	,12827	,877
	Ailem istediği için	İsteyerek	,19109	,15901	,627
		Ataması fazla olduğu için	,13323	,16590	,853
		Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,22930	,17752	,570
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	İsteyerek	-,03821	,11922	,989
		Ataması fazla olduğu için	-,09607	,12827	,877
		Ailem istediği için	-,22930	,17752	,570
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	İsteyerek	Ataması fazla olduğu için	-,04263	,10638	,978
		Ailem istediği için	-,17005	,16729	,740

Tablo 31 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analiz Sonuçları (Devam)

Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Ataması fazla olduğu için	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,18078	,12542	,476
		İsteyerek	,04263	,10638	,978
		Ailem istediği için	-,12742	,17454	,885
		Diğer maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,22341	,13494	,351
	Ailem istediği için	İsteyerek	,17005	,16729	,740
		Ataması fazla olduğu için	,12742	,17454	,885
		Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,35083	,18676	,242
		İsteyerek	-,18078	,12542	,476
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	Ataması fazla olduğu için	-,22341	,13494	,351
		Ailem istediği için	-,35083	,18676	,242
		Ataması fazla olduğu için	-,03239	,11734	,993
		Ailem istediği için	,02604	,18453	,999
	Ataması fazla olduğu için	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,17687	,13835	,578
		İsteyerek	,03239	,11734	,993
		Ailem istediği için	,05843	,19253	,990
		Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,20927	,14885	,498

Tablo 31 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analiz Sonuçları (Devam)

Açık Fikirlilik	Ailem istediği için	İsteyerek	-,02604	,18453	,999
		Ataması fazla olduğu için	-,05843	,19253	,990
		Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,15083	,20601	,884
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	İsteyerek	-,17687	,13835	,578
		Ataması fazla olduğu için	-,20927	,14885	,498
		Ailem istediği için	-,15083	,20601	,884
	İsteyerek	Ataması fazla olduğu için	,07808	,12086	,917
		Ailem istediği için	-,23875	,19006	,592
		Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,31205	,14250	,131
	Ataması fazla olduğu için	İsteyerek	-,07808	,12086	,917
		Ailem istediği için	-,31683	,19830	,383
		Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,23397	,15331	,425
	Ailem istediği için	İsteyerek	,23875	,19006	,592
		Ataması fazla olduğu için	,31683	,19830	,383
		Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,55080	,21218	,051
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	İsteyerek	-,31205	,14250	,131
		Ataması fazla olduğu için	-,23397	,15331	,425

	için)	Ailem istediği için	-,55080	,21218	,051
SistematiKlik Yoluyla Gerçeği Arama	İsteyerek	Ataması fazla olduğu için	-,00524	,11278	1,000
		Ailem istediği için	-,30859	,17735	,307
		Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,08891	,13297	,909
	Ataması fazla olduğu için	İsteyerek	,00524	,11278	1,000
		Ailem istediği için	-,30335	,18504	,360
		Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,09415	,14306	,913
	Ailem istediği için	İsteyerek	,30859	,17735	,307
		Ataması fazla olduğu için	,30335	,18504	,360
		Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	,39750	,19799	,190
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	İsteyerek	-,08891	,13297	,909
		Ataması fazla olduğu için	-,09415	,14306	,913
		Ailem istediği için	-,39750	,19799	,190

Tukey testini incelediğimizde eleştirel düşünme eğilimleri faktörlerinden; AY, AYU, KAGA, AF ve SYGA faktörleri öğrencilerin okudukları bölümü seçme durumları arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Bu bulgulara göre, öğrencilerin bölümlerini seçmeleri onların hastayı muayene etmesinde, hangi ilacı ne zaman yapacağını planlamasında, doğru tedaviyi seçmesinde, hasta ile doğru iletişim kurarak sorunun ne olduğunu öğrenmeye

çalışmasında, hastayı iyileştirmeye yönelik durumunda sağlık öğrencisine herhangi bir artı sağlamadığını söyleyebiliriz.

4.2.10. Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Ne Yaptığı ile İlgili Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar

Öğrencilerin, kültürel aktivite olarak ne yaptığı ile eleştirel düşünme eğilimleri ile ilgili bulgular Tablo 32’ de verilmiştir.

Tablo 32 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Ne Yaptığı ile Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi

Faktörler	Levene	p
Akıl Yürütme	,978	,433*
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	,402	,847*
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	1,076	,376*
Açık Fikirlilik	,859	,510*
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	,380	,862*

*p>.05

Levene sonuçlarına göre; tablo 32’ de AY, AYU, KAGA, AF, SYGA faktörlerine ilişkin varyansların homojen ($p>0.05$) olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin okudukları bölümü seçme durumuna göre benimsedikleri eleştirel düşünme eğilimleri ölçeğine ait bulgular aşağıdaki Tablo 33’ de gösterilmiştir.

Tablo 33 Sağlık Öğrencilerinin Kültürel Aktivite Olarak Ne Yaptığı ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Faktörler		N	$\bar{X}$	SS
Akıl Yürütme	Yok	26	4,0319	,41022
	Sinema	17	4,0000	,51982
	Gezi	40	4,0130	,54858
	Tiyatro	20	4,2330	,62370
	Spor	19	4,0347	,39538

Tablo 33 Sağlık Öğrencilerinin Kültürel Aktivite Olarak Ne Yaptığı ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (Devam)

	Diğer (halk oyunları, el sanatları, belgesel)	20	4,0750	,48767
	Toplam	142	4,0575	,50371
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Yok	26	3,9750	,53227
	Sinema	17	3,8424	,52181
	Gezi	40	3,8417	,57224
	Tiyatro	20	4,0750	,62332
	Spor	19	3,8863	,41841
	Diğer (halk oyunları, el sanatları, belgesel)	20	3,7750	,47319
	Toplam	142	3,8956	,53437
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Yok	26	3,9135	,61621
	Sinema	17	3,9412	,56270
	Gezi	40	4,0625	,59039
	Tiyatro	20	4,2125	,43886
	Spor	19	4,0658	,73050
	Diğer (halk oyunları, el sanatları, belgesel)	20	3,9250	,53250
	Toplam	142	4,0229	,58491
Açık Fikirlilik	Yok	26	4,0519	,44005
	Sinema	17	4,0776	,61891
	Gezi	40	4,1500	,66243
	Tiyatro	20	4,2005	,74538

Tablo 33 Sağlık Öğrencilerinin Kültürel Aktivite Olarak Ne Yaptığı ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (Devam)

Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	Spor	19	4,0521	,58074
	Diğer (halk oyunları, el sanatları, belgesel)	20	3,9835	,64424
	Toplam	142	4,0939	,61469
	Yok	26	4,1731	,53744
	Sinema	17	4,0000	,57960
	Gezi	40	4,0688	,62272
	Tiyatro	20	4,3625	,58756
	Spor	19	4,1579	,52182
	Diğer (halk oyunları, el sanatları, belgesel)	20	4,1250	,48327
	Toplam	142	4,1408	,56608

Yukarıdaki tabloda yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında; AYU ($\bar{x}$ =4,07), KAGA ($\bar{x}$ =4,21), AF ($\bar{x}$ =4,20) ve SYGA ($\bar{x}$ =4,36) faktörlerinin aritmetik ortalamaları kültürel aktivite olarak tiyatroyu seçen oran yüksek iken; AY ($\bar{x}$ =4,07) faktörünün aritmetik ortalamasının da kültürel aktiviteyi seçme nedeni diğer grubu yani halk oyunları, el sanatları, belgeselin olduğu seçenek yüksek çıkmıştır. Ayrıca eleştirel düşünme faktörlerinden SYGA faktöründe ki kültürel aktivite seçeneklerinin aritmetik ortalamaları da diğer faktörlerin aritmetik ortalamalarından yüksek çıkmıştır.

Öğrencilerin kültürel aktivite olarak ne yaptıklarına göre faktörlerin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları tablo 34' de yer almaktadır.

Tablo 34 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Yaptıklarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri Faktörleri Açısından Farklılıkların Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları

Faktörler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Akıl Yürütme	Gruplar Arası	,784	5	,157	,610	,693
	Gruplar İçi	34,991	136	,257		
	Toplam	35,775	141			
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Gruplar Arası	1,264	5	,253	,882	,495
	Gruplar İçi	38,998	136	,287		
	Toplam	40,262	141			
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Gruplar Arası	1,433	5	,287	,833	,528
	Gruplar İçi	46,805	136	,344		
	Toplam	48,238	141			
Açık Fikirlilik	Gruplar Arası	,680	5	,136	,352	,880
	Gruplar İçi	52,596	136	,387		
	Toplam	53,277	141			
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	Gruplar Arası	1,565	5	,313	,976	,435
	Gruplar İçi	43,618	136	,321		
	Toplam	45,183	141			

*p<.05

Tablo 34’ te görüleceği üzere öğrencilerin kültürel aktivite olarak ne yaptıklarına göre, öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri faktörlerinden, hiçbir faktör istatistiksel bakımdan $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir.

4.2.11. Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Ne Yapacağı ile İlgili Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Farklılıklar

Sağlık öğrencilerinin mezun olduktan sonra ne yapacağı ile ilgili durumunun eleştirel düşünme eğilimleri üstünde bir farklılık olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular Tablo 35’ te verilmiştir.

Tablo 35 Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Ne Yapacağı ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Açısından Farklılıkları Belirlemeye Yönelik Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

Faktörler	Mezun olduktan sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz?	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Akıl Yürütme	Atama	112	4,0671	,49394	,04667	-,111	,912
	Özel sektör	23	4,0800	,58735	,12247	-,099	,922
Açıklıkla Yargıya Ulaşma	Atama	112	3,8885	,55157	,05212	-,198	,844
	Özel sektör	23	3,9130	,49628	,10348	-,212	,833
Kanıt Arama ile Gerçeği Arama	Atama	112	4,0246	,57340	,05418	,021	,983
	Özel sektör	23	4,0217	,67383	,14050	,019	,985
Açık Fikirlilik	Atama	112	4,0925	,61592	,05820	-,062	,951
	Özel sektör	23	4,1013	,63967	,13338	-,061	,952
Sistematiklik Yoluyla Gerçeği Arama	Atama	112	4,1562	,55662	,05260	,031	,975
	Özel sektör	23	4,1522	,66460	,13858	,027	,978

Tablo 35’ te yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında; AY ($\bar{X}$ =4,08) , AYU ($\bar{X}$ =3,91) ve AF ($\bar{X}$ =4,10) faktörlerinin aritmetik ortalamaları mezun olduktan sonra özel sektörde çalışma oranı yüksek iken; KAGA ($\bar{X}$ =4,024) ve SYGA ($\bar{X}$ =4,156) faktörlerinde ise mezun olduktan sonra atama ile çalışma aritmetik ortalaması yüksek çıkmıştır.

Bununla birlikte t-Testi sonucunda, tüm eleştirel düşünme eğilimlerine ilişkin öğrencilerin; aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir.

4.3. Sağlık Öğrencilerinin Demografik Özellikleri Göre Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Bulgular

Araştırmanın alt amaçları; öğrenciler yaş, cinsiyet, medeni durum, mesleki grup, eğitim düzeyi göre gruplandırıldığında değer tercihleri bakımından aralarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymaya yönelik olarak geliştirilmiştir.

Bu amaçla elde edilen bulguları aşağıdaki gibi ifade etmek ve yorumlamak mümkündür.

4.3.1. Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar

Bay ve bayan öğrenciler hayatlarını yönlendiren ve anlam katan değerlerine ilişkin aritmetik ortalamalar arasında cinsiyet açısından bir fark gösterip göstermediği ile ilgili t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular tablo 36’ da verilmiştir.

Tablo 36 Öğrencilerin Cinsiyet Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd.	t	p
Dine Sığınma	BAYAN	117	3,1710	1,15940	,10719	2,195	,030
	BAY	25	2,5996	1,28250	,25650	2,056	,048
Dış Yardım Arama ile Aktif Planlama	BAYAN	117	3,4878	,65312	,06038	-1,466	,145
	BAY	25	3,6976	,63200	,12640	-1,498	,143
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	BAYAN	117	2,0376	,84972	,07856	,901	,369
	BAY	25	1,8800	,43205	,08641	1,350	,181
Kabullenerek Soyutlama	BAYAN	117	3,2329	,75410	,06972	2,815	,000
	BAY	25	2,4900	1,00385	,20077	2,339	,001
Duygusal Destek Arama	BAYAN	117	3,7039	,76390	,07062	2,815	,006
	BAY	25	3,1996	1,01848	,20370	2,339	,026
Yaşayarak Aktif Planlama	BAYAN	117	3,4701	,62298	,05759	-1,703	,091
	BAY	25	3,7100	,71327	,14265	-1,559	,129

Tablo 36’ daki aritmetik ortalamalara bakıldığında, bayanların; DS ($\bar{X}$ =3,17), KSS ($\bar{X}$ =2,03), KS ($\bar{X}$ =3,23) ve DDA ($\bar{X}$ =3,70) stresle başa çıkma tutumları ilişkin aritmetik ortalamalarının baylardan yüksek olduğu, buna karşılık bayların;

DYAP ($\bar{x}=3,69$) ve YAP ($\bar{x}=3,71$) stresle başa çıkma tutumları aritmetik ortalamalarının bayanlardan yüksek olduğu görülmektedir.

Stresle başa çıkma tutumları cinsiyet değişkeni açısından 0.05 düzeyinde istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin yapılan t-testi bulguları Tablo 20’de belirtilmiştir. Buna göre bayanların DS, KS ve DDA stresle başa çıkma tutumları ilişkin bulgular da istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark bulunmuştur (p sırasıyla; ,030 - ,000 - ,006). Bu bulgular stresle başa çıkma tutumları üzerinde cinsiyet faktörünün etkili olduğunu ve bayan öğrencilerin stresle başa çıkmak için mücadele ettiğini söyleyebiliriz.

4.3.2. Öğrencilerin Medeni Durumu ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar

Sağlık öğrencilerinin medeni durumu açısından stresle başa çıkma tutumları bir farklılık olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular Tablo 37’ de verilmiştir.

Tablo 37 Öğrencilerin Medeni Durum Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

Faktörler	Medeni durumu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
Dine Sığınma	Evli	4	3,0425	,94722	,47361	-,047	,962
	Bekar	138	3,0712	1,20653	,10271	-,059	,956
Dış Yardım ile Aktif Planlama	Evli	4	3,4100	,15895	,07948	-,356	,723
	Bekar	138	3,5280	,66092	,05626	-1,212	,266
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	Evli	4	1,2500	,37859	,18930	-1,963	,052
	Bekar	138	2,0319	,79202	,06742	-3,891	,019
Kabullenerek Soyutlama	Evli	4	3,1875	,80039	,40020	,203	,839

Tablo 37 Öğrencilerin Medeni Durum Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları (Devam)

	Bekar	138	3,0996	,85251	,07257	,216	,842
Duygusal Destek Arama	Evli	4	4,0000	,60981	,30490	,937	,350
	Bekar	138	3,6040	,83754	,07130	1,265	,287
Yaşayarak Aktif Planlama	Evli	4	3,5625	,42696	,21348	,158	,875
	Bekar	138	3,5109	,64987	,05532	,234	,828

*p<.05

Tablo 37’deki aritmetik ortalamalara bakıldığında, evli öğrencilerin KS ($\bar{x}$ =3,18), DDA ($\bar{x}$ =4,00) ve YAP ($\bar{x}$ =3,56) stresle başa çıkma tutumları aritmetik ortalaması bekar öğrencilerden yüksek iken buna karşın bekar öğrencilerin; DS ($\bar{x}$ =3,07), DYAP ($\bar{x}$ =3,52) ve KSS ($\bar{x}$ =2,03) stresle başa çıkma tutumları aritmetik ortalamaları evli öğrencilerin aritmetik ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte t-testi sonucunda, sadece stresle başa çıkma tutumlarına ilişkin KSS ile bekar öğrencilerin; aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan ($p < 0.05 - ,019$) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunduğu belirlenmiştir.

4.3.3. Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumu ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar

Sağlık öğrencilerinin annelerinin çalışması açısından ile stresle başa çıkma tutumları bir farklılık olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular Tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 38 Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumu Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

Faktörler	Anne çalışıyor mu?	N	$\bar{X}$	SS	Sd.	t	p
Dine Sığınma	EVET	43	2,8719	1,23362	,18813	-1,306	,194

Tablo 38 Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumu Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları (Devam)

Dış Yardım ile Aktif Planlama	HAYIR	99	3,1567	1,17708	,11830	-1,282	,204
	EVET	43	3,5230	,66977	,10214	-,020	,984
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	HAYIR	99	3,5255	,64787	,06511	-,020	,984
	EVET	43	1,9767	,69722	,10632	-,327	,744
Kabullenerek Soyutlama	HAYIR	99	2,0242	,83460	,08388	-,351	,727
	EVET	43	3,1512	,84891	,12946	,453	,651
Duygusal Destek Arama	HAYIR	99	3,0808	,85179	,08561	,453	,652
	EVET	43	3,6281	,75261	,11477	,122	,903
Yaşayarak Aktif Planlama	HAYIR	99	3,6095	,86912	,08735	,129	,897
	EVET	43	3,4244	,65813	,10036	-1,073	,285
	HAYIR	99	3,5505	,63686	,06401	-1,059	,293

*p<.05

Tablo 38’ deki aritmetik ortalamalara bakıldığında, anneleri çalışan öğrencilerin; DS ($\bar{x}$ =3,15), DYAP ($\bar{x}$ =3,525), KSS ($\bar{x}$ =2,02), KS ($\bar{x}$ =3,15) ve YAP($\bar{x}$ =3,550) stresle başa çıkma tutumları aritmetik ortalaması annesi çalışmayan öğrencilerden yüksek iken buna karşın annesi çalışan öğrencilerin DDA ($\bar{x}$ =3,62) stresle başa çıkma tutumları aritmetik ortalamaları annesi çalışmayan öğrencilerin aritmetik ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte t-testi sonucunda, stresle başa çıkma tutumlarına ilişkin annelerin çalışması öğrencilerin; aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan ($p<0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir.

4.3.4. Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumu ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar

Sağlık öğrencilerinin babalarının çalışması açısından ile stresle başa çıkma tutumları bir fark gösterip göstermediği t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular Tablo 39’ da verilmiştir.

Tablo 39 Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumu Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

Faktörler	Baba çalışıyor mu?	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Dine Sığınma	EVET	116	3,1136	1,16707	,10836	,908	,366
	HAYIR	26	2,8777	1,33132	,26109	,835	,410
Dış Yardım ile Aktif Planlama	EVET	116	3,5071	,66336	,06159	-,680	,498
	HAYIR	26	3,6035	,60569	,11878	-,720	,476
Kaçma Soyutlama- Soyutlanma	EVET	116	1,9966	,80303	,07456	-,421	,674
	HAYIR	26	2,0692	,76093	,14923	-,436	,666
Kabullenerek Soyutlama	EVET	116	3,1336	,83759	,07777	,934	,352
	HAYIR	26	2,9615	,89914	,17634	,893	,378
Duygusal Destek Arama	EVET	116	3,6408	,87035	,08081	,774	,441
	HAYIR	26	3,5008	,64174	,12586	,936	,354
Yaşayarak Aktif Planlama	EVET	116	3,5496	,62050	,05761	1,462	,146
	HAYIR	26	3,3462	,72828	,14283	1,321	,195

*p<.05

Tablo 39’ daki aritmetik ortalamalara bakıldığında, babalarının çalışması öğrencilerin; DS ($\bar{X}$ =3,11), KS ($\bar{X}$ =3,13), DDA ($\bar{X}$ =3,64) ve YAP($\bar{X}$ =3,54) stresle başa çıkma tutumları aritmetik ortalaması babalarının çalışmayan öğrencilerden yüksek iken buna karşın babaları çalışmayan öğrencilerin DYAP ($\bar{X}$ =3,60), KSS ($\bar{X}$ =2,06), stresle başa çıkma tutumları aritmetik ortalamaları babaları çalışan öğrencilerin aritmetik ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte t-testi sonucunda, stresle başa çıkma tutumlarına ilişkin babalarının çalışması öğrencilerin; aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan (p<0.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir.

4.3.5. Öğrencilerin Okuduğu Bölüm ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar

Öğrencilerin, okudukları bölüme göre stresle başa çıkma tutumları ile ilgili bulgular Tablo 40’ da verilmiştir.

Tablo 40 Öğrencilerin Okudukları Bölüme Göre Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi

Faktörler	Levene	P
Dine Sığınma	1,080	,342*
Dış Yardım ile Aktif Planlama	3,706	,027
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	23,574	,000
Kabullenerek Soyutlama	1,259	,287*
Duygusal Destek Arama	,259	,772*
Yaşayarak Aktif Planlama	,278	,758*

*p>.05

Levene sonuçlarına göre; DS, KS, DDA ve YAP faktörlerine ilişkin varyanslar homojen ($p>0.05$) iken, DYAP ve KSS faktörlerine ilişkin varyansların homojen olmadığı ($p<0.05$) anlaşılmaktadır. Bu değerlere ilişkin homojenlik için yapılan Welch Testi sonuçları ise Tablo 41’ de verilmiştir.

Tablo 41 Öğrencilerin Okudukları Bölüme Göre Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Varyansların Homojenliği için Welch Testi

Faktörler	Welch	P
Dış Yardım ile Aktif Planlama	2,179	,121
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	7,221	,001

Tablo 41’ de homojenliğe yönelik yapılan Welch testi analiz sonuçlarına göre Levene testinde homojenliği sağlamayan DYAP ve KSS faktörlerinden KSS $p<0.05$ düzeyinde Welch testine göre de homojenliği sağlamakta iken DYAP $p<0.05$ düzeyinde homojenliği sağlamamaktadır. Bu nedenle sonuçların güvenilirliği için DYAP faktörü analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 42 Öğrencilerin Okudukları Bölüme Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Faktörler	Bölümler	N	$\bar{x}$	SS
Dine Sığınma	Ebelik	37	3,7376	,97841
	Hemşirelik	74	2,9285	1,17431
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	31	2,6129	1,19098
	Toplam	142	3,0704	1,19730
Kaçma-Soyutlama-Soyutlanma	Ebelik	37	2,4270	1,10470
	Hemşirelik	74	1,9243	64592
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	31	1,7161	39589
	Toplam	142	2,0099	79335
Kabullenerek Soyutlama	Ebelik	37	3,5946	,72971
	Hemşirelik	74	3,0980	,72009
	Toplam	142	3,1021	,84853
Duygusal Destek Arama	Ebelik	37	3,6403	,86265
	Hemşirelik	74	3,6759	,80269
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	31	3,4400	,87090
	Toplam	142	3,6151	,83295
Yaşayarak Aktif Planlama	Ebelik	37	3,6689	,69235
	Hemşirelik	74	3,4020	,61491
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	31	3,5887	,62098
	Toplam	142	3,5123	,64366

Tablo 42' ye göre öğrencilerin okudukları bölüme bağlı olarak kullanılan göre stresle başa çıkma faktörlerine en yüksek aritmetik ortalamalar DDA ($\bar{x}$ =3,61) faktöründe olduğu belirlenmiştir. Bölüm bazında incelendiğinde; DS ($\bar{x}$ =3,73),

KSS ($\bar{x}$ =2,42), KS ($\bar{x}$ =3,59) ve YAP ($\bar{x}$ =3,66) faktörlerinde ebeklik bölümü aritmetik ortalamaları; DDA ($\bar{x}$ =3,64) faktöründe ise hemşirelik bölümü öğrencileri aritmetik ortalamaları diğer bölüm öğrencileri aritmetik ortalamalarından yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Bölüme göre faktörlerin aritmetik ortalamaları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 43’ de yer almaktadır.

Tablo 43 Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörleri Açısından Farklılıkların Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları

Faktörler	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	P
Dine Sığınma	Gruplar Arası	24,447	2	12,224	9,563	,000*
	Gruplar İçi	177,682	139	1,278		
	Toplam	202,129	141			
Kaçma Soyutlama - Soyutlanma	Gruplar Arası	9,655	2	4,828	8,484	,000*
	Gruplar İçi	79,091	139	,569		
	Toplam	88,746	141			
Kabullenerek Soyutlama	Gruplar Arası	19,329	2	9,664	16,344	,000*
	Gruplar İçi	82,190	139	,591		
	Toplam	101,519	141			
Duygusal Destek Arama	Gruplar Arası	1,248	2	,624	,898	,410
	Gruplar İçi	96,578	139	,695		
	Toplam	97,826	141			
Yaşayarak Aktif Planlama	Gruplar Arası	1,988	2	,994	2,449	,090
	Gruplar İçi	56,428	139	,406		
	Toplam	58,416	141			

*p<.05

Tablo 43’ de görüleceği üzere öğrencilerin okudukları bölüme göre, öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri faktörlerinden; DS (,000), KSS (,000) ve KS (,000) faktörleri istatistiksel bakımdan p<0.05 düzeyinde anlamlı bir etkiye sahip iken,

diğer hiçbir faktör istatistiksel bakımdan $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Bu değer gruplarına ilişkin Tukey Testi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 44 Öğrencilerin Okudukları Bölüm ile Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analizi

Faktörler	(I) Şu an okuduğunuz bölüm	(J) Şu an okuduğunuz bölüm	Mean		
			Difference (I-J)	Std.	P
Dine Sığınma	Ebelik	Hemşirelik	,80905*	,22765	,001
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	1,12466*	,27529	,000
	Hemşirelik	Ebelik	-,80905*	,22765	,001
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	,31561	,24189	,395
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	Ebelik	-1,12466*	,27529	,000
		Hemşirelik	-,31561	,24189	,395
Kaçma Soyutlama - Soyutlanma	Ebelik	Hemşirelik	,50270*	,15188	,003
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	,71090*	,18367	,000
	Hemşirelik	Ebelik	-,50270*	,15188	,003
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	,20820	,16138	,403
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	Ebelik	-,71090*	,18367	,000
		Hemşirelik	-,20820	,16138	,403
Kabullenerek Soyutlama	Ebelik	Hemşirelik	,49662*	,15483	,005
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	1,07040*	,18723	,000
	Hemşirelik	Ebelik	-,49662*	,15483	,005
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	,57378*	,16451	,002
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	Ebelik	-1,07040*	,18723	,000
		Hemşirelik	-,57378*	,16451	,002

Tablo 44 Öğrencilerin Okudukları Bölüm ile Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analizi (Devam)

Duygusal Destek Arama	Ebelik	Hemşirelik	-,03568	,16783	,975
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	,20027	,20296	,586
	Hemşirelik	Ebelik	,03568	,16783	,975
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	,23595	,17833	,385
Yaşayarak Aktif Planlama	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	Ebelik	-,20027	,20296	,586
		Hemşirelik	-,23595	,17833	,385
	Ebelik	Hemşirelik	,26689	,12829	,098
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	,08021	,15514	,863
	Hemşirelik	Ebelik	-,26689	,12829	,098
		Acil Yardım ve Afet Yönetimi	-,18668	,13631	,360
	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	Ebelik	-,08021	,15514	,863
		Hemşirelik	,18668	,13631	,360

*p<.05

Tukey testi sonuçlarına bakıldığında (Tablo 44), DS, KSS ve KS faktörlerinin; öğrencilerin okudukları bazı bölüm grupları arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunduğu belirlenmiştir. Buna göre, dine sığınma faktöründe ebelik öğrencileri sırasıyla ($0,80905^* - 1,12466^*$) hemşirelik ve acil yardım ve afet yönetimi öğrencilerine göre pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Yine dine sığınma faktöründe; hemşirelik öğrencileri ($- 0,80905^*$) ebelik öğrencilerine göre, acil yardım ve afet yönetimi öğrencileri de ($- 1,12466^*$) ebelik öğrencilerine göre negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Kaçma soyutlama – soyutlanma faktöründe ebelik öğrencileri sırasıyla ($0,50270 - 0,71090$) hemşirelik ve acil yardım ve afet yönetimi öğrencilerine göre pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. . Aynı stresle başa

çıkma faktöründe; hemşirelik öğrencileri (-0,50270*) ebelik öğrencilerine göre, acil yardım ve afet yönetimi öğrencileri de (-0,71090*) ebelik öğrencilerine göre negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Diğer stresle başa çıkma faktörü olan kabullenerek soyutlama faktöründe; ebelik öğrencileri sırasıyla (0,49662* - 1,07040*) hemşirelik ve acil yardım ve afet yönetimi öğrencilerine göre pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Aynı kabullenerek soyutlanma faktöründe; hemşirelik öğrencileri acil yardım ve afet yönetimi öğrencilerine (0,57378*) pozitif yönde anlamlı ilişki bulunurken, ebelik öğrencilerinde (-0,49662*) negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Yine bu faktörde, acil yardım ve afet yönetimi öğrencilerinin; hem ebelik hem de hemşirelik öğrencileri (-1,07040*, -,57378*) ile negatif yönde anlamlı bir ilişkisi vardır.

Bu sonuçlara göre; ebelik öğrencileri, hemşirelik ve acil yardım ve afet yönetimi öğrencilerine göre dine sığınma stresle başa çıkma faktörünü daha fazla kullanmakta yani herhangi bir vaka ile karşılaştığında dua etme, inanç ve ilahi güce sığınmadan daha fazla güç aldığını söyleyebilir ve böylece stresini kontrol altına alıp doğru tedaviyi uygulayabilir. Kaçma soyutlama - soyutlanma faktöründe sağlık öğrencisi, içinde bulunduğu stresten dolayı tamamen kendini bulunduğu ortamdan soyutlayıp olayları çözüme kavuşturamaz ve strese yenik düşer. Kabullenerek soyutlama faktöründe ise hem ebelik hem de hemşirelik öğrencilerinin hastanın tedavisini uygularken kendi isteği ile tedavi edemeyeceğini ya da stresle başa çıkamayacağı için doğru tanıya karar veremeyeceğini düşünebilir ve kendini soyutlama ile stresten kurtulabileceğini düşünebilir.

4.3.6.Öğrencilerin Seyahat Etme Durumu ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar

Sağlık öğrencilerinin seyahat etme durumlarının stresle başa çıkma tutumları üstünde bir farklılık olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular Tablo 45’ de verilmiştir.

Tablo 45 Öğrencilerin Seyahat etme Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörleri Açısından Farklılıkları Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

Faktörler	Seyahat ediyor musunuz?	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Dine Sığınma	Evet	125	3,0266	1,23788	,11072	-1,185	,238
	Hayır	17	3,3929	,79490	,19279	-1,648	,111
Dış Yardım ile Aktif Planlama	Evet	125	3,5108	,66379	,05937	-,688	,492
	Hayır	17	3,6271	,56659	,13742	-,777	,445
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	Evet	125	2,0000	,79474	,07108	-,400	,690
	Hayır	17	2,0824	,80330	,19483	-,397	,695
Kabullenerek Soyutlama	Evet	125	3,0900	,85983	,07691	-,460	,646
	Hayır	17	3,1912	,77827	,18876	-,496	,625
Duygusal Destek Arama	Evet	125	3,6454	,80939	,07239	1,174	,242
	Hayır	17	3,3929	,98868	,23979	1,008	,326
Yaşayarak Aktif Planlama	Evet	125	3,5360	,64812	,05797	1,190	,236
	Hayır	17	3,3382	,59910	,14530	1,264	,220

*p<.05

Tablo 45' teki aritmetik ortalamalara bakıldığında, seyahat etmeyen öğrencilerin, DS ($\bar{x}$ =3,39),DYAP ($\bar{x}$ =3,62) KSS ($\bar{x}$ =2,08), KS ($\bar{x}$ =3,19) faktörleri stresle başa çıkma tutumları aritmetik ortalaması yüksek iken buna karşın; DDA ($\bar{x}$ =3,64) ve YAP ($\bar{x}$ =3,53) stresle başa çıkma tutumları aritmetik ortalamaları seyahat eden öğrencilere göre aritmetik ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte t-testi sonucunda, stresle başa çıkma tutumlarına öğrencilerin; aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan (p<0.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir.

4.3.7. Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olması ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar

Öğrencilerin, herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olmasına göre stresle başa çıkma tutumları ile ilgili bulgular Tablo 46’ da verilmiştir.

Tablo 46 Öğrencilerin Herhangi bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olması ile Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Varyansların Homojenliği İçin Levene Testi

Faktörler	Levene	P
Dine Sığınma	2,369	,097*
Dış Yardım ile Aktif Planlama	,687	,505*
Kaçma-Soyutlama-Soyutlanma	7,034	,001
Kabullenerek Soyutlama	,817	,444*
Duygusal Destek Arama	1,169	,314*
Yaşayarak Aktif Planlama	,672	,512*

Levene sonuçlarına göre; DS, KS, DDA ve YAP faktörlerine ilişkin varyanslar homojen ($p>0.05$) iken, KSS faktörüne ilişkin varyansın homojen olmadığı ($p<0.05$) anlaşılmaktadır. Bu değerlere ilişkin homojenlik için yapılan Welch Testi sonuçları ise Tablo 47’ de verilmiştir.

Tablo 47 Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmasına Göre Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Varyansların Homojenliği için Welch Testi

Faktörler	Welch	P
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	,323	,728

Tablo 47’de homojenliğe yönelik yapılan Welch testi analiz sonuçlarına göre Levene testinde homojenliği sağlamayan KSS faktörü $p<0.05$ düzeyinde Welch testine göre homojenliği sağlamamaktadır. Bu nedenle KSS faktörü analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 48 Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Faktörler		N	$\bar{X}$	SS
Dine Sığınma	Hayır	102	2,9673	1,21422
	İlk Nefes Topluluğu	10	3,7170	,80272
	Avicenna			
	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	30	3,2057	1,19781
	Toplam	142	3,0704	1,19730
Dış Yardım ile Aktif Planlama	Hayır	102	3,5199	,64600
	İlk Nefes Topluluğu	10	3,6150	,76538
	Avicenna			
	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	30	3,5110	,65559
	Toplam	142	3,5247	,65219
Kabullenerek Soyutlama	Hayır	102	3,1127	,83742
	İlk Nefes Topluluğu	10	3,4250	,64603
	Avicenna			
	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	30	2,9583	,93330
	Toplam	142	3,1021	,84853
Duygusal Destek Arama	Hayır	102	3,6504	,79524
	İlk Nefes Topluluğu	10	4,0670	,60509
	Avicenna			
	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	30	3,3447	,95221

Tablo 48 Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (Devam)

	Toplam	142	3,6151	,83295
Yaşayarak Aktif Planlama	Hayır	102	3,4681	,63972
	İlk Nefes Topluluğu	10	3,7250	,78572
	Avicenna			
	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	30	3,5917	,60701
	Toplam	142	3,5123	,64366

Tablo 48' e göre öğrencilerin herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olmasına bağlı olarak kullanılan göre stresle başa çıkma faktörlerine en yüksek aritmetik ortalamalar DDA ($\bar{x}$ =4,06) faktöründe olduğu belirlenmiştir. Bölüm bazında incelendiğinde; DS ($\bar{x}$ =3,71), DYAP ($\bar{x}$ =3,61), KS ($\bar{x}$ =3,42), DDA ($\bar{x}$ =4,06) ve YAP ($\bar{x}$ =3,66) faktörlerinde İlk Nefes Topluluğu Avicenna' nın aritmetik ortalamaları, diğer öğrenci topluluğuna üye olan ve olmayan öğrencilerin aritmetik ortalamalarından yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olunmasına göre faktörlerin aritmetik ortalamaları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 49' da yer almaktadır.

Tablo 49 Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmasına Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları

Faktörler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
Dine Sığınma	Gruplar Arası	5,815	2	2,907	2,059	,131
	Gruplar İçi	196,314	139	1,412		

Tablo 49 Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olmasına Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları (Devam)

	Toplam	202,129	141			
Dış Yardım ile Aktif Planlama	Gruplar Arası	,090	2	,045	,104	,901
	Gruplar İçi	59,885	139	,431		
	Toplam	59,975	141			
Kabullenerek Soyutlama	Gruplar Arası	1,674	2	,837	1,165	,315
	Gruplar İçi	99,845	139	,718		
	Toplam	101,519	141			
Duygusal Destek Arama	Gruplar Arası	4,363	2	2,182	3,245	,042*
	Gruplar İçi	93,463	139	,672		
	Toplam	97,826	141			
Yaşayarak Aktif Planlama	Gruplar Arası	,840	2	,420	1,014	,365
	Gruplar İçi	57,576	139	,414		
	Toplam	58,416	141			

*p<.05

Tablo 49’ da görüleceği üzere öğrencilerin okudukları bölüme göre, öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri faktörlerinden; DDA(,042) faktörü istatistiksel bakımdan $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir etkiye sahip iken, diğer hiçbir faktör istatistiksel bakımdan $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Bu değer gruplarına ilişkin Tukey Testi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 50 Öğrencilerin Herhangi Bir Öğrenci Topluluğuna Üye Olması ile Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Tukey Testi Analiz Sonuçları

Faktörler	(I) Herhangi bir öğrenci topluluğuna üye misiniz?	(J) Herhangi bir öğrenci topluluğuna üye misiniz?	Mean Difference (I-J)	Std	P
Duygusal Destek Arama	Hayır	İlk Nefes Topluluğu Avicenna	-,41661	,27172	,279
		Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	,30573	,17031	,175
	İlk Nefes Topluluğu Avicenna	Hayır	,41661	,27172	,279
		Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	,72233*	,29942	,045
	Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER)	Hayır	-,30573	,17031	,175
		İlk Nefes Topluluğu Avicenna	-,72233*	,29942	,045

Tukey testi sonuçlarına bakıldığında (Tablo 50), DDA faktörünün; öğrencilerin herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olanları arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunduğu belirlenmiştir. Buna göre, duygusal destek arama faktöründe İlk Nefes Topluluğu Avicenna' ya üye olan öğrenciler (0,80905*), Diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER) öğrenci topluluklarına üye olanlarla pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Bu sonuçları incelediğimizde, öğrencilerin üye oldukları topluluklar sağlıkta öğrenciler için katkı sağladığını söylenebilir. Duygusal destek arama faktörü ise bu bağlamda, öğrencinin kendini hastanın yerine koyarak herhangi bir panik durumu gerçekleşmeden nasıl çözüm üreteceği konusunda yol gösterici olabileceği görülmektedir.

4.3.8. Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar

Öğrencilerin, okudukları bölümü seçme durumu göre stresle başa çıkma tutumları ile ilgili bulgular Tablo 51’ de verilmiştir.

Tablo 51 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumu ile Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi

Faktörler	Levene	p
Dine Sığınma	,772	,512*
Dış Yardım ile Aktif Planlama	2,869	,039
Kaçma-Soyutlama-Soyutlanma	2,087	,105*
Kabullenerek Soyutlama	,676	,568*
Duygusal Destek Arama	1,837	,143*
Yaşayarak Aktif Planlama	,224	,880*

*p>.05

Levene sonuçlarına göre; DS, KS, KSS, DDA ve YAP faktörlerine ilişkin varyanslar homojen ($p>0.05$) iken, DYAP faktörüne ilişkin varyansın homojen olmadığı ($p<0.05$) anlaşılmaktadır. Bu değerlere ilişkin homojenlik için yapılan Welch Testi sonuçları ise Tablo 52’ de verilmiştir.

Tablo 52 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumuna Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Varyansların Homojenliği için Welch Testi

Faktör	Welch	P
Dış Yardım ile Aktif Planlama	1,441	,245

Tablo 52’de homojenliğe yönelik yapılan Welch testi analiz sonuçlarına göre Levene testinde homojenliği sağlamayan DYAP faktörü DYAP $p<0.05$ düzeyinde Welch testine göre de homojenliği sağlamamaktadır. Bu sebeple DYAP faktörü analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 53 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumuna Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Faktörler		N	$\bar{X}$	SS
Dine Sığınma	İsteyerek	64	3,2912	1,08463
	Ataması fazla olduğu için	41	2,9920	1,27163
	Ailem istediği için	12	2,7225	1,26844
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	25	2,8008	1,27460
	Toplam	142	3,0704	1,19730
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	İsteyerek	64	1,8781	,79011
	Ataması fazla olduğu için	41	2,2439	,81549
	Ailem istediği için	12	2,2167	1,01429
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	25	1,8640	,54381
	Toplam	142	2,0099	,79335
Kabullenerek Soyutlama	İsteyerek	64	3,0195	,90337
	Ataması fazla olduğu için	41	3,2195	,72067
	Ailem istediği için	12	3,2292	,99692
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	25	3,0600	,84558
	Toplam	142	3,1021	,84853
Duygusal Destek Arama	İsteyerek	64	3,5887	,82038
	Ataması fazla olduğu için	41	3,5695	,78269
	Ailem istediği için	12	3,5550	1,19905
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	25	3,7864	,76919
	Toplam	142	3,6151	,83295

Tablo 53 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Durumuna Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (Devam)

Yaşayarak Aktif Planlama	İsteyerek	64	3,5117	,63062
	Ataması fazla olduğu için	41	3,5122	,68682
	Ailem istediği için	12	3,7292	,60733
	Diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için)	25	3,4100	,63278
	Toplam	142	3,5123	,64366

Tablo 53' e göre öğrencilerin okuduğu bölümü seçmelerine bağlı olarak kullanılan göre stresle başa çıkma faktörlerine en yüksek aritmetik ortalamalar DDA ($\bar{x}$ =3,78) faktöründe olduğu belirlenmiştir. Bölüm bazında incelendiğinde; DS ($\bar{x}$ =3,29) faktöründe okuduğu bölümü seçme sebebi öğrencinin kendi isteği, KSS ($\bar{x}$ =2,24) faktöründe okuduğu bölümü seçme sebebi ataması fazla olduğu, KS ($\bar{x}$ =3,22) faktöründe okuduğu bölümü seçme sebebi ailenin istemesi, DDA ($\bar{x}$ =3,78) faktöründe okuduğu bölümü seçme sebebi diğer (maaşı yüksek olduğu için, şehir değişikliği istediğim için) seçeneği ve YAP ($\bar{x}$ =3,72) faktöründe ise okuduğu bölümü seçme sebebi ailenin istemesi seçeneğinin aritmetik ortalamaları yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin okuduğu bölümü seçmelerine göre faktörlerin aritmetik ortalamaları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 54' te yer almaktadır.

Tablo 54 Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçmelerine Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları

Faktörler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Dine Sığınma	Gruplar Arası	6,643	3	2,214	1,563	,201
	Gruplar İçi	195,486	138	1,417		
	Toplam	202,129	141			
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	Gruplar Arası	4,402	3	1,467	2,401	,070
	Gruplar İçi	84,345	138	,611		
	Toplam	88,746	141			
Kabullenerek Soyutlama	Gruplar Arası	1,240	3	,413	,569	,637
	Gruplar İçi	100,280	138	,727		
	Toplam	101,519	141			
Duygusal Destek Arama	Gruplar Arası	,907	3	,302	,430	,732
	Gruplar İçi	96,920	138	,702		
	Toplam	97,826	141			
Yaşayarak Aktif Planlama	Gruplar Arası	,826	3	,275	,660	,578
	Gruplar İçi	57,590	138	,417		
	Toplam	58,416	141			

*p<.05

Tablo 54’ te görüleceği üzere öğrencilerin okudukları bölüme göre, öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri faktörlerinden hiçbir faktör istatistiksel bakımdan $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir.

4.3.9. Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Yaptıkları ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar

Öğrencilerin, kültürel aktivite olarak yaptıklarına göre stresle başa çıkma tutumları ile ilgili bulgular Tablo 55’ te verilmiştir.

Tablo 55 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Yaptıkları ile Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Varyansların Homojenliği için Levene Testi

Faktörler	Levene	P
Dine Sığınma	1,899	,098*
Dış Yardım ile Aktif Planlama	1,856	,106*
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	2,174	,061*
Kabullenerek Soyutlama	3,404	,006
Duygusal Destek Arama	,628	,679*
Yaşayarak Aktif Planlama	,802	,550*

*p>.05

Levene sonuçlarına göre; DS, DYAP, KSS, DDA ve YAP faktörlerine ilişkin varyanslar homojen ($p>0.05$) iken, KS faktörüne ilişkin varyansın homojen olmadığı ($p<0.05$) anlaşılmaktadır. Bu değerlere ilişkin homojenlik için yapılan Welch Testi sonuçları ise Tablo 56’ da verilmiştir.

Tablo 56 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Yaptıklarına Göre Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Varyansların Homojenliği için Welch Testi

Faktör	Welch	P
Kabullenerek Soyutlama	,462	,803

Tablo 56’da homojenliğe yönelik yapılan Welch testi analiz sonuçlarına göre Levene testinde homojenliği sağlamayan KS faktörü $p<0.05$ düzeyinde Welch testine göre homojenliği sağlamamaktadır. Bu sebeple KS faktörü analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 57 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Yaptıklarına Göre Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Faktörler		N	$\bar{X}$	SS
Dine Sığınma	Yok	26	3,3658	1,15282
	Sinema	17	2,8429	1,16823
	Gezi	40	3,1170	1,10342
	Tiyatro	20	3,0665	1,05175
	Spor	19	2,8595	1,39712
	Diğer (halk oyunları, el sanatları, belgesel)	20	2,9910	1,43683
	Toplam	142	3,0704	1,19730
Dış Yardım ile Aktif Planlama	Yok	26	3,5896	,60346
	Sinema	17	3,5465	,63865
	Gezi	40	3,3557	,55186
	Tiyatro	20	3,7775	,92285
	Spor	19	3,7263	,51725
	Diğer (halk oyunları, el sanatları, belgesel)	20	3,3155	,61919
	Toplam	142	3,5247	,65219
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	Yok	26	2,0462	,92832
	Sinema	17	1,9176	,68578
	Gezi	40	2,0800	,86386
	Tiyatro	20	2,1000	,94591
	Spor	19	2,0526	,44643
	Diğer (halk oyunları, el sanatları, belgesel)	20	1,7700	,65943
	Toplam	142	2,0099	,79335

Tablo 57 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Yaptıklarına Göre Stresle Başa Çıkma Tutumlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (Devam)

Duygusal Destek Arama	Yok	26	3,5258	,88503
	Sinema	17	3,4912	,89973
	Gezi	40	3,7417	,83467
	Tiyatro	20	3,6840	,90756
	Spor	19	3,4732	,87756
	Diğer (halk oyunları, el sanatları, belgesel)	20	3,6495	,60692
	Toplam	142	3,6151	,83295
Yaşayarak Aktif Planlama	Yok	26	3,5769	,68106
	Sinema	17	3,4265	,56434
	Gezi	40	3,3812	,56327
	Tiyatro	20	3,6125	,85253
	Spor	19	3,6974	,63234
	Diğer (halk oyunları, el sanatları, belgesel)	20	3,4875	,58756
	Toplam	142	3,5123	,64366

Tablo 57' ye göre öğrencilerin okuduğu bölümü seçmelerine bağlı olarak kullanılan göre stresle başa çıkma faktörlerine en yüksek aritmetik ortalamalar DDA ($\bar{x} = 3,61$) faktöründe olduğu belirlenmiştir. Bölüm bazında incelendiğinde; DS ($\bar{x} = 3,36$) faktöründe kültürel aktivite olarak öğrencinin herhangi bir aktivite yapmadığı, DYAP ($\bar{x} = 3,77$) faktöründe kültürel aktivite olarak tiyatroyu, KSS ($\bar{x} = 2,10$) faktöründe kültürel aktivite olarak tiyatroyu, DDA ($\bar{x} = 3,74$) faktöründe kültürel aktivite olarak öğrencinin geziyi ve YAP ($\bar{x} = 3,69$) faktöründe ise kültürel aktivite olarak spor seçeneğinin aritmetik ortalamaları yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin yaptıkları kültürel aktivitelerine göre faktörlerin aritmetik ortalamaları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 58' de yer almaktadır.

Tablo 58 Öğrencilerin Kültürel Aktivite Olarak Yaptıklarına Göre Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörleri Açısından Farklılıklarının Belirlenmesi Amacıyla Uygulanan ANOVA Sonuçları

Faktörler	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Dine Sığınma	Gruplar Arası	4,206	5	,841	,578	,717
	Gruplar İçi	197,923	136	1,455		
	Toplam	202,129	141			
Dış Yardım ile Aktif Planlama	Gruplar Arası	4,185	5	,837	2,040	,077
	Gruplar İçi	55,789	136	,410		
	Toplam	59,975	141			
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	Gruplar Arası	1,724	5	,345	,539	,747
	Gruplar İçi	87,023	136	,640		
	Toplam	88,746	141			
Duygusal Destek Arama	Gruplar Arası	1,612	5	,322	,456	,809
	Gruplar İçi	96,215	136	,707		
	Toplam	97,826	141			
Yaşayarak Aktif Planlama	Gruplar Arası	1,785	5	,357	,857	,512
	Gruplar İçi	56,631	136	,416		
	Toplam	58,416	141			

Tablo 58’ de görüleceği üzere öğrencilerin yaptıkları kültürel aktivitelerine göre, öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri faktörlerinden hiçbir faktör istatistiksel bakımdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir.

4.3.10. Öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar

Sağlık öğrencilerinin sivil toplum kuruluşuna üye olma durumunun stresle başa çıkma tutumları üstünde bir fark gösterip göstermediği t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular Tablo 59’ da verilmiştir.

Tablo 59 Öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Değişkeni ile Stresle Başa Çıkma Tutum Faktörleri Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

Faktörler	Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye misiniz?	N	$\bar{x}$	SS	Sd.	t	p
Dine Sığınma	Evet	12	3,4583	1,02648	,29632	1,175	,242
	Hayır	130	3,0346	1,20903	,10604	1,346	,200
Dış Yardım ile Aktif Planlama	Evet	12	3,7717	,56554	,16326	1,375	,171
	Hayır	130	3,5019	,65685	,05761	1,558	,142
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	Evet	12	1,9167	,66310	,19142	-,424	,672
	Hayır	130	2,0185	,80596	,07069	-,499	,626
Kabullenerek Soyutlama	Evet	12	3,1667	,68534	,19784	,275	,784
	Hayır	130	3,0962	,86400	,07578	,333	,744
Duygusal Destek Arama	Evet	12	3,3608	1,13208	,32680	-1,106	,271
	Hayır	130	3,6386	,80155	,07030	-,831	,422
Yaşayarak Aktif Planlama	Evet	12	3,6042	,62576	,18064	,515	,607
	Hayır	130	3,5038	,64699	,05674	,530	,605

Tablo 59’ daki aritmetik ortalamalara bakıldığında, sivil toplum kuruluşuna üye olan öğrencilerin, DS ($\bar{x}$ =3,45), DYAP ($\bar{x}$ =3,77), KS ($\bar{x}$ =3,16) ve YAP ($\bar{x}$ =3,60) faktörleri stresle başa çıkma tutumları aritmetik ortalaması yüksek iken buna karşın; KSS ($\bar{x}$ =2,01) ve DDA ($\bar{x}$ =3,63) stresle başa çıkma tutum faktörleri aritmetik ortalamaları sivil toplum kuruluşuna üye olmayan öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

Bununla birlikte t-testi sonucunda, stresle başa çıkma tutumlarına öğrencilerin; aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin stresle başa çıkma

tutumlarında herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olmasında etkili olmadığı sonucu çıkmaktadır.

4.3.11. Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Ne Yapacağı ile İlgili Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki Farklılıklar

Sağlık öğrencilerinin mezun olduktan sonra ne yapacağı ile ilgili stresle başa çıkma tutumları üstünde bir farklılık olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizler ile ilgili bulgular Tablo 60’ da verilmiştir.

Tablo 60 Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Ne Yapacağı ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Farklılıklarını Belirlemeye Yönelik Uygulanan Bağımsız Gruplarda T-Testi Sonuçları

Faktörler	Mezun olduktan sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz?	N	$\bar{x}$	SS	Sd.	t	p
Dine Sığınma	Atama	112	3,1071	1,18144	,11164	1,023	,308
	Özel sektör	23	2,8265	1,27883	,26666	,971	,339
Dış Yardım ile Aktif Planlama	Atama	112	3,5204	,64540	,06098	-,580	,563
	Özel sektör	23	3,6065	,66221	,13808	-,570	,573
Kaçma Soyutlama-Soyutlanma	Atama	112	2,0304	,81526	,07704	1,230	,221
	Özel sektör	23	1,8087	,62516	,13036	1,464	,151
Kabullenerek Soyutlama	Atama	112	3,1362	,78620	,07429	1,471	,144
	Özel sektör	23	2,8587	,99380	,20722	1,260	,218
Duygusal Destek Arama	Atama	112	3,5627	,83705	,07909	-1,224	,223
	Özel sektör	23	3,7974	,83932	,17501	-1,222	,231
Yaşayarak Aktif Planlama	Atama	112	3,4754	,64546	,06099	-1,197	,234
	Özel sektör	23	3,6522	,64288	,13405	-1,200	,239

*p<.05

Tablo 60’ daki aritmetik ortalamalara bakıldığında, öğrencilerin mezun olduktan sonra ne yapacağı ile ilgili, DS ($\bar{x}$ =3,10), KSS ($\bar{x}$ =2,03), KS ($\bar{x}$ =3,13) faktörleri atama ile çalışmak istediğini; DYAP ($\bar{x}$ =3,60), DDA ($\bar{x}$ =3,79) ve YAP ($\bar{x}$ =3,65)

stresle başa çıkma tutum faktörleri aritmetik ortalamaları göre mezun olduktan sonra özel sektörde çalışmak isteyen öğrencilerden oluştuğu göstermektedir.

Bununla birlikte t-testi sonucunda, stresle başa çıkma tutumlarına öğrencilerin; aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin Stresle Başa Çıkma Tutum faktörlerinin mezun olduktan sonra öğrencinin ne yapacağı üzerinde etkili olmadığı sonucu çıkmaktadır.

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada; acil yardım ve afet yönetimi, hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile stresle başa çıkma tutumları arasında olan ilişkiyi cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, anne ve babanın çalışma durumu, okudukları bölüm, üye oldukları öğrenci topluluğu, seyahat etme durumları, herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olup olmamaları, mezun olduktan sonra ne yapacakları ile ilgili değişkenlerde ölçekler üzerindeki etkisi incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri 5 boyutta incelenmiştir. Bu boyutlar, öğrencilerin en çok tercih etme durumlarına göre sırasıyla; akıl yürütme, açıklıkla yargıya ulaşma, kanıt arama ile gerçeği arama, açık fikirlilik, sistematiklik yoluyla gerçeği arama eleştirel düşünme eğilimleridir. Bu eğilimler, sırası ile ele alınarak; 6 boyutta incelenen dine sığınma, dış yardım ile aktif planlama, kaçma soyutlama-soyutlanma, kabullenerek soyutlama, duygusal destek arama, yaşayarak aktif planlama stresle başa çıkma değerleri ve öğrencilerin sosyo - demografik değişkenleri ile olan ilişkileri ve bu çerçevedeki diğer çalışmalara göre farklılık oluşturup/oluşturmadığı tartışılacaktır.

1. Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeğinin Alt Boyutlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Farklılaşması

Araştırmaya katılan Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği alt boyutlarına göre demografik özellikleri değerlendirilmiştir. Bu konu ve araştırmayla ilgili aynı ölçeği kullanan ulusal ve uluslararası herhangi bir araştırmaya, teze, makaleye ulaşılamamıştır. Bununla beraber sağlık öğrencilerinde eleştirel düşünme eğilimlerini inceleyen California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği kullanılarak yapılan çok sayıda ulusal ve uluslararası araştırmaya ulaşılmıştır. Sosyo-demografik ölçeğe göre ilk olarak cinsiyet değişkeni ele alınmıştır. Bu değişkene göre “akıl yürütme”, “açıklıkla yargıya ulaşma”, “kanıt arama ile gerçeği arama”, “açık fikirlilik”, “sistematiklik yoluyla gerçeği arama” eğilimlerini tercih etmede cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuca göre, kadın veya erkek öğrenciler için ayrı bir ifadesi olmadığı söylenebilir.

California ölçeği kullanılarak Türkiye’de yapılan araştırmalarda Aras (2009)’ ın çalışmasında “cinsiyet” değişkenine göre incelendiğinde; erkek acil hemşire

çalışanın eleştirel düşünme becerisi kadın acil hemşire çalışanına göre daha yüksek olmasına rağmen, cinsiyete göre eleştirel düşünme beceri düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Oktay ve ark. (2019)' nın yaptığı çalışmada, kız ve erkek Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin puan ortalamaları arasında istatistik açıdan anlamlı fark olmadığı ancak kız öğrencilerin daha yüksek eleştirel düşünme eğilimine sahip olduğunu belirlenmiştir. Çelik ve ark. (2015)' nın çalışmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre eleştirel düşünme eğilimlerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu çıkmıştır. Şengül (2010)' ün çalışmasında cinsiyet ile eleştirel düşünme eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş ve kız öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimi puan ortalamaları erkekler öğrencilere göre daha yüksektir.

Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeğinde medeni durumda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Açıkgöz (2015) tarafından yapılan çalışmada hemşirelerde evli olanların CEDEÖ puanı bekârlara göre yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ortaya çıkmıştır. Aras (2009)' ın yaptığı çalışmada bekârlar arasında eleştirel düşünme eğilimi evli olanlara göre daha yüksek olmasına rağmen, medeni durumuna göre eleştirel düşünme eğilim düzeyleri istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

Bulgulara göre öğrencilerin anne ve babalarının çalışma durumu Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği açısından anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Çalışmamızda sağlık öğrencilerinin okudukları bölüm ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri boyutlarından “açıklıkla yargıya ulaşma” ve “sistematiçlik yoluyla yargıya ulaşma” faktörlerinde ebelik öğrencilerinde anlamlı fark bulunurken, diğer faktör olan “akıl yürütme”, “kanıt arama ile gerçeği arama”, “açık fikirlilik” te herhangi bir anlamlılık olmadığı belirlenmiştir. Ancak Burhan (2009)' ın çalışmasında Sağlık Bilimleri Fakóltesi öğrencilerinin eğitim gördüğü bölümlere göre eleştirel düşüncenin benzer olduğu görölmüştür. Yıldırım ve ark. (2014)' nın yaptığı çalışmalarının sonucu da Burhan (2009)' ın çalışmasını desteklemektedir.

Araştırma sonucunda sağlık öğrencilerinde Eleştirel Düşünme Eğilim faktörlerinin; seyahat etme, herhangi bir öğrenci topluluğuna ve herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma, okudukları bölümü seçme durumu, kültürel aktivite olarak yaptığı ve mezun olduktan sonra ne yapacağı üzerine anlamlı bir farklılık

göstermediği belirlenmiştir. Bu çalışmayı destekler nitelikte olarak Uyar (2019)' ın çalışmasında; etkinliklere katılabilme, çalışma durumu, değişkenlerine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Diğer bir destekleyici çalışma Şengül (2010)' ün, öğrencilerden haftada birden çok sosyal etkinliklere katılanlar ve herhangi bir hobisi olanların eleştirel düşünme eğilimi puanlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Zaybak ve Khorshid (2006)' ın çalışmasında ise Şengül (2010)' ün çalışmasını desteklemekte ve hemşirelik öğrencilerin sosyal etkinliklere katılmasının eleştirel düşünme puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu ve anlamlı fark olduğunu göstermiştir. Burhan (2019)' ın çalışmasında hemşirelerin eleştirel düşünce düzeylerinin bölümü seçme durumlarına göre farklılıklar göstermediği belirlenmiştir.

2. Stresle Başa Çıkma Tutum Envanterinin Alt Boyutlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Farklılaşması

Araştırmaya katılan Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri alt boyutları demografik özellikler bakımından değerlendirilmiştir. Bu konu ve araştırmayla ilgili aynı ölçeği kullanan yeterli sayıda araştırmaya, teze ve makaleye ulaşamamıştır. Bununla beraber sağlık öğrencilerinde stresle başa çıkma tutum ve tarzları ölçek çeşidi kullanılarak yapılan çok sayıda ulusal ve uluslararası araştırmaya ulaşılmıştır.

Araştırmamız da Stresle Başa Çıkma Tutum Ölçeğinde cinsiyet değişkenine baktığımızda; hem erkek hem kız öğrencilerin dine sığınma, kabullenerek soyutlama, duygusal destek arama boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur. Altundağ (2011)' ın yapmış olduğu çalışmada ise erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre kaçma-soyutlamaya daha çok başvurdukları görülürken; kızların ise erkeklerle göre dış yardım arama ve kaçma-soyutlamaya daha çok başvurdukları ortaya çıkmıştır. Kömür (2018)' ün çalışmasında da kadınların erkeklerle göre stresle baş edebilme tutumlarının daha çok geliştiği belirlenmiştir. Bu çalışmanın tam tersi niteliğinde olan Altun (2017)' un çalışmasında, erkeklerin stresle başa çıkma konusunda kadınlara göre daha üstün olduğu görülmüştür. Brevar ve ark. (2018) Slovenya' da yapmış olduğu çalışmada kadın hemşirelerin erkek hemşirelere göre stresle başa çıkmada duygu odaklı stratejileri kullanmada daha etkili olduğu saptanmıştır. Avşaroğlu (2007)' nun çalışmasında ise kaçma-soyutlama alt boyutunda, üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri bakımından kız öğrencilerin erkek

öğrencilerle arasındaki puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiş ve erkek öğrencilerde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bal (2016) 'ın hekimler ile yapmış olduğu stresle başa çıkma tarzları cinsiyete göre değerlendirildiğinde toplam puanlar arasında farklılık bulunamamışken, iyimser yaklaşım puanı erkek hekimlerde kadın hekimlere göre yüksek bulunmuştur. Sağlık son sınıf öğrencilerinin hem çalışarak hem de eğitim görerek bu tempoya ayak uydurmaya çalışırken zorlandıkları bu yüzden kabullenerek soyutlanma, duygusal destek arama ve dine sığınma faktörlerine yönelmelerine neden olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmamız da Stresle Başa Çıkma Tutum Ölçeğinde medeni durum değişkenine baktığımızda; sadece kaçma soyutlama-soyutlanma boyutunda bekar öğrencilerin evli öğrencilere göre anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Bizim çalışmamızın sonucundan farklı olarak Altun (2017) ve Kale (2018)'nin çalışmalarında evli veya bekar olmanın stresle başa çıkmada etken olmadığı görülmüştür. Altun (2017)' un çalışmasını destekler nitelikte olan Arslan (2019)' ın çalışmasında da stresle başa çıkmada medeni hal değişkeninde anlamlı fark ortaya çıkmamıştır. Bu sonuçlara göre stres altındaki bekar sağlık öğrencisinin, evli sağlık öğrencisine göre bulunduğu stresin farkında olup kaçma yolunu tercih ettiğini söyleyebiliriz.

Bulgulara göre Stresle Başa Çıkma Tutum Ölçeğinde öğrencilerin annelerinin ve babalarının çalışma durumunu incelediğimizde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çalışmamızın sonucuna göre sağlık öğrencisinin sağlık kuruluşlarında çalışmasında ya da çevresinde oluşan streste, anne ve babanın çalışma durumu stresini azaltmada ya da kontrol altına almada etkili olmadığı söylenebilir.

Araştırmamız sonucunda Stresle Başa Çıkma Tutum Ölçeğinde sağlık öğrencilerinin okuduğu bölüme göre dine sığınma ve kabullenerek soyutlama faktörlerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Bizim çalışmamızın aksine Arslan (2019)' ın çalışmasında stresle başa çıkmada göreve göre değişim değişkeninin de anlamlı fark ortaya çıkmamıştır.

Bulgulara göre Stresle Başa Çıkma Tutum Ölçeğinde, öğrencilerin kültürel aktivite olarak yaptıkları etkinliklere baktığımızda anlamlı bir fark bulunmamıştır. Komser (2019)' ın çalışması bizim çalışmamızın aksine sosyal etkinliğe katılma

durumuna göre öğrencilerin “kendine güvenli yaklaşım” ve “iyimser yaklaşım” puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuş ve sosyal etkinliğe katılan öğrencilerin “kendine güvenli yaklaşım” ve “iyimser yaklaşım” puanı yüksek bulunmuştur. Sosyal etkinliğe katılmayan öğrencilerin ise “çaresiz yaklaşım” puanları yüksek bulunmuştur.

Araştırmamız sonucunda Stresle Başa Çıkma Tutum Ölçeğinde sağlık öğrencilerinin herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olma değişkeninde duygusal destek arama boyutunda İlk Nefes Topluluğu Avicenna’ nın, diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER) topluluklara üye olan öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunduğu belirlenmiştir. Altınçapa ve ark. (2017)’ nın hemşirelik öğrencilerinin bir sanat topluluğuna üye olmasında stresi anlama, nereden kaynaklandığını çözümleme ve strese karşı duygularını ortaya koymada yardımcı olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin hem eleştirel düşünmesinin geliştirilmesine hem de stresle baş etmesinde olumlu yönleri olduğu tespit edilmiştir.

Bulgulara göre Stresle Başa Çıkma Tutum Ölçeğinde sağlık öğrencilerinin herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma, okudukları bölümü seçme, seyahat etme ve mezun olduktan sonra ne yapacağı üzerine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Temel ve ark. (2005)’ ın yapmış olduğu çalışmada ise, hasta bireylere bakım veren hemşirelerin eğitiminin bir hayli stresli olması, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümde memnun olmadıklarını göstermiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada; hemşirelik, ebelik ve acil yardım ve afet yönetimi son sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile stresle başa çıkma tutumları arasında pozitif yönde, düşük düzeyde ve kısmen anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani sağlık öğrencilerin eleştirel düşünceleri, stresi ve strese neden olan faktörleri ortadan kaldırmada ya da azaltmada kısmen etkili olduğu belirlenmiştir.

Bu sonuca göre, öğrenciler stresi ve yarattığı faktörleri yok etmek için, dış yardım ile aktif planlama, kaçma soyutlama – soyutlanma, kabullenerek soyutlama, yaşayarak aktif planlamaları tercih etmelerinde kullandıkları; akıl yürütme, açıklıkla yargıya ulaşma, kanıt arama ile gerçeği arama, açık fikirlilik, sistematiklik yoluyla gerçeği arama faktörlerinin hepsinin etkisi altında kalmaktadırlar. Bu sonuçtan farklı olarak sağlık öğrencilerinin eleştirel düşünmesinde, dine sığınma ve duygusal destek arama stresle başa çıkma faktörlerinde etkili olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuca göre öğrencilerin, hastaya müdahalede bulunurken ya da o anda hastayı kendi yerine koyarak ya da onun için düşünme durumuna girmeden eleştirel düşünmeye yer vermeksizin yapması gereken uygulamayı, tedaviyi yapar. Bu durum yaşanan stresin büyüyerek daha büyük örgütsel strese dönüşmesini ve eleştirel düşünmemeye neden olacağının bir göstergesidir. Hemşirelik, acil yardım ve afet yönetimi ve ebelik öğrencilerinin çalışma koşulları göz önünde bulundurulduğunda, yaşanan stresin krizlere dönüşmesini engellemiş olacaktır.

Hemşirelik, acil yardım ve afet yönetimi ve ebelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri tercihleri; cinsiyet, medeni durum, anne ve babalarının çalışma durumu, seyahat etme, herhangi bir öğrenci topluluğuna ve herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma, okudukları bölümü seçme durumu, kültürel aktivite olarak yaptığı ve mezun olduktan sonra ne yapacağına göre değişmemektedir. Öğrencilerin, okudukları bölüme göre açıklıkla yargıya ulaşma ve sistematiklik yoluyla yargıya ulaşma faktörlerinde sadece ebelik öğrencilerinde anlamlı fark bulunmuştur. Bu bulguya göre, ebelik öğrencilerinin var olan prosedürlere uyarak eleştirel düşünmeyi kullanabildiğini söyleyebiliriz.

Hemşirelik, acil yardım ve afet yönetimi ve ebelik öğrencilerinin stresle başa çıkma tutumları; annelerinin ve babalarının çalışma durumu, herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma, kültürel aktivite olarak yaptıkları etkinlikler,

okudukları bölümü seçme nedenleri, seyahat etme ve mezun olduktan sonra ne yapacakları etkilememektedir. Bunlara karşın; cinsiyet, medeni durum, okuduğu bölüm nedeni, herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olmada ilişkisi görülmüştür. Buna göre, kız öğrencilerin dine sığınma, kabullenerek soyutlama ve duygusal destek arama faktörlerine daha çok başvurdukları belirlenmiştir. Öğrencilerin bekar olanları kaçma soyutlama – soyutlanma faktörünü evli olanlara göre stresle başa çıkmada daha çok kullandıkları belirlenmiştir. Yani bekar olan sağlık öğrencileri sağlık kuruluşlarında staj eğitimi alırken veya okulda eğitim alırken stresle karşı karşıya kalma durumlarında evli olanlara oranla kendini bu durumdan hem soyutluyor hem de stresle başa çıkmak yerine bu durumdan kaçıyor. Meslek gruplarında ise; ebeler öğrencilerinin hem hemşirelik hem de acil yardım ve afet yönetimi öğrencilerine göre dine sığınma, kaçma soyutlama-soyutlanma ve kabullenerek soyutlama faktörüne daha fazla başvurulduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olma demografik özelliğinde ise, duygusal destek arama faktöründe, İlk Nefes Topluluğu Avicenna'nın, diğer (ÇOMÜ LÖSEV, Ebeler Topluluğu, Genç liderler, İzcilik, Kızılay, ÖHDER) topluluklara göre daha fazla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu ilişkiye göre, sağlık öğrencilerinin İlk Nefes Topluluğu Avicenna'ya üye olanlarının çevredeki diğer kişilerden duygusal yönden destek alması diğer topluluklara üye olanlara göre fazla olduğu belirlenmiştir.

Genel olarak baktığımızda; sağlık öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile stresle başa çıkma tutumları ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Eleştirel düşünme eğilimleri tercihlerinde; cinsiyet, medeni durum, anne ve babalarının çalışma durumu, seyahat etme, herhangi bir öğrenci topluluğuna ve herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma, okudukları bölümü seçme durumu, kültürel aktivite olarak yaptığı ve mezun olduktan sonra ne yapacağı etkili olmadığı, sadece okudukları bölümlerine göre yani mesleklerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin stresle başa çıkma tutumlarında ise; annelerinin ve babalarının çalışma durumu, herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma, kültürel aktivite olarak yaptıkları etkinlikler, okudukları bölümü seçme nedenleri, seyahat etme ve mezun olduktan sonra ne yapacakları etkili olmamakla birlikte, cinsiyet, medeni durum, okuduğu bölüm nedeni, herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olmada stresle başa çıkmada etkili olduğu anlaşılmaktadır.

6.1. Öneriler

Bu bölümde, elde edilen araştırma sonuçlarından yola çıkarak şu önerilerde bulunulmuştur:

Araştırmanın sonuçlarına göre, sağlık öğrencilerinin hem eleştirel düşünme eğilimleri hem de stresle başa çıkma tutumlarını geliştirmeye yönelik çalışmalar planlanabilir.

Öğrencilerin stresle başa çıkma tutum faktörlerini bilmelidir. Yaşadıkları olaylarda var olan durumun farkında olup eleştirmeyi ona göre yapmalı ve doğru zamanda doğru stresle başa çıkma faktörünü kullanmalıdır. Buna göre öğrenciler duygusal olarak hareket etmeyip profesyonel bir açıyla stresi ortadan kaldıracaklardır.

Hemşirelik, acil yardım ve afet yönetimi ve ebelik öğrencilerinin çalışma koşulları göz önünde bulundurulduğunda ekip olarak çalışmanın önemli olduğu bilinmektedir. Bu bilgiye göre, çalışılan ekiplerin eleştirel düşünme eğilimleri ve stresle başa çıkma tutumları değerlendirilerek birbirlerini anlayan, tamamlayan çalışanlar ile birleştirilerek verim artırılabilir.

Üniversite çerçevesinde öğrencilerin mesleki özellikleri içeren topluluklara katılımlarının teşvik edilmesi sağlanabilir. Çünkü sadece kendi bölümleriyle ilgili olan toplulukta anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Böylece öğrencinin hem eleştirel düşünmesinde hem de stresi ortadan kaldırmasında etkili olabilecektir.

Hemşirelik, acil yardım ve afet yönetimi ve ebelik öğrencilerinin, stresini azaltan ve motivasyonu arttıran yöntemlerin kullanıldığı eğitim modellerine daha fazla önem verilebilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, sağlık bölümü öğrencilerinin stres kaynaklarının genelde iş yoğunluğundan kaynaklı olduğu ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı öğrencilerin staj yaptığı sağlık kurumlarındaki üst yönetimin çalışma saatlerinde iyileştirme, vardiyalı çalışma gibi çözümler sunması önerilebilir.

7. KAYNAKLAR

- Açıkgöz G. Hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerinin ve profesyonellik davranışlarının belirlenmesi. 2015, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 230 sayfa, İstanbul, (Doç. Dr. Nefise Bahçecik).
- Akgündüz S. Örgütsel stres kaynaklarının çalışanların iş tatmini üzerindeki etkisi ve banka çalışanları için yapılan bir araştırma. 2006, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, 203 sayfa, İzmir, (Yrd. Doç. Dr. Ethem Duygulu).
- Akinoğlu O. Eleştirel düşünme becerilerini temel alan Fen Bilgisi öğretiminin öğrenme ürünlerine etkisi. 2001, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, 336 sayfa, Ankara, (Prof. Dr. Özcan Demirel).
- Akinoğlu O. Bir eğitim değeri olarak eleştirel düşünme. Değerler Eğitimi Dergisi. 2003; 1(3):7-26.
- Alder H. Yaratıcı Zeka. Hayat Yayınları. İstanbul. 2004:s.60-90.
- Altınçapa B, Adalı Kaya B Y, Eren N. Inter-model dışavurumcu grup sanat terapisinin hemşirelik son sınıf öğrencilerinin stresle başa çıkma düzeylerine etkisi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2017;4:11-19.
- Altun B. Kurumsal stres kaynakları ve stresle başa çıkma: Beylikdüzü Belediyesi'nde bir uygulama. 2017, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul,
- Aras A. Acil serviste çalışan hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerinin belirlenmesi. 2019, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Samsun
- Arslan İ. Sağlık çalışanlarının mobbinge maruz kalma durumları ile stres arasındaki ilişki ve stresle başa çıkma yolları. 2019, İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Dr. Öğr. Üyesi Selma Söyük)
- Atalay M, Tel H. Gelecek yüzyılda hemşirelikte lisans eğitiminin vizyonu “profesyonel hemşirelik hizmetleri için hemşirelikte lisans eğitiminin temel unsurları”. C.Ü.H.Y.O. Dergisi. 1999; 3(2): 47-54.

- Avşaroğlu S. Üniversite Öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2007: s:65.
- Aydın A. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. Alfa Basım Yayım Dağıtım. İstanbul, 2000: 3. baskı.s.15-21.
- Aydın, A S. Ergenlerde stresle başa çıkma tarzları ile cinsiyet ve cinsiyet rolleri arasındaki ilişki. 2003, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 147 sayfa, İstanbul, (Prof. Dr. Betül Aydın).
- Aytaç S. İş Stresi: Oluşumu, Nedenleri, Başa Çıkma Yolları, Yönetimi, İş Stresi Yönetimi El Kitabı. Labour Ministry-CASGEM, 2009: s.24
- Bacanlı H. Eğitim Psikolojisi. Kurtiş Matbaacılık, İstanbul, 1999:s.46-61.
- Bahmanpour K, Navipour H, Ahmadi F, Kazemnejad K. Critical thinking in clinical nursing: a content analysis. Cukurova Medical Journal. 2018;43(1):172-179 DOI: 10.17826/cumj.342076.
- Bal N G. 2018. Asistan hekimlerde stresle başa çıkma tarzları ve mesleki doyum düzeylerinin değerlendirilmesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Uzmanlık tezi, Kahramanmaraş, (Doç. Dr. Fatma Özlem Orhan).
- Balcı A. Çalışanlarda stres kaynakları, stresle başa çıkma yöntemleri ve sağlık sektörü. 2014, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, 95 sayfa, İstanbul, (Prof. Dr. Mehmet Fikret Gezgin).
- Balcı F. Yönetici hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimleri ve bir araştırma. İstanbul üniversitesi, 2015, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, İstanbul
- Baltaş Z, Baltaş A. Stres ve Başa Çıkma Yolları. Remzi Kitapevi. İstanbul: 2015. 32. Baskı.s.23-48.
- Bono E D. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği (Çev. E. Tuzcular). Remzi Kitapevi. İstanbul, 2002.s.9-33.
- Burhan G, Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin eleştirel düşünme seviyeleri ve problem çözme becerilerinin incelenmesi (Atatürk Üniversitesi örneği). 2019, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, (Doç. Dr. Handan Ertaş)

- Bland, H. W., Melton, B. F., Welle, P., & Bigham, L. Stres toleransı: bin yıllık üniversite öğrencileri için yeni zorluklar. *Üniversite Öğrencisi Dergi*, 2012;46 (2):362-375.
- Bregar B, Skela-Savič B, Kores Plesničar B. Cross-sectional study on nurses' attitudes regarding coercive measures: the importance of socio-demographic characteristics, job satisfaction, and strategies for coping with stress. *BMC Psychiatry*. 2018;18:171.
- Cüceloğlu D. Aktaş Y (Editör). İyi Düşün Doğru Karar Ver. Remzi Kitapevi, İstanbul: 2008.s.58-69.
- Cüceloğlu D. İnsan ve Davranışı. Remzi Kitapevi, İstanbul: 2009. 18. baskı.s.263-270.
- Çelik Ö. Eleştirel düşünme becerilerinin kariyer uyum yeteneklerine etkisi. 2017, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 114 sayfa, Isparta, (Prof. Dr. İlker Hüseyin Çarıkçı).
- Çelik S, Yılmaz F, Karataş F, Al B, Karakaş N.S. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve etkileyen faktörler. *Journal of Health Science and Profession*. 2015; 2 (1): 74-85
- Demirel M, Derman İ, Karagedik E. A study on the relationship between reflective thinking skills towards problem solving and attitudes towards mathematics. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2015; 197: 2086 – 2096
- Dirilmeşe E. Hemşirelerin ve öğrenci hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. 2006. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi.
- Erdoğan T, Ünsar A. S. & Süt N. 2009. Stresin çalışanlar üzerindeki etkileri: Bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), pp. 447- 461.
- Erüs EE. Analitik geometri dersinde eleştirel düşünme becerilerine dayalı öğretimin öğrenci erişimi düzeyi ve kalıcılığa etkisi. 2007, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. 130 sayfa, Ankara, (Yrd. Doç. Dr. Esed Yağcı).

- Erzincanlı S. Hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimleri ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. 2010, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir,
- Fontana D. 1989. Managing stress. Guildford: Biddles Ltd.p:15-64.
- Gökalp S. Lisansüstü Hemşirelik öğrencilerinin stresle başa çıkma tarzları, psikolojik güçlendirme ve çatışma yönetimi stilleri. 2013, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 83 sayfa, İstanbul (Prof. Dr. Sevim Buzlu).
- Gür H, Korkmaz E. 2003. İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin problem ortaya atma becerilerinin belirlenmesi. Erişim adresi: <http://www.matder.org.tr> [Erişildi: 31 01 2019].
- Gürkaynak İ, Üstel F, Gülgöz S. Eleştirel Düşünme. Eğitim Reformu Girişimi. İstanbul, 2003.s.9-11.
- Güven M, Kürüm D. 2006. Öğrenme Stilleri ve Eleştirel Düşünme Arasındaki ilişkiye genel bir bakış. Issue 1.
- Hoboubi N, Choobineh A, Ghanavati F K, Keshavarzi S, Hosseini A A. The Impact of Job Stress and Job Satisfaction on Workforce Productivity in an Iranian Petrochemical Industry. Safety and Health at Work 8. 2017; 67-71
- Kağıtçıbaşı Ç. İnsan Aile Kültür. 3. Basım, Remzi Kitapevi. İstanbul, 1996.s.32,52,67.
- Kale U. 2018. Tıp Fakültesi VE Beden Eğitimi VE Spor Yüksekokulu'ndaki öğrencilerde fiziksel aktivite düzeyinin stresle başa çıkma yöntemlerine etkisinin Değerlendirilmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi, Van, (Yrd. Doç. Dr. Sinemis Çetin Dağlı)
- Kazancı O. Eğitimde Eleştirel Düşünme ve Öğretimi. Kazancı Kitap A.Ş. İstanbul, 1989.s.
- Koçyiğit Çil S, Bal Çına E. ve Öztürk V. Muhasebe meslek mensuplarının örgütsel stres kaynaklarını belirlemeye yönelik bir araştırma: Ankara ili örneği. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2011; 11(1): 253-275.
- Komser N. 2019. Hemşirelik öğrencilerinin stresle başa çıkma tutumları ve öz-bakım gücü düzeyleri. İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, İstanbul, (Dr. Öğr. Üyesi Aylin Özakgöl).

- McCann H, McCann JM, W. E. Creative and Critical Thinking. Boston: Houghton Mifflin Company, 1985.
- Okutan M, Tengilimoğlu D. İş ortamında stres ve stresle başa çıkma yöntemleri: Bir alan uygulaması, Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimleri Fen Dergisi, 2002: 3-42.
- Oktay A, Taş F, Doğaner A, Gülpak M, Avnioğlu S. Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri. Cukurova Medical Journal. 2019;44(1):33-43.
- Özbay Y. 1993. An investigation of the relationship between adaptational coping process and self-perceived negative feelings on international students, Doktora tezi, USA.
- Özbay Y, Şahin B. Stresle Başa Çıkma Tutumları Envanteri: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. IV. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. Ankara. 1997: 1-3 Eylül.
- Özgenel M, Çetin M. Development of the Marmara critical thinking dispositions scale: Validity and reliability analysis. International Journal of Eurasia Social Sciences, 2018; Vol: 9, Issue: 32: 991-1015.
- Palaz A. Çalışma hayatında stres ve stresle mücadele: Antalya Atatürk Devlet Hastanesi hemşireleri örneği. 2015, Yüksek Lisans tezi, Antalya,
- Polat H. Hemşirelerin problem çözme becerileri ve atılabilirlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. 2013, Adnan Menderes Üniversitesi, SABE, Yüksek Lisans Tezi, 112 sayfa, Aydın, (Doç. Dr. Fatma Demirkıran)
- Senemoğlu P. Sağlık kuruluşlarına örgütsel stres: İlaç mümessilleri üzerine bir araştırma. 2017, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Sungur N. Yaratıcı düşünce. 2. basım, Motif Basım, İstanbul, 1997.s.28-100.
- Şahin N H, Durak A. Stresle başa çıkma tarzları ölçeği: Üniversite öğrencileri için uyarlanması. Türk Psikoloji Dergisi.1995;10(34), 56-73.
- Şahinoğlu S, Baykara GZ. "Hemşirelikte mesleki özerklik kavramının incelenmesi". Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences, 2013; 16(3): 176-181.
- Şatır H. Satış elemanlarının stres kaynakları ve stresle başa çıkma yolları (Isparta ili organize perakende sektörü). 2011, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal

- Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, 128 sayfa, Isparta, (Yrd. Doç. Dr. İrfan Ateşoğlu).
- Şen S, Er S, Kavlak O. “Hemşirelik Uygulamalarında Eleştirel Düşünme” 4.Uluslararası 11.Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildiri Özeti Kitabı, Ankara, 2007: s. 293.
- Şengül F. Hemşirelik eğitim modellerinin öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerine etkisi: Çok merkezli araştırma. 2010. Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 74 sayfa, Adana, (Doç. Dr. Gülşah Seydaoğlu).
- Şenşekerci E, Bilgin A. Eleştirel düşünme ve öğretimi. Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2008; 14.
- Taşçı S. Hemşirelikte problem çözme süreci. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2005; 14: 73-78.
- TDK, Erişim adresi: <http://www.tdk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 31 01 2019.
- Temel E, Bahar A, Çuhadar D. Öğrenci Hemşirelerin Stresle Başetme Tarzları ve Depresyon Düzeylerinin Belirlenmesi. XIV. Ulusal Biyoteknoloji Kongresi. Eskişehir.(31 Ağustos-2 Eylül 2005)
- Torun T. Krize ilişkin olumsuz algılamaların finans sorumlularının ruhsal ve fiziksel sağlıkları üzerindeki etkisi: Algılanan sosyal desteğin rolü. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2009; 33.s:302.
- Toygar H. Birinci basamakta çalışan sağlık personellerinin stresör faktörleri ve stresle başa çıkma yöntemleri. 2016, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tümkiye S, Aybek S. Üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin sosyo-demografik özellikler açısından incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2008: 17(2): 387-402.
- Uyar M N. Öğrenci hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimleri ve otonomi düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. 2019, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 140 sayfa, Nevşehir, (Dr. Öğr. Üyesi Ş. Dilek Güven).
- Yavuzer H. Çocuk Psikolojisi. 7. Baskı, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1993: s.75.

- Yıldırım B, Özkahraman KŞ, Karabudak SS. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin problem çözme becerileri ile öğrenme biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2014; 3(3): 859-81.
- Zaybak A, Khorshid L. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2006; 22(2): 137-146.

8. EKLER

Ek 1: Öğrenci Sosyo-Demografik ve Mesleki Özellikleri İçeren Bilgi Formu

Değerli öğrenciler, aşağıda “Öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimi ve stresle başa çıkma durumlarını etkileyen etmenler ve bunlar arasındaki ilişki”yi belirlemek amacıyla planladığımız araştırmayla ilgili sorular yer almaktadır. İsim, soy isim belirtmenize gerek yoktur. Bilgiler gizli kalacaktır ve araştırmanın amacına uygun istatistikî değerlendirme dışında kullanılmayacaktır. Cevabınızı, cevap sıklarının basındaki kutucuğa bir tik (X) atarak belirtiniz. Katkılarınız ve zaman ayırdığınız için teşekkürler...

Tez Danışmanı: Doktor Öğretim Üyesi F. Volkan AKYÖN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Sağlık Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi

Hazırlayan: Şeyma AYHAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Sağlık Yönetimi Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

1.Yaşınız:.....

2. Cinsiyeti: () Kız () Erkek

3. Medeni durumu: () Evli () Bekâr

4. Eğitim düzeyi: () Sağlık Meslek Lisesi () Ön lisans () Lisans () Yüksek Lisans () Diğer:.....

5. Anne ve baba sağ mı? () Evet () Hayır

6. Anne ve baba birlikte mi? () Evet () Hayır

7. Anne çalışıyor mu? Evet : () kamu () özel () diğer () Hayır

8. Baba çalışıyor mu? Evet : () kamu () özel () diğer () Hayır

9. Şu an okuduğunuz bölüm:

10. Seyahat ediyor musunuz? () Evet () Hayır

11. Herhangi bir öğrenci topluluğuna üye misiniz? () Hayır () Evet:.....

12. Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye misiniz? () Evet () Hayır

- 13.Eğer üye iseniz hangi sivil toplum kuruluşuna üyesiniz?
.....
- 14.Okuduğunuz bölümü seçme durumunuz: () İsteyerek () Ataması fazla olduğu için () Maaşı yüksek olduğu için () Ailem istediği için () Şehir değişikliği istediğim için () Diğer:
15. Kitap okuyor musunuz? Cevabınız evet ise ayda kaç kitap okuyorsunuz? Evet()
..... Hayır()
16. Kültürel aktivite olarak ne yapmaktasınız?
- 17.Mezun olduktan sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz? () Atama () Özel sektör () Kendi işyerimi açmak
18. Yabancı dil sınavına girdiniz mi? Evet() Hayır()
19. Cevabınız evet ise hangi sınav ve puanınız?
20. Akademik puan ortalamanız nedir?

Ek 2: Stresle Başa Çıkma Tutum Envanteri

YÖNERGE: Aşağıda değişik problem durumlarıyla nasıl başa çıktığınızla ilgili ifadeler bulunmaktadır. Zihninizde bazı problemleri somutlaştırarak bunlar üzerinde bir süre odaklanıp, cevaplamalarınızı somut durumlara yönelik olarak gerçekleştiriniz. Lütfen aşağıda verilen derecelendirmeyi kullanarak, sizin durumunuz için en uygun olan seçeneği X ile işaretleyiniz.

Hiçbir Zaman: 0 (%0)		Sık sık: 3 (%50-75)				
Ara sıra : 1 (%1 -25)		Her zaman:4 (%75-100)				
Bazen: 2 (%25-50)						
No		0	1	2	3	4
1	Arkadaşlarım ve yakınlarımdan duygusal destek almaya çalışırım.	()	()	()	()	()
2	Asıl problemim üzerinde yoğunlaşıp, gerekirse başka şeyleri bir yana bırakırım.	()	()	()	()	()
3	Problemimle yaşamayı öğrenirim.	()	()	()	()	()
4	Kendimi daha iyi hissedebilmek için uyuşturucu alırım.	()	()	()	()	()
5	Müzik dinleyerek birçok şeyi unuturum.	()	()	()	()	()
6	Problemimle ilgili duygularımı başkalarıyla paylaşıyorum.	()	()	()	()	()
7	Enerjimi yaptığım şeyler üzerinde harcarım.	()	()	()	()	()
8	Duruma olduğu gibi alışmaya çalışırım.	()	()	()	()	()
9	Huzuru dinimde bulmayı denerim.	()	()	()	()	()
10	Kendimi daha iyi hissetmek için ilaç alırım.	()	()	()	()	()
11	Problemimi daha az düşünmek için sinemaya giderim veya tv seyredirim.	()	()	()	()	()
12	Başka şeylerden ziyade o problem üzerinde daha çok odaklaşıyorum.	()	()	()	()	()
13	Başkalarından ne yapabileceğim konusunda tavsiyeler alırım.	()	()	()	()	()
14	Dini inançlarımdan güç alarak kendimi güvenli hissedirim.	()	()	()	()	()
15	Gerginliğimi azaltmak için sigara içerim.	()	()	()	()	()
16	Başta gelenin çekileceğine inanırım.	()	()	()	()	()
17	Problemlerimi unutmak için ders çalışır veya başka farklı şeylerle ilgilenirim.	()	()	()	()	()
18	Her ne yaparsam zamanında yaparım.	()	()	()	()	()
19	Benzer şeyleri yaşayan insanların tecrübelerinden yararlanırım.	()	()	()	()	()
20	Olayın daha olumlu gözükmesini sağlamak için farklı bir bakış açısı ile yaklaşırım.	()	()	()	()	()
21	Problem hakkında daha az düşünmek için içki içerim.	()	()	()	()	()
22	Her şeyimle ilahi bir güce sığınırım.	()	()	()	()	()
23	Başıma gelenlere inanmak istemem.	()	()	()	()	()
24	Problemi çözmemi engelleyen diğer şeylerden kendimi alıkoymaya çalışırım.	()	()	()	()	()
25	Durum ile ilgili daha çok bilgi edinmek için başkalarına danışırım.	()	()	()	()	()
26	Eskisinden daha fazla ibadet/dua ederim.	()	()	()	()	()
27	Kendime bunun gerçek olmadığını söylerim.	()	()	()	()	()
28	Sanki hiçbir şey olmamış gibi davranırım.	()	()	()	()	()
29	Attığım her adımı ve yapacağım her hareketi çok iyi düşünürüm.	()	()	()	()	()
30	Problem hakkında hissettiklerimi başkaları ile tartışırım.	()	()	()	()	()
31	İlahi bir güçten yardım dilerim.	()	()	()	()	()
32	Problemimden kurtulmak için değişik işlerle ilgilenirim.	()	()	()	()	()
33	Başıma gelenlerden bir şeyler öğrenmeye çalışırım.	()	()	()	()	()
34	Problemi bütün gerçekliğiyle olduğu gibi kabul ederim.	()	()	()	()	()

35.	Benden yaşlı birine danışırım.	☐	☐	☐	☐	☐
36.	Problemimi en iyi nasıl çözebileceğimi düşünürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
37.	Dini aktivitelere katılırım.	☐	☐	☐	☐	☐
38.	Rahatlamak için ağlarım.	☐	☐	☐	☐	☐
39.	Ne yapacağım konusunda bir plan hazırlarım.	☐	☐	☐	☐	☐
40.	Problemim hakkında somut bir şeyler yapabilecek birileri ile konuşurum.	☐	☐	☐	☐	☐
41.	Olanlara daha iyimser bir gözle bakmaya çalışırım.	☐	☐	☐	☐	☐
42.	Problemimden kurtulmak için üzerine direkt olarak giderim.	☐	☐	☐	☐	☐
43.	Başkalarından şefkat ve anlayış beklerim.	☐	☐	☐	☐	☐

Ek 3: Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği

Sayın Katılımcı, bu anket formu, eleştirel düşünme eğiliminiz ile stresle başa çıkma tutumunuz arasındaki ilişkiyi belirlemek amacı ile hazırlanmıştır. Anket sonuçlarının güvenilir ve geçerli olabilmesi açısından hiçbir sorunun boş bırakılmaması ve sadece bir seçeneğin işaretlenmesi gerekmektedir. Çalışmaya olan katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

MARMARA ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ ÖLÇEĞİ		Hiçbir Zaman	Nadiren	Ara sıra	Genellikle	Her Zaman
		1	2	3	4	5
Akl yürütme						
1.	Olay, fikir veya sorunlar arasındaki ilişkileri analiz ederim.					
2.	Sorun, durum veya olayları açıklamaya çalışırım.					
3.	Bir sorun, durum veya olayı tüm yönleriyle değerlendiririm.					
4.	Bir fikri, sorunu veya durumu değerlendirmeden önce yeterince bilgi toplarım.					
5.	Karşılaştığım bir fikri, bilgiyi, sorunu, olayı veya durumu sorgularım.					
6.	Olayların veya sorunların nedenini araştırırım.					
Yargıya ulaşma						
7.	Bir olay, fikir veya sorunla ilgili bilgileri benzerlik ve farklılıklarına göre sınıflandırırım.					
8.	Öğrendiğim genel bilgilerden yeni bir sonuca ulaşıyorum.					
9.	Bir durum, sorun veya olayla ilgili belirlediğim riskleri değerlendiririm.					
10.	Karşılaştığım bir sorunu, fikri veya olayı anlamaya çalışırım.					
11.	Tektekele aldığım bir fikir, olay veya durumdan genel bir sonuç çıkarırım					
12.	Bir konu veya fikri anlamak için uygun sorular sorarım.					
Kanıt arama						
13.	Düşüncelerimi güvenilir bilgi ve güçlü kanıtlarla desteklerim.					
14.	Güvenilir ve farklı kaynaklardan bilgi edinirim.					
15.	Karşılaştığım bir fikrin veya bilginin doğruluğunu kabuletmek için güçlü kanıt ararım.					
16.	Düşüncelerimin ve eylemlerimin yanlışlığını-doğruluğunu değerlendiririm.					
Gerçeği arama						
17.	Edindiğim bilgi veya fikirleri değerlendirirken acele etmem.					
18.	Bir fikir, olay, durum veya sorunun arkasında yatan nedenleri araştırırım.					
19.	Yeni bir şey yapmak veya öğrenmek için zihinsel ve duyuşsal becerilerimi kullanırım.					
20.	Sorun veya olayları gerçekçi bir şekilde ele alırım.					
Açık fikirlilik						
21.	Sorunları çözerken veya karar verirken diğer insanların görüşlerini dikkate alırım.					
22.	Farklı fikirleri olan insanlara saygı duyarım.					
23.	Yaptığım bir hatanın veya davranışın nedenini açıklarım.					
24.	Durum, fikir veya olayları ele alırken farklı açılardan bakarım.					
Sistematiklik						
25.	Yaşadığım olaylardan veya edindiğim bilgilerden sonuçlar çıkarırım.					

26.	Bir şeyi ne zaman ve nasıl yapacağımı planlarım.					
27.	Fikirleri veya olayları değerlendirirken kendi değerlerimi dikkate alırım.					
28.	Bir fikir, olay, sorun veya durumla ilgili çıkarımlarda bulunurum.					

Ek 4: Etik Kurul Onayı

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : 18920478-050.01.04-E.1900001711
Konu : Başvuru İncelemesi(Dr. Öğr.
Üyesi Fehmi Volkan AKYÖN)

04/01/2019

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Fehmi Volkan AKYÖN

Yürütücülüğünü yapmış olduğumuz "Sağlık Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimi ile Stresle Başa Çıkma Tutumları İlişkisi Üzerine Bir Araştırma: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Örneği" başlıklı 2011-KAEK-27/2018-E.1800170662 nolu projeniz ile ilgili olarak Klinik Araştırmalar Etik Kurulunun almış olduğu 02.01.2019 tarih ve 01-01 nolu kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

Karar Tarihi: 02.01.2019
Karar No :2019-01

Karar01:2011-KAEK-27/2018-E.1800170662 no'lu araştırma Etik Kurul üyeleri tarafından değerlendirilmiştir. Proje araştırmacılarından Şeyma AYHAN'ın sunumunun dinlenmesinin ve raportörün hazırladığı değerlendirmenin okunması sonrasında yapılan oylamada **"ETİK KURUL ONAYINI ALIR."** Kararı verilmiştir.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Öztürk ÖZDEMİR
Kurul Başkanı

[Belge Dozamları İçin: https://trys.com.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index](https://trys.com.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index) adresinden 4U7373E koda girerek belgeyi dozamlatabilirsiniz.

Adres : Onsekiz Mart Üniversitesi Tercüme Yerleşkesi
Çanakkale
Bilgi İçin İrtibat : Fatma Otman - Sekreter
Telefon :
Belgeçer No :
e-posta : fahmeturhan@comu.edu.tr
İnternet Adresi :

1900001711 numaralı belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunun 5. maddesi gereğince Öztürk Özdemir tarafından 04.01.2019 tarihinde güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.

Ek 5: Kurum İzni

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
Çanakkale Sağlık Yüksekokulu Müdürlüğü

Sayı : 78179085-773.03-E.1900034444
Konu : Kurum İzni (Şeyma AYHAN)

01/03/2019

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Şeyma AYHAN**'ın "**Sağlık Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimi ile Stresle Başa Çıkma Tutumları İlişkisi Üzerine Bir Araştırma: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Örneği**" konulu yüksek lisans tezini araştırma anket verilerini Yüksekokulumuz Hemşirelik, Ebelik, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümleri son sınıf öğrencileri üzerinde 15.02.2019-15.04.2019 tarihleri arasında yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz / rica ederim.

e-imzalıdır

Dr. Öğr. Üyesi Selma ATAY
Yüksekokul Müdürü a.
Yüksekokul Müdür Yardımcısı

Belge Kontrolünü İçin: <https://ybs.com.edu.tr/ERMS/Record/Confirmation/Page/Id/656> adresinden C274PM11 kodu girilerek belgenin doğruluğu bilgisi alınır.

Adres: Tazewgin Kampüsü Çanakkale Sağlık
Yüksekokulu

Bölge İçin Lütfen: 6100 İqik - Bilgi Yürütme Sistemleri

Tel: 0266 341 10 00
Belge Geçerli No:
İmza Adresi:

9. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Şeyma	Soyadı	KODAKOĞLU
Doğum Yeri	Nazilli	Doğum Tarihi	02.10.1995
Uyruğu	TC	TC Kimlik No	24994279938
E-mail	seyma37717@gmail.com	Tel	05076571894

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Doktora/Uzmanlık		
Yüksek Lisans	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2020
Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi	2017

İş Deneyimi

	Görevi	1.1.1 Kurum	Süre (Yıl - Yıl)
1.	Stajyer	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2017-2018
2.	Satış Danışmanı	Akçan İletişim Hizmetleri LTD. ŞTİ.	2018-2020
3.	Eczane Kalfası	Çanakkale Onsekiz Mart Eczanesi	2020-

Yabancı Dil Sınav Notu

KPDS	ÜD S	YDS	IELTS	TOEFL IBT	TOEFL PBT	TOEFL CBT	FCE	CAE
		66.75						

Orcid: 0000-0002-9204-8137

